

T e r v e z e t .

U T A S I T Á S

községek és városok külterületei felmérésének
végrehajtására

225/1962/T.20.

Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal

1962.

T e r v e z e t .

U T A S I T Á S

községek és városok külterületei felmérésének
végrehajtására

Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal

1962.

Használatba vétel előtt az utasítás-tervezet szövegében az alábbi javításokat kell eszközölni:

1. 35. oldalon az f/ /1/ bekezdésben "1:2000 m.a.-u térképezésnél" és az "1:4000-es m.a.-u térképezésnél 64 m²-nél" szövegrész kimarad /3., 4. sor/. A helyes szöveg: "... amelyeknek az alap-területe 16 m²-nél nagyobb."
2. 37. oldalon az első sorban / f/ /9/ bekezdés/ a zárójelbe foglalt szöveg kimarad.
3. 39. oldalon m/ /3/ bekezdés "13.§. 1/" pont helyett "13.§. k/" irandó.
4. 79. oldalon /8/ bekezdés 2. sorának helyes szövege:
"hibák /51.§. /10/ - /11/ bek./ kijavítása után ..."
5. 81. oldal 37.§. /4/ bek. 5. sorban a helyes szöveg:
" - a községi határjelek kivételével - "

Az Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal elnökének
225/1962/T.20./ ÁFTH számú

u t a s í t á s a

az "Utasítás községek és városok külterülete felmérésének végrehajtására" című műszaki utasítás tervezetének kiadásáról.

Az 1092/1954/XI.7./Mt.h. számú határozat III. része 1/b. pontjában foglaltak alapján a következőket rendelem.

1. §

Az "Utasítás községek és városok külterülete felmérésének végrehajtására" című műszaki utasítást /a továbbiakban: Utasítás/
- mint tervezetet - kiadom.

2. §

Az Utasítás rendelkezéseit községek és városok külterületén alap-
térkép készítésének érdekében végzett felmérési munkálatoknál kell
alkalmazni.

3. §

Az Utasítás 1963.január hó 1. napján lép hatályba és valamennyi
geodéziai szervre kötelező érvényű. A községek és városok külterü-
letének felmérését végző szervek az Utasítás alkalmazása közben
szerzett tapasztalataikról tegyék meg észrevételeiket és módosító
javaslataikat és ezeket legkésőbb 1964.december hó 31. napjáig
küldjék meg az Állami Földmérési és Térképészeti Hivatalnak.

4. §

Az Utasítás hatálybalépésével egyidejűleg az 1943.évben kiadott
"Utasítás az országos felmérés végrehajtására" című műszaki utasi-
tás-tervezet rendelkezései teljes egészükben érvényüket veszítik.

Budapest, 1962. december 28.

Antos Zoltán s.k.

az Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal
elnöke

T A R T A L O M J E G Y Z É K

BEVEZETŐ

Oldal

1. § Az utasítás érvénye, a közösségek és a városok
külterülete felmérésének a célja és feladata 5

E L S Ó R É S Z

Általános rendelkezések és az előkészítő munkák

I. Fejezet

Általános rendelkezések

2. § A hossz és a terület egysége 7
3. § A vetület, a vetületi rendszerek, a szelvény-
hálózat, a szelvényes csoport és a szelvény 7
4. § A földmérési térkép, a melléktérképlapok és
méretarányuk 10
5. § A művelési ágak 11
6. § A földrészlet 14
7. § Az alrészlet 15
8. § A tulajdonos megnevezésének /nevének/ és lakel-
mének feltüntetése 17
9. § A külterületek felmérésének műszaki terve és
munka beosztása 20

II. Fejezet

Az elhatárolás

10. § A községelhatárolás 21
11. § A belterület elhatárolása 27
12. § A földrészletek elhatárolása 27

M Á S O D I K R É S Z

A részletmérés

I. Fejezet

A részletmérés tárgya és a részletpontok csoportosítása

13. § Általános rendelkezések 30

	Oldal
14. § A földrészletek és az alrészletek felmérése . . .	30
15. § A természetes és a mesterséges tereptárgyak be- mérése	31
16. § A részletpontok csoportosítása	39

II. Fejezet

A részletmérés előkészítése

17. § A részletmérés általános szabályai	41
18. § A kisalappontok	43

III. Fejezet

Az ortogonális koordinátamérés

19. § Az ortogonális koordinátamérés módszere és végrehajtása	47
20. § A mérési vázlat szerkesztése	50

IV. Fejezet

A poláris koordinátamérés és a tahiméteres felvétel

21. § A poláris koordinátamérés módszere	57
22. § A részletpontok kioűvekelése, a mérési vázlat szerkesztése	57
23. § A részletpontok meghatározása	59

V. Fejezet

A részletmérés meghatározása előmetazéssal

24. § A részletpontok kioűvekelése és a mérési vázlat szerkesztése	61
25. § A részletpontok meghatározása	62

VI. Fejezet

26. § A busszolás felvétel	63
--------------------------------------	----

VII. Fejezet

A rajzi felvétel

27. §	A rajzi felvétel eljárási módjai	64
28. §	A rajzi felvétel végrehajtása	65

VIII. Fejezet

29. §	Általános rendelkezések a vizsgálatról, a vizsgálati jegyzőkönyv, a részletmérés vizsgálata . . .	67
-------	---	----

H A R M A D I K R É S Z

A mérési eredmények irodai feldolgozása

I. Fejezet

A térképezés

30. §	Általános rendelkezések a térképezésről	70
31. §	A térképlap méretei	72
32. §	A térképkeret és a koordinátákkal adott pontok felrakása	72
33. §	A részletpontok térképezése	74
34. §	A térképlapok csatlakozása	77
35. §	A térképlapok kirajzolása és megírása, a műanyag-lap-másolat	77
36. §	A térképezés vizsgálata	79
37. §	Az átnézeti térkép	81

II. Fejezet

A helyrajzi számozás

38. §	A helyrajzi számozás végrehajtása	82
39. §	Az alrészletek betűjelzése	84
40. §	Vegyes rendelkezések a helyrajzi számozásról . . .	85

III. Fejezet

A területszámítás

41. §	A területszámítás menete, általános rendelkezések	86
-------	---	----

	Oldal
42. § A község területe számításának előkészítése . . .	89
43. § A község egész területének számítása	91
44. § A számítási csoportok területének számítása . . .	93
45. § A község egész területe és a számítási csoportok területszámításának vizsgálata	96
46. § Az al csoportok területének számítása	97
47. § A földrészletek és az alrészletek területének a meghatározása	101

IV. Fejezet

Az írásbeli munkarészek

48. § A területjegyzék	104
49. § A kataszteri telekkönyv	105
50. § A műszaki leírás	107

V. Fejezet

51. § A zárómunkák	107
------------------------------	-----

B E V E Z E T Ó

1. §

**As utasítás érvénye, a községek és a városok
külterülete felmérésének a célja és feladata**

- /1/ Ez az utasítás érvényes községek és városok külterületéről készülő földmérési térképek szerkesztéséhez végzett felmérésekre, térképezésre és az írásbeli munkarészek elkészítésére.
- /2/ Az utasítás kötelező az /1/ bekezdésben megnevezett munkákat végző valamennyi geodéziai szervre.
- /3/ A külterület felmérését községenként /városonként/ kell végrehajtani, még akkor is, ha két vagy több szomszédos község területének felmérése egyidejűleg történik. Ennek megfelelően a felmérés során végzett valamennyi műveletet községenkénti munkaszervezésben kell elvégezni és valamennyi munkarészt - a térkép és az átnézeti térkép kivételével - községenként kell elkészíteni. Valamely községnek több, területileg össze nem függő részből álló külterületét egy időben kell felmérni.
- /4/ Az /1/ bekezdésben megjelölt felméréseknél a Központi Adat- és Térképtárnál és a terület szerint illetékes földmérési és földnyilvántartási felügyelőségnél /a továbbiakban: földmérési felügyelőség/ rendelkezésre álló, illetve nyilvántartott, de egyéb szervnél /hivatalnál, vállalatnál, intézménynél/ tárolt valamennyi alapadatot /vízszintes alappontot, régi kataszteri, földmérési, nyilvántartási és birtokrendezési, stb. térképet/ fel kell használni, illetve figyelembe kell venni. Különös figyelmet kell fordítani a felméréndő községgel határos, ennek az Utasításnak alapján korábbi időben felmért községek eredeti földmérési térképeinek beszerzésére. Amennyiben a Központi Adat- és Térképtár vagy földmérési felügyelőség az alapadatokat nem eredetiben bocsátja a felmérést végző szerv rendelkezésére, az eredeti alapmunkarészekről készült másolatokat a Központi Adat- és Térképtárnak vagy a földmérési felügyelőségnek hitelesítési zára-

dékkal kell ellátnia. Mind az eredeti munkarészeket, mind pedig a másolatokat a munka átadásával egyidőben a földmérési felügyelőségnek vissza kell szolgáltatni.

- /5/ A községek és a városok külterülete felmérésének célja a földnyilvántartás, a telekkönyvi nyilvántartás, a nagyüzemi mező- és erdőgazdaságok területrendezése és üzemeltetése, továbbá egyes műszaki munkálatok /visépítés, ut- és vasutépítés/ részére a követelményeknek megfelelő tartalma és pontosságu sikrajzi alaptérkép, valamint átnézeti térkép, továbbá a későbbiekben előírt írásbeli munkarészek készítése és számszerű adatok szolgáltatása.
- /6/ Az alaptérkép tartalmának általában ki kell elégítenie azokat az igényeket, amelyeket a népgazdaság különböző ágai vele szemben támasztanak, továbbá alkalmasnak kell lennie arra, hogy azt a különböző /műszaki, gazdasági, igazgatási, stb./ szervek saját szükségletük szerint kiegészítve céltérképként használhassák.
- /7/ Ennek az utasításnak a rendelkezései szerint készülő alaptérképet olyan tartalommal kell szerkeszteni, hogy a földnyilvántartás és a telekkönyvi nyilvántartás részére mint céltérkép alkalmas legyen.
- /8/ A külterületek felmérésének a feladata: a földszini és egyes, a későbbiekben megemlített földfeletti, állandó jellegű, mesterséges és természetes tereptárgyak és a vízszintes értelemben fontos terepidomok /töltések, bevágások, teraszos művelésnél nagyobb részüik, stb./ jellemző pontjainak oly szabattossággal végrehajtott meghatározása, hogy annak alapján a 4. § /1/ bekezdésben említett térképek és írásbeli munkarészek elkészítése lehetővé válják.

ELSŐ RÉSZ

Általános rendelkezések és az előkészítő munkák

I. Fejezet

Általános rendelkezések

2. §

A hossz és a terület egysége

- /1/ A községek és a városok külterületének felmérésénél hosszegységként a métert, területegységként a négyzetmétert, illetve a hektárt kell használni, azonban a területadatokat a területjegyzékben és a kataszteri telekkönyvben - további intézkedésig - négyzetölben, illetve kataszteri holdban is közölni kell.

3. §

A vetület, a vetületi rendszerek, a szelvényhálózat, a szelvényesoport és a szelvény

- /1/ A térkép vetülete a Gauss-Krüger-féle vetület; a vetület alapfelülete a Kraszovszkij-féle ellipszoid.
- /2/ A felmérések /a térképek/ két vetületi rendszerben készülnek; a nyugati rendszerben, melynek kezdőmeridiánja a 18° és a keleti rendszerben, melynek kezdőmeridiánja a 21° földrajzi hosszúságu meridián.
- /3/ Abból a célból, hogy csupán + előjelű koordinátákkal kelljen számítani, a vetületi sikon az x tengelyt a kezdőmeridián képétől a nyugati rendszerben 150, a keleti rendszerben 600 kilométerrel nyugati irányban eltőljük, vagyis a nyugati rendszerben a kezdőmeridián vetületére - mint eredeti x tengelyre - vonatkozó koordinátákhoz 150 kilométert, a keleti rendszerben pedig 600 kilométert kell hozzáadni. Az eltölések mértékéből kifolyóan a két rendszerben nincsen azonos koordinátájú pont. Mindazok a pontok, amelyeknek y koordinátája 400 000 méternél kisebb, a nyugati, amelyeké annál nagyobb, a keleti rendszerbe tartoznak.

- /4/ Ugyanosesak a számítások egyszerűbbé tétele végett a vetületi rendszerek y tengelyét a vetületi síkon az egyenlítő képétől 5000 kilométerrel északra töljük, vagyis az egyenlítő vetületére - mint eredeti y tengelyre - vonatkozó x koordinátákból 5000000 métert le kell venni.
- /5/ Az ország térképei közötti összhang biztosítása végett mind a nyugati, mind a keleti vetületi rendszer tartományát egy-egy felvételi szelvényhálózat borítja, melyek a csatlakozásnál egymásba nyulnak. A szelvényhálózatok kezdőpontja a /3/ és a /4/ bekezdés szerint eltolt koordinátatengelyek metszéspontja.
- /6/ A vetületi síkok az x tengellyel párhuzamosan 7500 méter széles oszlopokra, az y tengellyel párhuzamosan pedig 6000 méter széles rétegekre oszlanak.
- /7/ Az oszlopok és a rétegek határvonalai az un. szelvénycsoportokat jelölik ki, melyeknek területe 4500 hektár /l.a. ábra/. Egy-egy szelvénycsoportot egy 1:10 000 méretarányú átnézeti térképlap ábrázol.
- /8/ A szelvénycsoport mind kelet-nyugati, mind pedig észak-déli irányban három-három, összesen tehát kilenc szelvényre oszlik. A szelvény hossza nyugat-keleti irányban 2500, dél-északi irányban 2000 méter, területe pedig 500 hektár /l.b. ábra/.
- /9/ Ha a térkép 1:2000 méretarányban készül, akkor a szelvényt mind az y, mind pedig az x tengely irányában a keretvonallal párhuzamos két felezővel négy téglalapalaku részre osztjuk; az egyes részek hossza nyugat-keleti irányban 1250, dél-északi irányban pedig 1000 méter, területük 125 ha. Egy-egy részt egy-egy 1:2000 méretarányú térképlap - a szelvényt tehát négy térképlap - ábrázol.
- /10/ Az oszlopokat számokkal jelöljük meg. A nyugati rendszerben az első számjellel /01-et/ az /eltolt/ x tengely mellett levő oszlop kapja. Ezt követően nyugatról-keletre haladva 36 oszlopot 02, 03 ... 36, 37 számjellel jelölünk meg. A keleti rendszerben az első számjellel /41-et/ az az oszlop kapja, amelynek nyugati széle az /eltolt/ x tengelytől $600 - /17 \times 7,5/ = 472,5$ kilométer távolságra van. Ezt követően nyugatról keleti irányban haladva 36 oszlopot folytatólagos /42, 43 ...

stb./ számjellel kell megjelölni.

- /11/ A rétegeket ugyancsak kettős számjellel jelöljük meg; az első számjelet /01-et/ mindkét vetületi rendszerben az a réteg kapja, amelynek déli széle az /eltölt/ y tengelytől $10 \times 6 = 60$ kilométer távolságra van. Ezt követően délről északi irányban haladva 54 réteget folytatólagos /02, 03 ... 54, 55/ számjellel jelölünk meg.
- /12/ Valamely szelvénycsoportot /és az annak megfelelő 1:10 000 méretarányu térképlapot /az azt magában foglaló oszlop és réteg számjeléből alakított jellel jelölünk meg /pl. 2453/, ahol az első két számjegy az oszlop, a két utolsó pedig a réteg jele.
- /13/ A szelvények jelölése a szelvény szelvénycsoporton belüli helyének megfelelően, a szelvénycsoport jelével s kötőjellel utána írt 1-től 9-ig terjedő számmal történik /pl. 2453 - 4; lásd 1.b ábrát/. Az 1:2000 méretarányu lapok megjelölésénél a szelvény számjele után a lap helyének megfelelően 1-től 4-ig terjedő számot írunk /pl. 2453 - 23/.
- /14/ Annak érdekében, hogy megállapíthassuk, valamely koordinátás pont melyik szelvénybe /illetve melyik térképlapra/ esik, először meg kell határozni a pont helyének megfelelő szelvénycsoport jelét. Ez a következőképpen történik: a nyugati rendszerben az y koordinátát, a keleti rendszerben pedig a 472 500 méterrel kisebbitett koordinátát osztjuk 7500-zal. A hányadoshoz a nyugati rendszerben egyet, a keleti rendszerben 41-et hozzáadva kapjuk a szelvénycsoport számjelének első két számjegyét. Ezután az x koordinátából levonunk 60 000 métert és a maradékot osztjuk 6000-rel. A hányadoshoz egyet hozzáadva kapjuk a számjel harmadik és negyedik számjegyét.
- /15/ A továbbiakban az 1.b ábra nyomán fokozatosan kell megállapítani a szelvény, illetve a térképlap jelét.

P1. melyik 1:2000 méretarányu térképlapra esik az a pont, melynek koordinátái:

$$y = 627\ 346, 22$$

$$x = 219\ 507, 40$$

és mik a pontnak a szelvény keretvonalára vonatkoztatott koordinátái?

$$627\ 346, 22$$

$$- 472\ 500$$

$$154\ 846, 22 : 7500 = 20$$

$$4\ 846, 22$$

A szelvényes csoport jelének első két számjegye: $20 + 41 = 61$

$$219\ 507, 40$$

$$- 60\ 000$$

$$159\ 507, 40 : 6000 = 26$$

$$3\ 507, 40$$

A számjel harmadik és negyedik számjegye: $26 + 1 = 27$

$$4\ 846, 22$$

$$- 2\ 500$$

$$2\ 346, 22$$

$$- 1\ 250$$

$$1\ 096, 22$$

$$3\ 507, 40$$

$$- 2\ 000$$

$$1\ 507, 40$$

$$- 1\ 000$$

$$507, 40$$

A szóban forgó pont tehát a

$$6127 - 54$$

jelű 1:2000 méretarányu térképlapra esik és a keretvonalra vonatkoztatott koordinátái:

$$Y = 1\ 096, 22$$

$$X = 507, 40$$

4. §

A földmérési térkép, a melléktérképlapok és méretarányuk

/1/ Az 1. § /5/ bekezdésében említett alaptérkép két részből áll:

a/ a földmérési térképből és

b/ a melléktérképlapokból.

A felmérés során készült térképet eredeti földmérési térképnek /eredeti melléktérképlapoknak/ nevezzük, az erről nyomdai uton készült másolatokat különleges rendeltetésük szerint jelöljük meg /pl. nyilvántartási, telekkönyvi stb. térkép/.

- /2/ A földmérési térkép tartalmazza a továbbiakban részletesen meghatározott valamennyi természetes és mesterséges tereptárgy ábrázolását. Melléktérképlapon kell térképezni a földrendezések során zártkerteknek minősített területeket, továbbá azokat a nagyüzemi területeket, amelyekről akár a részletek zsufoltsága, akár a belterjes művelés miatt a földmérési térkép méretarányától eltérő, nagyobb méretarányú térképlap szükséges. Melléktérképlapon kell feltüntetni a magántulajdonban levő földrészleteket is.
- /3/ A földmérési térkép céljára végzett részletmérést, valamint a térkép szerkesztését a 3. § /8/ és /9/ bekezdéseiben megjelölt szelvénybeosztás szerint kell végezni.
- /4/ A földmérési térkép általában 1:4000, a melléktérképlapok 1:2000 méretarányban készülnek.
- /5/ Kivételesen előfordulhat, hogy a magántulajdonban levő területek a község egész területén vagy annak egy részén szétszórva, aránylag kisebb csoportokat alkotnak. Ebben az esetben, de terepi okok következtében is, előnyös lehet a kérdéses területről a földmérési térképet, amely a magántulajdonban levő földrészleteket is tartalmazza, az országos szelvényhálózatba illő 1:2000 méretarányú térképlapokra készíteni.
- /6/ Azoknál a községeknél, melyeknél a belterjes gazdálkodás szükségessé teszi, az Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal elrendelheti a község egész területére az 1:2000 méretarányú térképezést.

5. §

A művelési ágak

- /1/ A felmérendő földterület részben mező- vagy erdőgazdasági művelés alatt áll, részben pedig a művelés alól ki van véve.

- /2/ A mező- vagy erdőgazdaságilag hasznosított területeket a következőkben felsorolt nyolc művelési ág közül a megfelelőbe kell sorolni:
- a/ szántó az a terület, amely rendszeresen szántóföldi művelés alatt áll. Ide tartozik a rizstelep is;
 - b/ rét az a terület, melynek fűtermését évenként rendszeresen kaszálják;
 - c/ szőlő az a terület, amely szőlővesszővel van beültetve;
 - d/ kert az a terület, melyben állandó jelleggel virágot, konyhakerti növényeket vagy komlót termelnek, továbbá az öntözőberendezéssel ellátott kertészet, az ipari célokat szolgáló fűz- és meggyfatelep, a szőlő- és gyümölcsfaiskola, valamint a magánszemélyek tulajdonában lévő, fával beültetett díszkert /park/;
 - e/ gyümölcsös az a terület, amelynek fő jövedelmét a rajta telepített gyümölcsfák vagy bekrok /pl. málna, egres/ terméshezama biztosítja;
 - f/ legelő az a terület, amelyet rendszeresen legeltetésre használnak. Nem változtat a legelő jellegén, ha azt felújítás céljából legfeljebb 3 évi időtartamra szántóként használják. Ide tartoznak: a szocialista gazdaságok nem állandó jellegű szérűskertjei is, továbbá az egyénileg gazdálkodók szérűskertjei is, tekintet nélkül arra, hogy állandó jellegűek-e vagy sem;
 - g/ erdő az a terület, amely faanyag termelésre szolgál. Ide tartozik a véderdő, a mezővédő és a hófogó erdősáv, a rüszevágásra használható liget és a természetes fűzes. Azokat az erdősítésre kijelölt, de még be nem telepített területeket, amelyeken mezőgazdasági művelést nem folytatnak /parlagterületek/, a legelő művelési ágba kell felvenni;
 - h/ nádas az a terület, amelyen kitermelhető ipari, építkezési vagy almozási célra szolgáló nád, illetve gyékény terem.
- /3/ A művelés alól kivett területek a következők:
- a/ a patakok, folyók és tavak medre, a nádas, illetve a gyékénynélküli mocsarak, valamint a talaj természeti adottságánál fogva terméketlen területek, amelyek mező- vagy erdőgazdasági művelésre alkalmatlanok /kopárságok/;
 - b/ a közutak, az állandó jellegű dűlőutak, az utcák, a közte-

- rek, valamint 100 m hosszúságon felül a tanyai bejáró utak /magánutak/;
- c/ az épületek és azok közvetlen céljára szolgáló udvarok, továbbá a szocialista gazdaságok által használt szérűskertek és a községi tanács végrehajtóbizottsága által kijelölt ún. közös szérűk, ha azok állandó jellegűek;
 - d/ a szállításra használható és vízművek céljára szolgáló csatornák, valamint mező- és erdőgazdasági művelésre fel nem használt tartozékaik /pl. töltés/;
 - e/ a védtöltések, a belvizlevezető csatornák és árkok, az állandó jellegű öntözőcsatornák /rizstelepeknél a táblahatárt képező elárasztó főcsatornák/, ha azokból a víznek biztos lefolyása van;
 - f/ a védtöltések mindkét oldalán azok a területek, amelyeknek feltalaját a védtöltés létesítésénél oly módon használták fel, hogy azok mező- és erdőgazdasági művelésre alkalmatlanokká váltak;
 - g/ a védtöltések víz felőli oldalán a lábazati pászta 1 m szélességben, valamint azok az erdők, amelyek a hullámverés és jégzajlás elleni védelmet szolgálják, 30 méter szélességben;
 - h/ a temetőnek az a része, amely mezőgazdasági művelés alatt nem áll;
 - i/ a községi vásárterek, ha azokon évenként legalább két vásárt tartanak, valamint a dögterek;
 - j/ a közforgalmu vasutak pályatest vagy pályaudvar céljaira szolgáló területei;
 - k/ közforgalmu vasutak, valamint a közutak alépitményeinek létesítése céljára felhasznált azon területek, amelyek mező- és erdőgazdasági művelésre alkalmatlanokká váltak;
 - l/ a közforgalmu repülőtereknek a repülés céljait közvetlenül és állandóan szolgáló területei;
 - m/ az üzemben levő ipari és gazdasági vasutak által elfoglalt területek;
 - n/ a kórházak, a gyógy- és üdülőtérületek, jótékonycélu intézmények konyhakertjei, gyümölcsösei és parkjai; az iskolák, a tanintézetek, az egyetemek, a kísérleti intézmények parkjai, továbbá a tanítás vagy a tudományos kutatás céljait szolgáló intézmények konyhakertjei és gyümölcsö-

- sei; a közparkok és a gyermekjátszóterek;
- o/ az ipartelepek, a közérdekű létesítmények, a gépállomások, az állandó mező- és erdőgazdasági telephelyek /majorok/ céljait szolgáló mező- és erdőgazdaságilag nem használt területei;
 - p/ a külszíni fejtéssel művelt bányák, továbbá a meddőhányók;
 - r/ a honvédelem céljára állandóan igénybevett területek;
 - s/ azok a területek, amelyeknek gazdasági felhasználását honvédelmi szempontból illetékes szerv megtiltotta;
 - t/ a Magyar Testnevelési és Sport Tanács /MTST/ felügyelete és rendelkezése alatt álló sporttelepek és edzőtáborek;
 - u/ a szemétteltelepek.
- /4/ A be nem épített házhelyeket abba a művelési ágba kell sorolni, amelynek megfelelően használják /udvarnak nem minősíthető/.

6. §

A földrészlet

- /1/ A térképen feltüntetendő területek a földrészletek és azokon belül az alrészletek.
- /2/ Önálló földrészletnek kell tekinteni kiterjedésétől függetlenül, a természetben összefüggő minden olyan földterületet, amelyre vonatkozóan a tulajdoni viszonyok - tulajdonos, illetve tulajdonosok és a részarány - azonosak. Nem tekinthető összefüggőnek azonos tulajdoni viszonyok mellett az a földterület, melyet idegen tulajdonban levő vonalas létesítmény vagy bármely más idegen földterület megszakít.
- /3/ Önálló földrészletként kell kezelni az alábbiakban felsorolt területeket:
 - a/ a közutakat és dűlőutakat elágazásaik szerint elkülönítve,
 - b/ a vasutak céljára szolgáló területeket,
 - c/ a folyókat, a patakokat, a csatornákat, kivéve a vízvezetésre szolgáló árkokat és a szegélyárkokat,
 - d/ az árvédelmi töltéseket anyagárkaikkal és egyéb tartozékaikkal együtt,

- e/ a folyókban létesített különálló és rendeltetésük szerint elkülönített védműveket,
 - f/ különálló lakóházakat /épületeket/ a hozzájuk tartozó udvarral, kerttel és gazdasági épületekkel, valamint a hozzávezető uttal,
 - g/ lakóházcsoportokat /épületcsoportokat/ a hozzájuk tartozó udvarokkal, kertekkel és gazdasági épületekkel osztatlan egységként,
 - h/ állami tulajdonban levő, de különböző intézmények kezelésében levő területeket,
 - i/ különleges rendeltetésű területeket rendeltetésük szerint elkülönítve /pl. vásárteret, temetőt stb./,
 - j/ a határrészleteket.
- /4/ Ha a vonalas létesítmény a belterületen áthalad, annak határvonalánál le kell zárni. Mindkét egymástól független rész önálló földrészlet.

7. §

Az alrészlet

- /1/ A földrészleten belül azok az összefüggő területek, amelyeknek a művelési ága ugyanaz és amelyeknek a nagysága szántó, rét, legelő, erdő és nádas esetén 1500 m^2 -t, szőlő, kert, gyümölcsös és a művelés alól kivett területeknél 400 m^2 -t - a területi szabványt - eléri, alrészletet képeznek.
- /2/ A földrendezés során zártkertté minősített területeknél a területi szabványok: szántó, rét, legelő, erdő és nádas művelési ágaknál 400 m^2 , szőlő, kert gyümölcsös művelési ágaknál és művelés alól kivett területeknél 200 m^2 .
- /3/ Az /1/ és /2/ bekezdések rendelkezései nem vonatkoznak az állandó jellegű lakóépületekre, mert azok - ha udvar tartozik hozzájuk, azzal együtt - külön alrészletet alkotnak, még akkor is, ha területük 400 , illetve 200 m^2 -nél kisebb /2.k ábra/.
- /4/ Ha valamely földrészleten belül két művelési ág van és
 - a/ mindkettő szabványon aluli területű, a két művelési ág területét össze kell vonni és az összevont terület művelési ágaként a nagyobb területű művelési ágot kell felvenni

- /2.a ábra/; ha a művelési ágak területe azonos, mindkét művelési ágot külön alrészletnek kell felvenni /2.b ábra/;
- b/ az egyik művelési ág területe a szabványt eléri, akkor ehhez kell kapcsolni a szabványon aluli másik művelési ág területét /2.c ábra/.
- /5/ Ha valamely földrészleten belül kettőnél több művelési ág van és
- a/ valamennyi művelési ág területe szabványon aluli, akkor a különböző művelési ágak területét össze kell vonni és az összevont terület művelési ágaként a legnagyobb területű művelési ágot kell felvenni /2.d ábra/; ha a művelési ágak területe azonos, valamennyit külön alrészletnek kell felvenni /2.e ábra/;
- b/ a különböző szabványu művelési ágak között szabványon aluli terület fordul elő, akkor azt a szomszédos - lehetőleg azonos szabványu - alrészlethez kell kapcsolni /2.f-h ábra/.
- /6/ A /4/ és /5/ bekezdésben felsorolt eseteknél figyelemmel kell lenni arra, hogy valamely földrészleten belül a kisebb /200 m²/ szabványt elérő, ezért külön alrészletet képező művelési ághoz vagy művelés alól kivett területhez a nagyobb /400 m²/ szabvány alá tartozó művelési ág csak akkor csatolható, ha az utóbbinak területe a kisebb /200 m²/ szabványon alul van. Például a 200 m²-t elérő vagy azt meghaladó szőlőhöz szántó csak akkor csatolható, ha a szántó területe 200 m²-en alul van, ha a szántó területe ezt eléri vagy meghaladja, mind a szőlőt, mind a szántót külön alrészletnek kell felvenni /2.i-k ábra/.
- /7/ A földrészletben külön alrészletet alkotnak, ha a területi szabványt elérik:
- a/ nagyobb szőlőkben csak a tulajdonos által használt, üzemi célokat szolgáló, összefüggő, esetleg egymást keresztező utak,
- b/ a földrészletnek csupán a tulajdonos által utként használt része,
- c/ a földrészletben levő vagy a földrészletet körülvevő vízlevezető, illetve szegélyárkok,
- d/ erdőkben az elkülönített fűzések, valamint a 4 méternél

szélesebb nyiladékok.

- /8/ Utak mentén levő szegélyárkok akkor sem alkotnak különálló földrészletet, ha a területi szabványt elérik.

8. §

A tulajdonos megnevezésének /nevének/ és lakcímének
feltüntetése

- /1/ Egyes, a későbbiekben részletezendő munkarészekben a tulajdonos /tulajdonosok/ nevét és lakcímét fel kell tüntetni.
- /2/ Tulajdonosnak kell tekinteni azt a természetes vagy jogi személyt, aki a földrészletet mint sajátját használja, még akkor is, ha a tulajdonjoga a telekkönyvi betétbe nincs bevezetve, továbbá a haszonélvezőt.
- /3/ Valamely minisztérium /főhatóság/ felügyelete alá tartozó intézet, intézmény, állami vállalat, állami gazdaság, tan- és célgazdaság, erdőgazdaság, valamint az állami mezőgazdasági gépállomások kezelésében levő földrészleteknél a kezelő szerv megnevezésével tulajdonosként a "Magyar Állam"-ot kell feltüntetni /pl. Magyar Állam, Nagybereki Állami Gazdaság, Balatonfenyves, Fő utca 3./.
- /4/ A Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium rendelkezése alatt álló közlekedési utaknál a tulajdonosra vonatkozó bejegyzés a következő: "Magyar Állam, Közlekedés és Postaügyi Minisztérium, Budapest". Ezután be kell írni az utvonal számát, vagy ennek hiányában az elnevezését /pl. 6.sz. főutvonal vagy Okány-vésztői utszakasz/.
- /5/ A Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium rendelkezése alá nem tartozó utakat és dűlőutakat a magyar állam tulajdonjogának feltüntetésével a községi /városi/ tanács végrehajtó bizottságának a nevére, illetve állami gazdaságnak kezelésre átadott üzemi utakat az állami gazdaság nevére kell felvenni.
- /6/ A községi s egyéb tanácsi földterületeknél tulajdonosként a "Magyar Állam"-ot, kezelőként a tanács végrehajtó bizottságát kell feltüntetni. Ilyenek többek között: sporttelep, vásártér, temető, tanácsi felügyelet alatt álló vállalatok, intézmények, intézetek üzemének telephelye.

- /7/ Az Országos Vízügyi Főigazgatóság rendelkezése alá tartozó folyókat, patakokat, csatornákat, tavakat és vízügyi létesítményeket "Magyar Állam, Országos Vízügyi Főigazgatóság, Budapest" bejegyzéssel jelöljük meg. Ezután a folyam, folyó, tó, stb. nevét /pl. Rába folyó, Sáros patak stb./ vagy, ha neve nincs, akkor a minőségét /pl. patak, csatorna stb./ kell bejegyezni.
- /8/ Az Országos Vízügyi Főigazgatóság rendelkezése alá nem tartozó és községi kezelésben levő állandóan vízzel borított területek tulajdonosának megjelölésénél az /5/ bekezdésben foglaltak szerint kell eljárni.
- /9/ A vasuti pályatestek, állomások, rakodók és őrházak területénél a tulajdonos megjelölése /pl. Magyar Államvasutak, Budapest vagy Gazdasági Vasutak Igazgatósága, Budapest/ után a művelés alatt nem álló területek hasznosítási módját és a vasutvonal megnevezését /pl. vasuti pályatest, Budapest-váci vonal/ fel kell tüntetni.
- /10/ A /3/ - /8/ pontokban fel nem sorolt gazdasági, szociális, kulturális és honvédelmi célokat szolgáló, állami tulajdont képező földrészleteknél a "Magyar Állam" tulajdonjogának feltüntetése mellett jelezni kell a kezelő szervet és a földterület rendeltetését /ilyen lehet: sportpálya, iskola, üdülő, stb./.
- /11/ A mezőgazdasági termelőszövetkezeteknek és a termelőszövetkezeti csoportoknak a használatában levő földrészletek - ide értve a háztáji föld címén a szövetkezeti tagoknak használatra kiadott földeket is - tulajdonosának megjelölésénél a szövetkezet neve után fel kell tüntetni az "Mg tsz", illetve a Tsz rövidítést.
- /12/ A legeltetési bizottságok által kezelt területeknél tulajdonosként a "Magyar Állam"-ot, kezelőként a helyi tanács végrehajtó bizottságát kell feltüntetni.
- /13/ Az erdőbirtokossági társulatoknál a tulajdonost /tulajdonosokat/ a telekkönyvben, illetve a korábbi kataszteri birtokiven feltüntetett módon kell megjelölni.
- /14/ Tartalékföldeknel a magyar államot "Magyar Állam, Tartalék-

földek" címmel, kezelőként pedig a tanács végrehajtó bizottságát kell megjelölni.

/15/ Pedagógus illetményföldrészeknél a tulajdonos megjelölése: "Magyar Állam, Pedagógus földek".

/16/ A /3/ - /15/ bekezdésekben fel nem sorolt szövetkezet, szövetkezeti szerv, társadalmi szervezet, egyesület vagy más jogi személy tulajdonában levő földrészek tulajdonosaként a jogi személy hivatalos elnevezését kell megjelölni.

/17/ A természetes személyek tulajdonában levő ingatlanoknál először a család-, azután az utónevet kell az anyakönyvi szabályok szerint írni. A tulajdonos családi és utóneve után nőlen /hajadon/ vagy kiskorú személyeknél zárójelben fel kell tüntetni az anyja nevét. Nős személyeknél zárójelben a házastárs nevét /pl. Nagy Antal /nős Kocsis Terézszel/, asszonyoknál a leánykori nevet is fel kell tüntetni.

/18/ Azonosnevű tulajdonosoknál a név után zárójelben megkülönböztető melléknevet vagy a házastárs, illetve az anyja nevét kell írni.

/19/ Az osztatlan tulajdonközösségben használt földrészeknél a tulajdonosok neve után fel kell tüntetni a részarányt. Elsőnek a férj, utána pedig "és felesége" megjelöléssel a feleség nevét kell feltüntetni.

Pl. Nagy János 1/2

és felesége

Kiss Borbála 1/2

Egyéb osztatlan közös tulajdonnál - lakóhelyre tekintet nélkül - annak a tulajdonosnak a nevét kell beírni, aki a földrészt használja /kezeli/; ha ilyen nincs, akkor a legnagyobb részaránnyal rendelkező helybeli tulajdonost és ha ilyen sincs, akkor azt a személyt, akinek a neve a helybeli tulajdonosok közül betűrendben az első. A többi társtulajdonos nevét - lakóhelyre tekintet nélkül - betűrendben kell feltüntetni. Ha az osztatlan közös tulajdonban levő földrészeknél az államnak is van tulajdoni illetősége, társtulajdonosként első helyen a "Magyar Állam"-ot kell feltüntetni.

- /20/ Haszonélvező esetén a tulajdonos nevén kívül a haszonélvező nevét is zárójelben fel kell tüntetni. Pl. Kiss Bálint /haszonélvező: özv. Kiss Antalmé./
- /21/ Ha a tulajdonos kiskorú, gyámság vagy gondnokság alatt van, illetve külföldön lakik, a tulajdonos neve után - zárójelek közt - "használó" jelzéssel a használó nevét és lakcímét is fel kell tüntetni.
- /22/ Abban az esetben, ha mind a használó, mind pedig a tulajdonos ismeretlen, tulajdonosnak egyelőre a telekkönyvi tulajdonost kell feltüntetni.

9. §

A külterület felmérésének műszaki terve és munkabeosztása

- /1/ A felmérés műszaki és gazdasági megszervezése céljából az ÁPTH idevonatkozó utasításainak megfelelően műszaki tervet kell készíteni, amely a megfelelő adatgyűjtés alapján tartalmazza az elvégzendő feladatokat, technológiai előírásokat, gazdasági rendelkezéseket, valamint a szállítási határidőt. A munkát csak jóváhagyott műszaki terv alapján szabad megkezdni.
- /2/ A községi /a városi/ külterület felmérését a következő sorrendben kell végrehajtani:
 - a/ a község és szükség esetén a belterület elhatárolása és az elhatárolás vizsgálata;
 - b/ alappontsűrítés:
 - 1. ötödrendű háromszögelés a község egész területére és a háromszögelés vizsgálata;
 - 2. sokszögelés vagy keretpontlétesítés szelvényenként, illetve tereprészenként a munkálatok előhaladásához képest és a sokszögelés vizsgálata előhaladása szerint;
 - c/ részletmérés folyamatosan, egy-egy szelvénynek megfelelő területen;
 - d/ térképezés; a részletmérés és a térképezés helyszíni és irodai vizsgálata térképlaponként;
 - e/ a földrészletek helyrajzi számozása az egész külterületre és a helyrajzi számozás vizsgálata;

- f/ a térkép kirajzolása és megírása;
 - g/ területszámítás folyamatos sorrendben és a területszámítás vizsgálata munkaszakaszonként;
 - h/ az írásbeli munkarészek elkészítése;
 - 1. területjegyzék,
 - 2. kataszteri telekkönyv,
 - 3. műszaki leírásés az írásbeli munkarészek vizsgálata;
 - i/ zárómunkák.
- /3/ Bármely munkaszakaszt csak az előző szakasz vizsgálata és a vizsgálat során talált hibák helyesbitése és hiányok pótlása után szabad megkezdeni.

II. Fejezet

Az elhatárolás

10. §

A községelhatárolás

- /1/ Az ötdrendű háromszögelés előtt a közigazgatási egységet képező község /város/ területét el kell határolni.
- /2/ Az elhatárolás a magánjogi igényeket nem érinti.
- /3/ A községelhatárolás feladata a község /város/ határvonalának megállapítása szakaszonként a szomszédos községek szerint, a határjeleknek előbb ideiglenes, majd végleges megjelölése és a határvonalnak jegyzőkönyvi leírása.
- /4/ Ha a községi határvonal egy része az ország-határvonallal esik egybe, akkor a határvonalnak ezt a részét tájékoztató és a határjelek helyszínelése céljából be kell járni, azonban a határjelek helyzetét változtatni nem szabad.
- /5/ A községelhatárolás munkaszakaszainak sorrendje:
 - a/ a határvonal bizottsági bejárása, a határvonal és a határpontok helyének megállapítása, a határpontok ideiglenes megjelölése,
 - b/ a végleges határjelek elhelyezése,
 - c/ elhatárolási jegyzőkönyv elkészítése,
 - d/ az elhatárolási munkálatok vizsgálata.

- /6/ Az elhatárolást a földmérési felügyelőség végzi; az /5/ bekezdés a/ pontjában említett bizottság tagjai: a földmérési felügyelőség műszaki dolgozója, a községi /városi/ tanács és a községi /városi/ tanács végrehajtó bizottságának egy-egy tagja, a szomszédos község tanácsának és végrehajtó bizottságának egy-egy tagja.
- /7/ A határvonal és a határpontok helyének a megállapításánál, elsősorban a bizonytalan és a természetben nem látható határszakaszokon /15. § m/ /2/ bek./ - amennyiben rendelkezésre állnak - fel kell használni a korábbi felmérésből származó térképeket és határleírási jegyzőkönyveket.
- /8/ A határvonalat általában a régi helyen, de mindig a tényleges állapotnak megfelelően és a földterületek használata szerint - a /9/ bekezdésben foglaltak kivételével -, a természetben megtalálható vonalak /utak, vasutak, csatornák stb. általában földrészletek határvonala/ mentén kell kijelölni. Állami gazdaságok, termelőszövetkezetek földrészleteit, egységes kezelésű legelőket, általában földrészleteket átmetsző, valóságban nem létező /eszmei/ határvonalat kijelölni nem szabad.
- /9/ A községi /városi/ határvonal mentén levő széles tavak /pl. Balaton/, folyamok vagy folyók /pl. Duna/ mint határrészletek a szomszédos két községhez tartoznak; a határvonal ezeknél a határrészlet középvonalán halad.
- /10/ Dűlő- és közutakat, száraz és vizesárkokat, patakokat és csatornákat határrészletnek minősíteni nem szabad, hanem tengelyükre /középvonalukra/ merőlegesen két, megközelítően egyenlő területű részre kell osztani őket és az egyik részt az egyik, másik részt a másik községhez kell csatolni. Vizmosásnál a határvonal mindig a fenékvonal. Vasuti területeket ugyancsak nem szabad határrészletként kijelölni, hanem a kisértítési munkálatok szerint kell azokat a szomszédos községek valamelyikéhez csatolni.
- /11/ A határvonalnak általában minden töréspontját vagy ahol a határvonal ut, vasút vagy árok szélét, továbbá patak, folyó vagy tó partját metszi /a határpontokat/, határjellel kell megjelölni. A töréspontok közt levő egyenes határvonalon mintegy 300-400 méterenként kell határjelet elhelyezni. A határ-

vonálnak azokon a szakaszain, ahol a töréspontok sűrűn egymásután következnek /pl. ivben levő ut vagy patak széle/ vagy ahol a határjelek fennmaradása nem tekinthető biztosítottnak, valamennyi töréspontot nem kell határjellel megjelölni, csupán az egymástól legfeljebb 200-300 méter távolságra levőket úgy, hogy közöttük fektetett mérési vonalra a többi töréspont ortogonális koordinátaméréssel bemérhető legyen. Határrészletet alkotó folyók és folyamok mindkét partjára egymással szemben ott, ahol a határvonal a folyóba be-, illetve ahol a folyóból kilép, egy-egy határjelet /ikerhatárpontokat/ kell elhelyezni.

- /12/ A határvonálnak azokat a pontjait, amelyeken három, esetleg négy községi határvonal jön össze /hármás-, ill. négyes határpontok/ minden esetben meg kell jelölni, mégpedig, ha nincs akadálya, a határvonalak találkozási pontjában egy határjellel, ha azonban erre nincs lehetőség, akkor annyi határjellel kell megjelölni a határpontot, ahány határvonal jön össze; a határjeleket ebben az esetben a határvonalakra a hármás, illetve négyes határponttól egyenlő távolságra vagy pedig mint iker-határjeleket a határvonalak mellé kell elhelyezni.
- /13/ A határjeleket olyan helyre kell helyezni, ahol fennmaradásuk biztosítottnak tekinthető. Vizenyős, süppedékes, forgalmas vagy művelés alatt álló helyekre határjelet elhelyezni nem szabad.
- /14/ A községelhatárolás során a határvonalat hármashatárponttól hármashatárpontig a /6/ bekezdésben említett bizottságnak be kell járnia. A bejárás során a bizottság műszaki dolgozói a bizottság többi tagja véleményének meghallgatása és a régi munkarészek /régi nyilvántartási vagy eredeti térképek és határleírások/ figyelembevételével a határvonal töréspontjait a tényleges állapot és a használat szerint megállapítják, továbbá a határpontokat ideiglenesen cövekkel megjelölik. Bizonytalan, elmosódott vagy teljesen eltűnt határpontokat a régi térképről lemért méretekkal azonosnak talált térkép -terepazonos pontok között ki kell tűzni. A bejárás során a /11/-/13/ bekezdésekben foglalt rendelkezések szerint ki kell jelölni a végleges pontjellel állandósítandó

határpontokat. Ennek az utasításnak alapján korábban már elhatárolt határszakaszokat is be kell járni és az elhatároláskor készült jegyzőkönyv adatait a tényleges állapottal ellenőrizni kell. Azokat a határpontokat, amelyekről az ellenőrzés során kiderült, hogy állandósításuk elpusztult, a korábbi felmérés bemérési adataival vagy a térképről lemért méretekkel a határpont közelében vezetett sokszögvonal megfelelő oldaláról ki kell tűzni és az előírással kövel állandósítani kell. A határvonal bejárásakor a cövekkel ideiglenesen kijelölt határpontok helyzetéről és a határvonal menetének körülményeiről az elhatárolási jegyzőkönyv részére feljegyzéseket kell készíteni.

- /15/ A határvonal bizottsági bejárása után a kijelölt határpontokra végleges pontjelet kell tenni. A határpontok megjelölésére követet használunk. A hármas- és négyes határpontokat, valamint a határvonal jellegzetesebb töréspontjait felső napján 1,00 méter átmérőjű, 0,6 - 0,7 méter magas határdombba helyezett 15 x 15 x 60 cm méretű jóminőségű, fagyálló terméskövel vagy vasbetonoszloppal kell megjelölni oly sűrűséggel, hogy távolságuk egymástól 1000 méternél nagyobb ne legyen. A többi pontot - kivéve a sűrűn egymás után következő és az elpusztulás veszélyének kitetteket - a föld felett 10 centiméternyire kiemelkedő ugyancsak 15 x 15 x 60 cm méretű terméskövel vagy vasbetonoszloppal kell állandósítani. Ha az Állam-erdészet a határpontokat a határvonal bizonyos szakaszán határdombban álló és legalább 10 x 10 x 150 cm méretű keményfaszloppal már állandósította, azokat határjelként változatlanul el lehet fogadni. Ha a határvonal töréspontján bozót van, a határjel tehát nem könnyen hozzáférhető helyre kerülne, a határjel helyének környékét a bozótól annyira meg kell tisztítani, hogy a határvonal sokszögelésekor a műszert a kő fölé központosan fel lehessen állítani vagy legalább annyira, hogy a pont ortogonális koordinátaméréssel bemérhető legyen. Ha a határpont helyén háromszögelési vagy valamely korábbi felmérésnél elhelyezett és az utasításnak megfelelő V.rendű háromszögelési vagy sokszögpont állandósítási köve áll, határjelként a háromszögelési, illetve a sokszögpont állandósítási követ el kell fogadni. Ha valamelyik szomszédos község határpontjain a fentebbiekben meghatáro-

zott méretű vagy annál nagyobb kövek állnak, azokat felujtíva, függőlegessé téve és környéküket kitisztítva meg kell hagyni, ha azonban a határpontokon talált kövek méretei az előírásoknak nem felelnek meg - méretük a fentebb előírtnál kisebb-, a köveket előírással méretű kövekre ki kell cserélni. Ha a meglevő - a megtalált és megújított, illetve kicserélt - határjelek egymástól való távolsága vagy elhelyezése nem felel meg a fentebbi bekezdésekben előírt követelményeknek, akkor a meglevő határjelek között az előírásnak megfelelő helyekre és távolságra határjelet kell állítani. Az is előfordulhat, hogy a korábban elhatárolt határszakasz egy része mentén határátcsatolás történt. Ebben az esetben a határvonallá vált vonalon a megfelelő helyekre határjeleket kell elhelyezni, a megszűnt határvonalon levő köveket azonban nem szabad eltávolítani.

/16/ Azokat a határpontokat /töréspontokat/, melyeket állandósítottunk, sorszámokkal meg kell jelölni. A hármas- /négyes/ határjeleket 0-val, a többi határjelet - ide számítva a határjelként felhasznált háromszögelési és sokszögpontokat is - hármas határponttól hármas határpontig húzódó szakaszonként az óramutató járásának megfelelő irányban kell megszámozni. A páros határjelek azonos számot és az égtájnak megfelelően K és Ny, illetve É és D jelzést kapnak /pl. 21 K és 21 Ny/. Ha valamely határszakasz határjeleinek számozása már előzőleg, a szomszédos község elhatárolásánál megtörtént és a határjelek számában változás nem következett be, a korábbi számozást változtatlanul el kell fogadni. Ha meglevő, korábbi elhatárolásból származó határjelek közé új határjelet vagy például határátcsatolás miatt új határjeleket kellett elhelyezni, akkor a régi számozást nem kell megváltoztatni, hanem az új határjeleket a legközelebbi kisebb számú régi határjel számának számokkal való alóosztásával kell megjelölni /pl. 9, 9/1, 9/2, 9/3, ... 10/.

/17/ A határpontok kijelölése és a végleges pontjelek elhelyezése után el kell készíteni a község egész határára kiterjedő, hármas határtól hármas határig határszakaszonként szerkesztett elhatárolási jegyzőkönyvet /3.minta/. A jegyzőkönyvet valamilyen hármashatárpontnál kell kezdeni és az óramutató járásával

egyező értelemben határpontról-határpontra kell haladni, amíg a kiindulási pontot elérjük. A határpontoknál be kell jegyezni az állandósítás anyagát és méreteit, továbbá a szomszédos földrészletekhez viszonyítva le kell írni a határpont helyét, be kell jegyezni a szomszédos földrészletek tulajdonosának nevét, művelési ágát és helyrajzi számát. Szükség szerint - főleg a hármas és négyes határpontoknál - a határjelek elhelyezését magyarázó ábrával kell szemléltetni. A jegyzőkönyvben pontról-pontra haladva a határvonalnak két egymásután következő pont közé eső szakaszát röviden jellemezni kell. Ha a korábbi felméréskor készült elhatárolási jegyzőkönyv adatai és a határvonal tényleges állapota közt eltérés nincs, akkor ennek a határszakasznak a leírását a szomszédos község elhatárolási jegyzőkönyvéből változatlanul át kell venni; ellenkező esetben a határszakaszt a változott állapot szerint kell leírni. Ugyanakkor azonban a korábban készült elhatárolási jegyzőkönyv vége után - szükség esetén hozzáfűzött lapokon - a bejegyzés időpontjának feltüntetésével a változott állapotot le kell írni.

/18/ Az elhatárolási jegyzőkönyv mellékletét képezi a határvázlat /4.minta/. A határvázlat a régi térképnek a határvonal bejárásakor kiegészített adatai alapján rajzpapíron 1:25 000 méretarányban tussal készül, s tartalmazza a szelvényhálózaton kívül a község határvonalát, a belterületet, nagyobb szőlőket, erdőket, folyókat, közutakat, vasutakat és külterületi településeket, általában a tájékozásra alkalmas tereptárgyakat. A vázlaton fel kell tüntetni az állandósított határpontokat minőségük jelzésével és sorszámukkal együtt. Végül be kell írni a folyók, folyamok, a külterületi települések stb., valamint a szomszédos községek nevét. A határrészleteket határrészlet-minőségüknek megfelelően kell ábrázolni. A határvázlatot az elhatárolási jegyzőkönyvhöz kell csatolni.

/19/ A községelhatárolási munkálatokat mind a helyszínen, mind pedig irodailag meg kell vizsgálni. A vizsgálatnak az utasítás valamennyi idevonatkozó rendelkezésére ki kell terjednie. A vizsgálat során felfedezett hibákat és hiányosságokat a vizsgálati jegyzőkönyvbe /29.§ /1/ bek./ be kell jegyezni; a hibák kijavításáról és a hiányok pótlásáról gondoskodni kell,

melynek megtörténtét a javítást végző dolgozó a vizsgálati jegyzőkönyvbe tartozik bejegyezni.

11. §

A belterület elhatárolása

- /1/ Ha a belterület elhatárolása még nem történt meg, azt a községhatárolás után, még az alappontsúrités előtt a belterületek felmérési utasítása II. Fejezetének 9. §-ában, illetve a Városmérési Utasítás III. Fejezetének 88.-92. §-aiban foglalt rendelkezések szerint kell végrehajtani.

12. §

A földrészletek elhatárolása

- /1/ A társadalmi tulajdonban levő földrészleteket, ugymint a közutakat, vasutakat, csatornákat, az állami gazdaságok, erdőgazdaságok, termelőszövetkezetek földrészleteit el kell határolni és a kisajátított területeknél valamennyi, az egyéb földterületeknél a jellegzetes töréspontokat állandó módon meg kell jelölni.
- /2/ Az /1/ bekezdésben említett elhatárolási munkálatokat az ingatlantulajdonos-, illetve a kezelőszerv köteles elvégezni, azonban - külön megbízás alapján - végeztetheti a felmérést végrehajtó szervvel is.
- /3/ A földmérési felügyelőségnek, amint az ÁFTH-től utasítást kap a következő évben végrehajtandó részletes felmérésről, a közégi tanács végrehajtóbizottsága útján értesítenie kell az ingatlantulajdonosokat /ingatlanok kezelőit/, hogy ingatlanukat a véglegesnek tekinthető határvonalak mentén véglegesen /kellő méretű terméskő- vagy betonoszloppal/, az ideiglenes határvonal mentén pedig fakaróval jelöljék meg.
- /4/ Ha a társadalmi tulajdonban /kezelésben/ levő ingatlanokat a - a felszólítás ellenére - tulajdonosaik nem határolták el, a töréspontokat kellő méretű és minőségű jellel nem jelölték meg, akkor az ingatlanokat a földhasználatnak megfelelően kell bemérni.
- /5/ Az elhatárolási munkákat külön megbízás alapján végző felmérő szerv a kisajátított földrészletek elhatárolásánál elsősorban

a kisajátítási terveket, ut- és vasut törzskönyvezési munkarészeket köteles felhasználni. Ilyenek hiányában az elhatárolás alapjául a korábbi földmérési térképek is szolgálhatnak. Állami gazdaságok és termelőszövetkezetek ingatlanait a földrendezések elhelyezkedési vázlata és a földmérési térképek alapján kell elhatárolni.

- /6/ Külön megbízás esetében, ha az eljáró dolgozó azt találja, hogy az állami gazdaság vagy a termelőszövetkezet ingatlanainak határvonala határozott tereptárgy /ut, árok, csatorna stb./ mentén halad, a töréspontokat határjellel megjelölni nem kell.
- /7/ Állami gazdaságok és termelőszövetkezetek véglegesen kialakultnak tekinthető határvonalának határpontjait 15 cm élszélességű, egyenlő oldalú háromszög keresztmetszetű, letompított élű, felső lapján keresztvesséssel ellátott 50 cm hosszú, jó minőségű fagyálló termés vagy vasbetonkövel kell állandósítani, amelyet úgy kell elhelyezni, hogy mintegy 10 centiméternyire emelkedjék a talaj szintje fölé. Egyéb társadalmi tulajdonban levő ingatlanok /pl. vasut/ határpontjainak megjelölésére az ingatlantulajdonos főhatósága által előírt méretű és minőségű jeleket kell használni. A véglegesnek nem tekinthető határpontokat 60 cm hosszú, 10-12 cm átmérőjű keményfakaróval kell megjelölni.
- /8/ Ha az előző bekezdésben említett ingatlanok határpontjait az ingatlantulajdonos kövel megfelelő módon állandósította, akkor az állandósított pontok helyességét a részletpontok bemérése során a kisajátítási munkarészek alapján ellenőrző mérésekkel meg kell vizsgálni. Ellenőrzés lehet a pont kitűzésének megismétlése is. Az ellenőrzött határpont akkor fogadható el helyesnek, ha a talált kő és az ellenőrzés során kitűzött hely közt jelentkező távolság számszerű mérések alapján végzett kitűzésnél 0,60 méternél, az 1:2880 vagy 1:2000 méretarányu térképről lemért méretekkal végzett kitűzésnél 1,80, illetve 1,50 méternél nem nagyobb. Amennyiben a határjelek ellenőrzése a kövek közvetlen összemérésével történt, a természetben mért és a térképről lemért távolság között a különbség 1:2000 méretarányu térkép használatánál a 19. § /16/ bekezdésében közölt hibahatároknak 25, 1:2880 méretarányu tér-

képek használatánál pedig 35 centiméterrel növelt értékénél nagyobb nem lehet.

- /9/ Ha kétséggel megállapítható, hogy a kisajátítási terv hibás, erről az érdekelt szervet /szerveket/ értesíteni kell és a határvonalat a természetbeni állapot szerint kell bemérni. Ugyancsak értesíteni kell az érdekelt szerveket arról is, ha a bemérés során az derül ki, hogy a kisajátítási terv jó, azonban a határjelek kitűzése helytelen. Ebben az esetben a kitűzést az érdekelt szerv közbejöttével meg kell ismételni.
- /10/ A magántulajdonban levő földrészleteket nem kell elhatárolni. Határvonalnak azt a vonalat kell tekinteni, amelyet a szomszéd ingatlantulajdonosok egyértelműen annak kijelölnek.
- /11/ Ha a magántulajdonban levő földrészletek mezsgyéi kellő erős fakaróval, mezsgyekővel, a mezsgyre épített kerítéssel vagy épülettel végleges módon megjelölve nincsenek, akkor a szomszédos földrészletek tulajdonosait fel kell szólítani, hogy a közös mezsgyéjük minden töréspontját a felmérés tartamára erős cövekkel jelöljék meg; azoknak a földrészleteknek a sarokpontjaira, amelyeken nincs lakóépület, a tulajdonos nevét és lakcímét feltüntető cöveket kell ütni.
- /12/ Ha az érdekelt ingatlantulajdonosok a mezsgyéjük kicövekelését elmulasztották és annak a felhívásnak sem tesznek eleget, hogy a közös mezsgyét mutassák meg, a határvonalat a természetben található földhasználat szerint kell bemérni.
- /13/ Ha a határvonal olyan terepen halad, ahol a határpontokat kitűzni nem lehet /pl. mocsárban, ingoványban/, akkor a régi munkarészek /kataszteri, nyilvántartási vagy kiosztási térkép, földkönyv stb./ alapján kell azt a térképre betervezni.

MÁSODIK RÉSZ

A részletmérés

I. Fejezet

A részletmérés tárgya és a részletpontok csoportosítása

13. §

Általános rendelkezések

- /1/ A felmérés tárgyát - jellegük szerint csoportosítva - az alábbiak képezik:
 - a/ földrészletek és az alrészletek,
 - b/ az állandó jellegű természetes és
 - c/ az állandó jellegű mesterséges tereptárgyak.
- /2/ A bemérendő részletpontokat jelentőségükre és jellegükre tekintettel négy csoportba soroljuk /16. §/.
- /3/ A részletpontokat oly pontossággal kell meghatározni, amely megfelel a részletpontok csoportjának /rendjének/ és a térképi ábrázolás lehetőségeinek.
- /4/ A részletpontokat a terep vízszintes és magassági tagoltságtól, a részletpontok sűrűségétől és a megkívánt pontosságtól függően különféle módszerrel lehet meghatározni. A felmérési módszerek közül azt kell választani, amellyel a megkívánt pontosságot a leggazdaságosabban lehet elérni.

14. §

A földrészletek és az alrészletek felmérése

- /1/ A földrészleteket - tekintet nélkül területük nagyságára - mindig fel kell mérni.
- /2/ A földrészleteket és az alrészleteket a használat szerint, tehát a természetben talált határvonalaiknak megfelelően kell felmérni.
- /3/ A földrészleteken belül az állandó jellegű művelési ágak és a művelés alól kivont területek határvonalait akkor kell bemér-

ni, ha a területek önmagukban, vagy a szomszédos művelési ággal összevonva a 6., ill. a 7. §-ban közölt rendelkezések szerint a területi szabványnak mintegy a felét elérik.

- /4/ A földrészleten belül egymás mellett levő, művelés alól kivett, különböző rendeltetésű területeket, ha nem is képeznek külön alrészletet, egymástól elkülönítve kell felmérni.
- /5/ Be kell mérni azokat a művelési ágakat, valamint a művelés alól kivett területeket is, amelyek nem érik ugyan el a területi szabvány felét, de a terepre jellemzők /pl. hosszan, sávszerűen áthúzódó keskeny vizmosás vagy rét, stb./.

15. §

A természetes és a mesterséges tereptárgyak bemérése

A természetes és a mesterséges tereptárgyakat az alábbi a/-m/ pontokban részletezett rendelkezések szerint kell bemérni.

a/ Természetes vízfolyások, tavak, szigetek, vizmosások

- /1/ Természetes vízfolyásokat /folyókat, patakokat/ és tavakat minden esetben be kell mérni. Medernek - tekintet nélkül a vízállásra - a természetes partok közt levő területet kell tekinteni. A partvonalat a tényleges állapot szerint kell bemérni, azonban a kisebb /1,5 métert meg nem haladó/ ki-beugrásait figyelmen kívül lehet hagyni. A mederben levő, állandó növényzet nélküli homok- és kavicszátonyokat nem kell bemérni.
- /2/ Folyók vagy más vízfolyások által megszakított vasuti és közuti kisajátított területeknél az átellenes partokon fekvő elhatárolási jeleket a rajzi munkarészekben össze kell kötni, hogy a kisajátított területek határvonala folytonos legyen. A vasuti /közuti/ test alatt levő vízmedret, valamint annak mindkét oldalán levő kisajátított földcsávot - ez utóbbit művelési ágak szerint elkülönítve - külön földrészletnek kell tekinteni /5.a ábra/.
- /3/ Folyók medrében levő és a községhez tartozó /határrészletnél a felező vonalon belül fekvő/ állandó jellegű, növényzettel fedett sziget töréspontjai, mint harmadrendű részletpontok, továbbá a szigeten található mezsgye és művelési ág határvo-

nalak bemérendők. A határrészletet alkotó folyókban a felező vonalon túl levő szigetnek csak a körvonalát kell bemérni.

- /4/ A folyók mentén levő szabályozási és partvédműveket, un. kőrésűket, párhuzamos műveket, zsilipeket, stb., továbbá a vízmércéket, a dunai nemzetközi kilométerjelző táblákat és minden szabatosan megjelölt pontot be kell mérni.
- /5/ Az Országos Vízügyi Főigazgatóság rendelkezése alatt álló vizek medrében levő nádasokat - tekintet nélkül területük nagyságára - mint önálló földrészleteket kell felvenni.
- /6/ Vízfolyás felett levő hidaknál és völgyhidaknál a hídfoket és a mederpilléreket a vízszint feletti, illetve a talajból kiemelkedő részükön kell bemérni. Hídfoknél a kőburkolatu töltéslezárások is bemérendők. A hidak által fedett mederterületek a vízfolyásokhoz tartoznak, kivéve azokat az eseteket, amikor a hidak által elfoglalt területet a közut, illetve a vasut részére kisajátították.
- /7/ A mesterséges halastavakon átvonuló, az Országos Vízügyi Főigazgatóság rendelkezése alatt álló vízfolyásokat a rajzi munkákon /a mérési vázlaton és a térképen/ még abban az esetben is fel kell tüntetni, ha a vízfolyás medre a természetben nem látható, ennél fogva be sem mérhető. Ilyen esetben a vízfolyást a be- és kifolyásnál levő zsilipek megfelelő végének összekötésével szaggatott vonallal kell a mérési vázlaton és a térképen feltüntetni /5.b ábra/.

b/ Utak és vasutak

- /1/ Elágazásaik szerint a közutakat, az állandó használatban levő dülő- és erdei utakat fel kell mérni. Az erdei utak közül azokat, amelyeket csupán valamely erdőrész kitermelése céljából létesítettek, nem kell felvenni.
- /2/ Állami gazdaságok és termelőszövetkezetek földrészletein kizárólag a gazdaság célját szolgáló széles csapásokból a tényleg utként használt részt kell utnak tekinteni, míg a többi területek a tényleges művelési águkkal /legelő, erdő/ jelölendők meg.
- /3/ Nagyobb terjedelmű szőlészetekben, gyümölcsösökben és kertgazdaságban mind a közlekedésre alkalmas, mind pedig a gaz-

daság üzemi célját szolgáló utakat fel kell mérni. A közlekedésre alkalmas utakat keresztezésük szerint el kell különíteni és alrészletként kell kezelni.

- /4/ Az olyan utakat, amelyeknek a szélei a természetben állandó módon megjelölve nincsenek, a tényleges állapot szerint kell bemérni, azonban az egyébként egyenes tengelyű utaknak jelentékeny és rendszerint változó görbületeit figyelmen kívül kell hagyni.
- /5/ Mind a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium rendelkezése alatt álló, mind pedig a Minisztérium rendelkezése alatt nem álló közutak határvonalainak a természetben végleges módon megjelölt /állandósított/ határpontjait kell bemérni.
- /6/ Ha a közut elhatárolható nem volt, mivel nem állt rendelkezésre olyan munkarész, amelynek alapján az elhatárolás elvégezhető lett volna vagy pedig a kezelő szerv az elhatárolásról nem gondoskodott, a határvonalat a látható használat szerint kell bemérni, azonban a határvonal a bevágás széléhez 3 méternél, a töltés lábához 2 méternél közelebb nem kerülhet, kivéve azt az esetet, ha ezen a sávon belül állandó jellegű létesítmény /kerítés, épület/ áll.
- /7/ Töltések és bevágások szélét akkor kell bemérni, ha a kisajátított vonaltól 2 méternél nagyobb távolságra esik.
- /8/ Közutakon levő nyílt átereszeket mindig, csőátereszeket pedig abban az esetben kell bemérni, ha átmérőjük 1,0 méternél nagyobb.
- /9/ Közforgalmu vasutaknál a kisajátított területet határpontjaik szerint kell bemérni, be kell mérni továbbá a vágányok tengelyvonalát, kivéve az állomások területét, ahol csupán az állandó jellegű épületeket kell bemérni, ha méreteik az f/ /1/ bekezdésben előírt méreteket elérik; be kell mérni továbbá az 1,0 méternél nagyobb átmérőjű csőátereszeket, a nyílt átereszeket szabad nyílásuk méretétől függetlenül, a hidakat, a kilométerköveket és a kirajzolási mintákon felvett minden egyéb állandó jellegű tárgyat. A kisajátított területen a mezőgazdasági művelés alól kivett területet - a pályatestet és az egyéb üzemi területeket - a művelési ágaktól

elkülönítve kell felvenni.

- /10/ Azokat a mezőgazdasági és iparvasutakat, amelyeknek területe a gazdaság vagy az ipartelep területével összefügg, de attól elkülönítve nincs, továbbá amelyeket a gazdaság /az ipartelep/ csupán üzemi célokra használ, a tényleges használatnak megfelelően kell elhatárolni, az elhatároló pontokat cövekkel kell megjelölni és be kell mérni. Az elhatárolt területet művelés alól kivett területnek kell tekinteni. Az építmények és a műtárgyak felvételére vonatkozólag érvényesek az előző bekezdésben foglaltak.
- /11/ Abban az esetben, ha a közforgalmu vagy a mezőgazdasági /ipar-/ vasút határpontjait a fenntartó intézmény bármely ok miatt nem tűzte ki, a /6/ bekezdésben foglalt rendelkezést kell érvényesíteni.

- /12/ A községi határvonal mellett levő utaknak, amelyek nem képeznek határrészletet /10. § /10/ bek./ csupán a határvonalig terjedő részét kell bemérni.

c/ Árkok, töltések /árvédelmi töltések/ csatornák

- /1/ Földrészletekben levő árkokat /vizlevezető, szivó árkokat/ akkor is be kell mérni, ha területük nem éri el a területi szabványnak mintegy a felét /14. § /3/ bek./.
- /2/ Két különböző tulajdonban levő szomszédos földrészlet közös határvonala mentén levő árokban a birtokhatárt a tényleges használat szerint kell felvenni.
- /3/ Bármilyen ut mellett levő szegélyárkokat be kell mérni, azonban a vasuti pályatest mellett levő szegélyárkokat - függetlenül méretüktől, kiterjedésüktől és burkolatuktól - nem kell felvenni.
- /4/ Csatornákat /öntözőcsatornákat/ a hozzájuk tartozó töltésekkel és műtárgyakkal /um. hidakkal, zsilipekkel, épületekkel, stb./ be kell mérni.
- /5/ Ugyancsak be kell mérni a töltéseket /árvédelmi töltéseket/ műtárgyaikkal. A töltések koronáját nem kell bemérni, lábat pedig csak akkor, ha a kisajátítási vonaltól /a mezsgyevonaltól/ legalább 2 m távolságra esik.

- /6/ A csatornák és az árvédelmi töltések kitűzött határpontjainak bemérésére vonatkozólag a 15. § b/ /5/ bekezdésében foglaltak, a ki nem tűzött határpontok bemérésére vonatkozólag pedig a b/ /6/ bekezdés rendelkezései érvényesek.
- /7/ Rizstelepeknél azokat a fő tápláló és lecsapoló csatornákat kell bemérni, amelyek szélessége - töltéseikkel együtt - 5 m-nél nagyobb. A csatornák kisebb öntözési berendezéseit és a csatornák közötti gátakat nem kell bemérni.
- d/ Az erdők
- /1/ Az erdőkben csak a jóváhagyott erdőgazdasági üzemtervekben feltüntetett művelési ágakat kell feltüntetni.
- /2/ A vágási beosztásoknak, valamint a véderdőknek kövekkel vagy faoszlopokkal állandó módon megjelölt határpontjait, az állandó jellegű utakat, a nyiladékokat, a csemetekerteket, a patakokat és a be nem fásított vízmosásokat minden esetben be kell mérni.
- /3/ Erdő mellett fekvő fűzeseket az egyéb erdőtől elkülönítve kell bemérni. Különálló fűseket erdőnek kell minősíteni.
- /4/ A 4 méternél szélesebb nyiladékok - ha megütik a területi szabványt - önálló alrészletet képeznek. A 4 méternél keskenyebb, de a területi szabványt meghaladó területű nyiladékokat is be kell mérni, azonban nem képeznek önálló alrészletet, hanem a tőlük délre, illetve a nyugatra fekvő erdőrészeléhez kell azokat csatolni.
- e/ Kertek, díszkertek, parkok
- /1/ Parkokban és díszkertekben a tényleges művelési ágakat /kert, erdő, rét stb./ egymástól elkülönítve kell felmérni. Nyilvános parkokban a 4 méternél szélesebb állandó jellegű sétautakat is be kell mérni.
- f/ Épületek, földalatti és földfeletti létesítmények
- /1/ Mérethelyesen be kell mérni és a térképen fel kell tüntetni mindazokat az állandó jellegű épületeket, építményeket, műtárgyakat, amelyeknek az alapterülete 1:2000 méretarányú térképezésénél 16 m^2 -nél, 1:4000 méretarányú térképezésénél 64 m^2 -nél nagyobb. Ha a méretek ennél kisebbek, akkor az építménynek a középpontját kell bemérni és a térképen a kirajzolási

minta szerint kell ábrázolni. Állandó jellegűeknek azokat az épületeket kell tekinteni, amelyeknek az építőanyaga kő, téglala, beton /vasbeton/, vas, vályog vagy tömöttfal, faépületek közül azokat, amelyeknek az alapja kő, téglala vagy beton. Felvonulási épületeket felvenni nem szabad.

- /2/ Az épületeknél a külső falsíknak /és nem a lábazatnak/ a talajszinttel képezett metszésvonalát kell bemérni, még akkor is, ha a külső falsík nem a talajszinten, hanem fölötté kezdődik. A csepegővonalat, ha egyuttal nem mezsgyevonal is, nem mérjük be.
- /3/ A falsíknak a térképi ábrázolásnál 0,2 mm-t el nem érő ki- és beugrásait figyelmen kívül kell hagyni. Ha azonban több, egyenként ennél kisebb ki- és beugrás ismétlődik, amelyek együttesen meghaladják térképi ábrázolásban a 0,2 mm-t, akkor a kiegyenlítő vonalat kell bemérni. Tornácot és lépcsőt csak akkor kell bemérni, ha alapozott faluk van.
- /4/ A lakóházakkal folytatólagosan egybeépített gazdasági épületeket a lakóháztól elkülönítve kell bemérni. A különálló gazdasági épületeket birtoklásra tekintet nélkül be kell mérni.
- /5/ Különböző tulajdonosok tulajdonában levő lakóházrészek által elfoglalt területeket - ha a telekkönyvben már elkülönítve vannak - elkülönítve kell bemérni.
- /6/ Állandó jellegű kerítések /tégla, kő, beton/ be kell mérni.
- /7/ Földalatti vezetékeknek /csatornáknak, csővezetékeknek, kábelnek/ csupán a terepszinten látható aknanyílásait kell bemérni és a rajzi munkarészekben a megfelelő kirajzolási minta szerint kell kirajzolni.
- /8/ Társadalmi tulajdonban levő ingatlanon épült földalatti pincék bejáratának felfalazott részét be kell mérni; a magántulajdonban levő földalatti pincéket nem mérjük be.
- /9/ A földfeletti létesítményeknek, um. magasfeszültségű villanyvezetékeknek, víz-, gáz-, olaj- és távfűtésvezetékeknek, valamint a drótkötélpályáknak kiinduló, csatlakozó és töréspontjait kell bemérni. A tartóoszlopok közül - függetlenül minőségüktől - kizárólag a falazott és a beton alapon nyugvókat kell bemérni, mégpedig ha méreteik az /1/ bekezdésben kö-

zölt értékeket /1:2000 méretarányu térképezésénél 16 m²-t/ el-
érik, mérethelyesen, egyébként pedig középpontjukon. Tehát a
fa és az alapozás nélküli vasbetonoszlopokat, valamint a be-
tonlábu faoszlopokat nem kell bemérni.

- /10/ Egyéb állandó jellegű építményeket, um. gyárkéményeket, kő-
kereszteket, emlékoszlopokat, stb. be kell mérni.

g/ Bányák, alagutak, barlangok

- /1/ Kisebb bányászati létesítményeknél be kell mérni az akna- és
táróbejárat vetületét, épületeket, bányavasutakat, drótkötél-
pályákat, csuzdákat és egyéb műtárgyakat, a megfelelő rendel-
kezések szerint /f./1/ bek./.
- /2/ Nagyobb bányatelepek felmérésére az ipar- és bányatelepek fel-
mérési utasítása kötelező; felmérésükre külön megbízás, illet-
ve utasítás szükséges.
- /3/ Bányászati és egyéb kutatófurások furólyukjait bemérni nem
kell.
- /4/ Alagutak bejáratánál levő boltíveknek és támfalaknak a vetü-
letét kell bemérni.
- /5/ Barlangoknál ugyancsak a bejáratí nyílás vetületét kell be-
mérni.

h/ Ipartelepek és gépállomások

- /1/ Kisebb ipartelepek és gépállomások ugyanolyan elbírálás alá
esnek, mint az egyéb épületek.
- /2/ Nagyobb ipartelepek felmérésére érvényesek a g/ /2/ pontban
közzölt rendelkezések.

i/ Katonai és korlátozott mértékben felmérhető egyéb terüle-
tek

- /1/ A felmérés előtt az ÁFTH megállapítja és még a műszaki terv
elkészítése előtt a földmérési felügyelőséggel közli azokat
az üzemeket és egyéb létesítményeket, amelyeknek csak a kül-
ső határvonalát kell bemérni. Ezen a határvonalon belül levő
épületeket és létesítményeket bemérni nem szabad.
- /2/ A határvonalon belül eső területet vagy annak egy részét csak
az illetékes miniszternek az ÁFTH elnökéhez intézett megke-

resése és az ÁPTH elnökének utasítása alapján szabad felmérni. A határvonalon belül levő részek felmérésére vonatkozó adatokat nem szabad a nyilvánosság részére készülő munkarészekben feltüntetni, hanem azokat mint titkos adatokat kell kezelni.

- /3/ A felméréndő területen levő titkos katonai létesítményeket bemérni nem szabad.

j/ Különleges célokat szolgáló területek

- /1/ Különleges célokat szolgáló területeken /sportpályákon, sátorhelyeken, temetőken/ be kell mérni az állandó jellegű létesítményeket, épületeket, berendezési tárgyakat, kerítéseket; temetőken a különálló szobrokat és emlékműveket /amennyiben nem egyéni síremlékek/. A különböző rendeltetésű területeket egymástól elkülönítve kell bemérni.

- /2/ Temetkezési helyül kijelölt területnek csak azt a részét kell temetőnek felvenni, amelyet ténylegesen temetőnek használnak vagy amelyben már nem temetkeznek ugyan, de gazdaságilag nem művelik.

- /3/ A használatban levő temetővel összefüggő, temető céljára kijelölt területet a temetővel együtt egy földrészletnek, de azon belül művelési ága szerint elkülönítve alrészletnek kell tekinteni és mint ilyent kell bemérni.

- /4/ Az /1/ bekezdésben jelölt területeken a 4 méternél szélesebb utakat fel kell venni, azonban nem kell külön alrészletnek tekinteni.

- /5/ Parkokban és kertekben kizárólag temetkezés célját szolgáló területet és az azt közvetlenül környező, fákkal és bokrokkal beültetett területet temetőnek kell tekinteni.

k/ Kutak és források

- /1/ A társadalmi tulajdonban levő területen található és használatban levő kutakat be kell mérni.

- /2/ Nyílt kutaknál /gémeskutaknál/ a nyílás középpontját, zárt kutaknál a fedőszerkezet középpontját, felépítmény nélküli zárt kutaknál pedig a felszálló cső közepét kell bemérni.

- /3/ Foglalt forrásokat be kell mérni, mégpedig a forrás felszínre törésének helyénél.

1/ Romok, romos épületek

- /1/ Az épületromokat és már semmi célra nem használt romos vagy részben romos épületeket abban az esetben kell bemérni, ha az általuk elfoglalt terület a földadó alól kivett területekre érvényes területi szabványt eléri. Alapterületük nagyságától függetlenül be kell mérni a részben már lebontott épületeknek a még lakott vagy már más célra használt részét.
- /2/ Be kell mérni a műemlék vagy műemlék jellegű romokat a talajból kiemelkedő csonkjuk szerint.

m/ A község /város/ és a belterület határvonala

- /1/ A községi határvonal valamennyi határjellel megjelölt és meg nem jelölt pontját /10. § /11/ bek./ be kell mérni.
- /2/ Ha a községi határvonal bizonytalan és a természetben nem látható /pl. mocsarat szel át/, a határvonalat a régi térképről kell az új munkarészekbe átvenni.
- /3/ A belterület határvonalát a községi belterületek felmérési utasítása 13. § 1/ /1/ bekezdésében, illetve a Városmérési Utasítás 4., 89. és 92. §-aiban található rendelkezések szerint kell bemérni.

16. §

A részletpontok csoportosítása

- /1/ A beméréssel meghatározott részletpontokat fontosságuk szerint és annak megfelelően, hogy mily szabatosan jelölhetők ki, négy csoportba soroljuk.
- /2/ Az elsőrendű részletpontok a következők:
- a/ a községi és a belterületi határvonalnak szabatosan megjelölt határpontjai;
 - b/ a kisajátított nyomvonalas /ut, vasut, csatorna, védgát, stb./ és kisajátított egyéb /ipari, mezőgazdasági, katonai, stb./ létesítményeknek szabatosan megjelölt határpontjai;
 - c/ társadalmi tulajdonban levő állandó jellegű kerítéssel körülvett területek határpontjai;
 - d/ az állam, a termelőszövetkezetek és a közbirtokosság tulaj-

donában, valamint a legeltetési bizottságok kezelésében levő területek határvonalainak kő-, beton- vagy faoszleppal megjelölt töréspontjai.

Az a/ és b/ pontok alatt felsorolt határpontok közül szabatosan azokat kell tekinteni, amelyek kő-, beton- vagy faoszleppal vannak állandósítva, illetve ha a pont valamely állandó jellegű épület sarokpontjával esik egybe.

/3/ Másodrendű részletpontok a következők:

- a/ az állandó jellegű épületek /pl. tanyai iskolák, nagyüzemi mezőgazdaságok üzemi- és lakóépületei, gátórház, utórház és egyéb állandó jellegű épületek/ sarokpontjai;
- b/ az állam, a termelőszövetkezetek és a közbirtokosság tulajdonában, valamint a legeltetési bizottságok kezelésében levő területek határvonalainak nem állandó módon megjelölt határpontjai;
- c/ a zártkertek, a temetők, a sporttelepek határvonalainak töréspontjai;
- d/ az árokka vagy fasorral szegélyezett közhasználatu dűlőutak vagy más - nem kisajátított - közutak határvonalainak töréspontjai;
- e/ a szabályozott, kiépített partfalu folyók, patakok, osztornák és tavak határvonalainak /partvonalainak/ töréspontjai;
- f/ közterületen levő, szabatosan megjelölt állandó jellegű, a térképen pontszerűen ábrázolandó létesítmények /pl. emlékoszlop, kilométerkő/;
- g/ Az országos szintezési hálózat alappontjai, valamint hatóságok vagy intézmények által elhelyezett szintezési alappontok.

/4/ Harmadrendű részletpontok a következők:

- a/ az egyéni gazdálkodás igényeinek kielégítésére készült olyan épületek /pl. tanyák, présházak, stb./ sarokpontjai, amely épületek előreláthatólag néhány éven belül megszűnnek;
- b/ az árok és fasor nélküli közhasználatu dűlőutak és egyéb, mezőgazdasági üzemen belüli, üzemi táblahatárt képező, de

helyét könnyen változtatható, üzemi szállítási célokat szolgáló főutak határvonalainak töréspontjai, abban az esetben is, ha azok egyuttal a községi /a belterületi/ határvonal határpontjai;

c/ a ki nem épített partfalú folyók, patakok, esaternák és tavak partvonalainak töréspontjai, abban az esetben is, ha azok egyuttal a községi /a belterületi/ határvonal határpontjai.

/5/ Negyedrendű részletpontok a következők:

a/ a tanyákba vezető utak határvonalainak töréspontjai;

b/ a művelési ágak és a művelés alól kivett területek földrészleten belüli határvonalának töréspontjai.

II. Fejezet

A részletmérés előkészítése

17. §

A részletmérés általános szabályai

/1/ A részletmérést a szelvényhálózatba illő térképlapnak megfelelő területenként kell végrehajtani.

/2/ A részletpontok meghatározhatók:

a/ ortogonális koordinátaméréssel,

b/ poláris koordinátaméréssel vagy tahimetriával,

c/ előmetszéssel,

d/ busszolás felvétellel és

e/ rajzi felvétellel /mérőasztallal/.

/3/ A mérési módszerek a szükséghez képest egyesén is alkalmazhatók; mindig azt a módszert kell választani, amellyel az adott körülmények közt /a terep tagoltsága, domborzati viszonyok, fedettség/ a megkívánt pontosság a leggazdaságosabban érhető el. Ezenkívül arra is figyelemmel kell lenni az alkalmazandó módszer megválasztásánál, hogy a bemérés eredményét kellően pontosan és a körülményekhez képest a legegyszerűbben lehessen térképezni.

/4/ A részletpontokat - a lehetőség szerint - elsősorban az alappontokat összekötő mérési vonalakra ortogonális koordinátamé-

réssel kell bemérni. Ha az alappontok között kifejlesztett mérési vonalhálózat valamennyi részletpont meghatározására nem elégséges, az adott alappontok közt, a megfelelően választott módszerrel további alappontokat, illetve kisalappontokat kell meghatározni. Nehezen hozzáférhető helyeken /pl. sűrű szőlőben, gyümölcsösben/ vagy ott, ahol az aránylag kevés részletpont az alappontok közelében csoportosan helyezkedik el, előnyös poláris koordinátaméréssel bemérni a részletpontokat. Ennél a felvételi módszernél is előfordulhat, hogy a rendelkezésre álló alappontok valamennyi részletpont meghatározására nem elegendők. Ilyenkor az alappontok közt - megfelelő módszerrel - kisalappontokat kell meghatározni. Egyes nehezen hozzáférhető helyeken levő - vagy előzetes eljárásra alkalmas terepen - a részletpontokat előzetes módszerrel is meg lehet határozni. Nagyobb kiterjedésű földrészletekben /pl. erdőkben/ a vonalasan elnyúló harmadrendű pontokat busszolóval /tájéoló műszerrel/ is fel lehet venni. Dombos, nem fedett, nyílt kilátású terepen - az Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal engedélyével - a földmérési térképek rajzi felvétellel /mérőasztallal/ is megszerkeszthetők. Amennyiben síkvidéken megfelelő légifényképek /nagyítások vagy transzformátumok/ állnak rendelkezésre, azokról harmad- és negyedrendű részletpontokat, illetve vonalakat kellő ellenőrzéssel a megfelelő módszerrel át lehet szerkeszteni a térképre.

/5/ Ha a község egész területének számítására a jóváhagyott műszaki terv numerikus eljárást ír elő, akkor az elsőrendű részletpontok közül a községi határvonal és a belterület határpontjait lehetőleg mint sokszögpontokat - esetleg mint poláris pontokat - kell meghatározni; ha azonban erre nincs mód, akkor a határpontot ortogonális koordinátaméréssel úgy kell meghatározni, hogy a pont koordinátái a bemérési adatokból könnyen számíthatók legyenek. A község határvonalának azokat a pontjait, amelyek véglegesen megjelölve nincsenek /pl. patak széle/, a szomszédos állandósított töréspontokat összekötő egyenesre ortogonális koordinátaméréssel kell bemérni /6.a ábra/.

/6/ A melléktérképleapon térképezendő területeket tömböknként kell bemérni. A tömb határvonalát úgy kell bemérni, hogy a tömb

határvonala és az azon belül levő részletpontok a melléktérképlapra felrakható alappontok közt fejlesztett mérési vonalhálózatra minél egyszerűbben térképezhetők legyenek. Nem szabad a melléktérképlapon térképezendő tömb határvonalának töréspontjait és a határvonal közelében elhelyezkedő részletpontokat a földmérési térképlapról a melléktérképlapra pontonként, grafikusan - a méretarány miatt a méreteket felnagyítva - átvinni.

- /7/ Ha a részletpontok meghatározására csak a szükséges mennyiségű mérést végeztük, az elsőrendű részletpontok bemérésének ellenőrzésére legalább egy-egy ellenőrző méretet kell mérni. Ilyen ellenőrző méretek lehetnek: két részletpont távolságának közvetlen megmérése vagy a részletpontnak egy közeli alapponttal, esetleg a mérési vonal valamely mérettel meghatározott pontjával történő közvetlen összemérése.
- /8/ Épületek minden oldalát ellenőrzésképpen akkor is meg kell mérni, ha töréspontjai másodrendű részletpontok vagy ha a párhuzamos oldalak egyforma hosszúak.
- /9/ Állandó szélességű utak, árkok, csatornák középvonalának, vagy egyik, de mindig ugyanazon oldalának töréspontjait kell bemérni, és a szélességet kell megmérni.
- /10/ Az elsőrendű részletpontok bemérési adataiból számítható és az ellenőrzésképpen közvetlen hossz-méréssel mért távolság között mutatkozó eltérés nem haladhatja meg a 19. § /16/ bekezdésében közölt értékeket; ha az eltérés nagyobb, akkor a pont bemérését meg kell ismételni.
- /11/ A részletpontokat meghatározó hosszakat tizedméterre élesen kell megmérni.

18. §

A kisalappontok

- /1/ A részletmérés megkezdése előtt a munkába vett területet be kell járni. A bejárás során a mérési vonalak kitervezésével egyidejűleg ki kell tűzni a kisalappontokat.
- /2/ A kisalappontok kitűzésénél figyelemmel kell lenni arra, hogy a mérési vonalakra /ortogonális koordinátamérésnél/, illetve

az alap- és kisalappontokról /poláris koordinátamérésnél/ a területen levő valamennyi részletpontot be lehessen mérni.

- /3/ Ortogonális koordinátaméréshez a kisalappontokat úgy kell kijelölni, hogy a mérési vonal hossza dombos vagy fedett terepen /rossz mérési pályán/ 250, sík /visszintes vagy közel visszintes/ és akadály nélküli terepen pedig 600 méternél hosszabb ne legyen és a vonalak a bemérendő részletpontokhoz oly közel essenek, hogy az ordináták hossza első és másodrendű részletpontoknál szélső esetben a mérési vonal egyharmada - de legfeljebb 50 méter - a többi részletpontnál a mérési vonal hosszának a fele - de legfeljebb 80 méter - lehet. Poláris koordinátamérésnél az alappontok közé annyi kisalappontot kell kitűzni, hogy az első- és másodrendű részletpontok távolsága attól az alap- /kialap-/ ponttól, amelyről a meghatározása történik, legfeljebb 120, a többi részletpont távolsága pedig legfeljebb 200 méter lehet.
- /4/ A kisalappontok kitűzésénél, vagyis a mérési vonalhálózat megtervezésénél a térképezés igényeire is figyelemmel kell lenni; a kisalappontokat úgy kell kitűzni, hogy a bemérés eredményeit minél egyszerűbben, tehát minél gazdaságosabban lehessen térképezni.
- /5/ A kisalappontokat a bemérés tartamára - ideiglenesen - keményfa-cövekkel meg kell jelölni.
- /6/ A kisalappontokat legegyszerűbben és leggazdaságosabban mint két alappont vagy már meghatározott kisalappont összekötő egyenesébe iktatott mérési vonalpontot lehet kitűzni és meghatározni. Szükség esetén a mérési vonalpontként meghatározandó kisalappontot két alappont összekötő egyenesének meghosszabbításába is ki lehet tűzni, úgy azonban, hogy a meghosszabbított távolság egyrészt ne haladja meg a két alappontot összekötő vonal hosszának egyharmadát, másrészt ne legyen hosszabb 100 méternél. Abban az esetben, ha nincs mód a kisalappontoknak mérési vonalpontként való meghatározására, a kisalappontokat sokszögeléssel, kivételesen pontkapcsolással kell meghatározni. A kisalappont meghatározása végett kitűzött sokszögvonalak lehetőleg mindkét végükön ismert alappontokhoz /kisalappontokhoz/ csatlakozzanak. Kisalappontokat sza-

bad sokszög vonal pontjaiként csak kivételesen szabad meghatározni. További módja a kisalappontok meghatározásának a poláris koordinátamérés. Végül ortogonális koordinátaméréssel is meghatározhatunk kisalappontokat. A részletpontoknak poláris koordinátaméréssel végzett bemérésénél a kisalappontokat - általában - sokszögeléssel határozzuk meg.

- /7/ A kisalappontok feltüntetésére kitűzési vázlatot /meghatározási tervet/ készíteni nem kell; a kisalappontokat és meghatározásuknak az alappontsűrítési utasításban előírt jelzését a mérési vázlaton kell jelölni, még abban az esetben is, ha a kisalappontok több mérési vázlat-negyedlapra esnek.
- /8/ Ha a kisalappontot mint mérési vonalpontot határozzuk meg, akkor a legalább három kitűzőruddal kijelölt egyenesbe a mérési vonalpontokat műszerrel vagy kézi látszóval kell beinteni. A hosszakat kétszer kell megmérni; a második mérés azonos lehet a részletméréskor végzett hosszméréssel.
- /9/ Sokszögeléssel vagy poláris koordinátaméréssel, esetleg pontkapcsolással végzett pontmeghatározásnál a pont közelítő helyét a mérési vázlaton /7/ bek./ rajzi uton kell meghatározni. A szögeket legalább 20" leolvashatóképeségű teodolittal egy távolságállásban kell mérni. Ha a kisalappontokat mint poláris pontokat, vagy mint szabad sokszög vonal pontjait határozzuk meg, akkor a szögmérést elforgatott limbuszállásban meg kell ismételni. A sokszögoldal hosszát akár optikai távméréssel, akár szalag- /tahiméteres vonal-/ méréssel határozzuk meg, kétszer kell megmérni. Szalagmérésnél a második mérés azonos lehet a részletpontok bemérése érdekében végzett hosszméréssel. Csupán a sokszögoldalak hosszának meghatározása érdekében végzett szalagmérések eredményét a szögmérési jegyzőkönyv "Távolság" rovatába kell bejegyezni. Optikai távolságmérésnél az egy léccállással meghatározott távolság 100 méternél nagyobb nem lehet.
- /10/ Előmetszéssel, kivételesen oldalmetszéssel meghatározott kisalappontokon a meghatározó irányok által képzett szög 40° -nál kisebb, illetve 140° -nál nagyobb nem lehet.
- /11/ A kisalappontok létesítése érdekében kitűzött sokszög vonalaknak nem szükséges nyújtottaknak lenniük.

- /12/ Ha a kisalappont meghatározása ortogonális koordinátaméréssel történik és az ordináta hossza az alapvonal hosszának harmadánál, illetve 40 méternél rövidebb, a merőleget szögprizmával, ha ennél nagyobb, a derékszöget szögmérőműszerrel kell kitűzni. Az utóbbi esetben ugyancsak műszerrel kell kitűzni a merőleges talppontját is. Az ordináta a mérési vonal egyharmadánál - de legfeljebb 200 méternél - hosszabb nem lehet. Az ortogonális koordinátaméréssel meghatározott kisalappontot ellenőrzésképpen a mérési vonal valamely pontjával össze kell mérni úgy, hogy az ellenőrző vonal a mérési vonallal közel 45° -ot zárjon be. Az ellenőrző méret és annak a mérési adatokból számított értéke közt az eltérés 25 cm-nél nagyobb nem lehet.
- /13/ Pontkapcsolással, sokszögeléssel vagy poláris koordinátaméréssel meghatározott kisalappontok koordinátáit ki kell számítani, mérési vonalpontként vagy ortogonális koordinátaméréssel meghatározottakét - mivel ezek mérési adataikkal térképezhetők - csak akkor, ha a kisalappont további kisalappontoknak sokszögeléssel vagy poláris koordinátaméréssel végzett meghatározására szolgál.
- /14/ A kisalappontok meghatározása érdekében végzett hosszmeréseket tizedméter élesen kell végrehajtani.
- /15/ Azokat a kisalappontokat, amelyeknek a koordinátáit kiszámítjuk, meg kell számozni. Két alappont összekötő egyenesén kitűzött kisalappontokat olyan törtszámmal kell megjelölni, amelynek a számlálója a sokszögvonala két végpontjának sorszáma közül a kisebbik, a nevezője pedig eggyel kezdődő folytatódó sorszám. Poláris koordinátaméréssel meghatározott kisalappontokat hasonló elv szerint kell számozni. Pontkapcsolással meghatározott kisalappontokat ugyancsak törtszámmal jelölünk meg, melynek számlálója a kisalappontot meghatározó háromszögelési pontok száma közül a legalacsonyabb, a nevező pedig eggyel kezdődő folytatódó sorszám.
- /16/ A sokszögeléssel, poláris koordinátaméréssel vagy pontkapcsolással meghatározott kisalappontok koordinátáit centiméter élességgel kell kiszámítani.
- /17/ Kisalappontok meghatározása végett vezetett sokszögvonalak

megengedett szögzárásihibája:

$$\Delta\varphi'' = 2 \sqrt{600n + 4000}$$

ahol n a törésszögek számát jelenti.

A megengedett szögzárásihiba értékei:

$n =$	3	4	5	6	7	8
$\Delta\varphi'' =$	152	160	168	174	182	188

/18/ A megengedett vonalas zárásihiba értéke centiméterben:

$$d = 1,5 \sqrt{200 + /0,025T/'' + 3,4T}$$

ahol d a megengedett vonalas zárásihibát jelenti centiméterben, T pedig a sokszögoldalok hosszának összege méterben. A vonalas zárásihiba megengedett értékét az alábbi táblázat tünteti fel:

$T =$	50	100	150	200	250	300	350	400 méter
$d =$	28	34	40	45	50	54	58	62 centiméter

/19/ A kisalappontok számát a mérési vázlaton piros színnel fel kell tüntetni.

/20/ A kisalappontok meghatározására végzett szögméréseket szabvány-nyomtatványon "Kisalappontok szögmérési jegyzőkönyvé" című külön füzetbe kell bejegyezni.

/21/ A kisalappontok koordinátáit ugyancsak szabvány-nyomtatványon készült külön füzetben a "Kisalappontok számítási jegyzőkönyvé"-ben kell kiszámítani.

III. Fejezet

Az ortogonális koordinátamérés

19. §

Az ortogonális koordinátamérés módszere és végrehajtása

/1/ Az ortogonális koordinátamérésnél a részletpontok meghatározására az alap-, illetve a kisalappontokat összekötő mérési vonalra mint abszcisszatengelyre abszcisszákat és a mérési vonalra merőlegesen ordinátákat mérünk.

- /2/ A részletpontokat lehetőleg a legközelebbi mérési vonalra úgy kell bemérni, hogy valamely tereptárgy valamennyi töréspontjának a bemérése - ha a tereptárgy méretei megengedik - egy mérési vonalról történjék. A méreteket feleslegesen halmozni nem szabad.
- /3/ Az ordináták a 18. § /3/ bekezdésében közölt értékeket nem haladhatják meg.
- /4/ A mérési vonalakat mindkét végpontjukon és a közepükön - rövidebb vonalnál egy, hosszabbnál vagy lejtős terepen két, esetleg több - függőlegesen felállított jelzőrúddal kell kitűzni. Olyan háromszögelési pontoknál, amelyeknél a kő mellett ideiglenes jel /jelrud/ áll, a méréssel általában a kőhöz kell esatlakozni.
- /5/ A bemérendő részletpontra, amennyiben az közvetlenül kellő élesen nem látható, a pont láthatóvá tétele céljából függőlegesen jelzőrudat kell állítani.
- /6/ A talppont kereséséhez használt kettős szögprizmát szükség-telen vetítőbotra szerelni.
- /7/ Vízszintes vagy közel vízszintes terepen mind az abszcisszákat, mind pedig az ordinátákat a terepre fektetett, 20 /vagy 50/ méter hosszú komparált acélszalaggal kell megmérni. Lejtős terepen a magasságkülönbség miatt szükséges hosszredukció számítás kiküszöbölhető vízszintesen tartott és kellően kifeszített acélszalaggal.
- /8/ A hossz-méréshez csak olyan mérőeszközt szabad használni, amelynek valódi hossza a névleges hosszától legfeljebb 1/2000 részzel tér el. Az eltérés tehát huszméteres acélszalagnál legfeljebb 10 milliméter lehet.
- /9/ A méreteket 0,1 méter élességgel kell leolvasni, kivéve azt az esetet, amikor kevés a bemérendő pont és így az alappont-sűrítési utasítás 64. § /6/ bekezdésében foglaltak szerint a részletpontok bemérésekor kapott végméretet a sokszögoldal hossza egyik értékének el lehet fogadni. Ezt a végméretet centiméter élesen kell leolvasni s a mérési vázlatba be kell jegyezni.
- /10/ A mérési vonal kezdőpontjától a végpontjáig folytatólagosan

kell bemérni a vonal mindkét oldalára eső valamennyi részletpontot még akkor is, ha a mérési vonal a szelvény szélén van s ennek folytán a mérési vonal egyik oldalán levő részletpontok más munkacsoport területére esnek.

- /11/ Ugyanazon az egyenesen levő részletpontok meghatározásánál az egyenesen levő első és utolsó részletpontot kell ortogonálisan bemérni, a többi részletpont a bemért kezdő és utolsó pont között folytatólagosan mérendő be /6.b. ábra/. A mérési vonal kezdő- és végpontjának hibátlan bemérését egy-egy ellenőrző mérettel biztosítani kell.
- /12/ Olyan földrészlet- és művelésiág-határvonalakat, melyek szabatosan megjelölve nincsenek, úgy is bemérhetünk, hogy megmérjük a mérési vonalnak és a földrészlet-/művelésiág-/ határvonalnak, illetve meghosszabbításának a metszéspontját. A részletpontokat a térképen az átmetszések alapján meghuzott vonalaknak és egy már térképezhető vonalnak /pl. ut szélének/ metszéspontja jelöli ki. A részletpont meghatározása az átmetszések alapján megszerkeszthető vonalon a mérési vonaltól vagy más, már meghatározott alkalmas ponttól mért távolság megmérése által is történhetik. A meghosszabbítás a vonal egyenes szakaszának harmadrészét nem haladhatja meg /6.c ábra/.
- /13/ Az épületnek mindig a hosszabb oldalán levő és a jellemző falsíkokat meghatározó sarok- és töréspontjait kell a mérési vonalról bemérni; a falsíkok egyéb töréspontjaira vonatkozó méreteket a bemért pontokat összekötő egyenesekre kell vonatkoztatni úgy, hogy a térképezés a legegyszerűbb legyen /6.d ábra/.
- /14/ Az épületek bemérésénél figyelemmel kell lenni a 15. § f/ /1/ bekezdésében foglaltakra.
- /15/ Hozzá nem férhető pontot úgy mérhetünk be, hogy a bemérendő pontok egyenesét a hozzá nem férhető ponton túl meghosszabbítjuk és a meghosszabbított egyenesen mérünk be egy segédpontot. A részletpont bemérése a segédpont és a meghosszabbított egyenes egy másik bemért pontja között történik. A meghosszabbítás nem haladhatja meg a meghosszabbított egyenes egyharmadát. Adott esetben a segédpontot a bemérendő pontok

között is fel lehet venni /6.e ábra/.

- /16/ Az elsőrendű részletpontok meghatározásának helyességéről ellenőrző mérésekkel meg kell győződni /17. § /7/ bek./. Az ellenőrző méret értékét - amennyiben lehetséges - a mérési adatokból ki kell számítani és a közvetlen hossz mérés eredményével össze kell hasonlítani. A mért és a számított érték különbsége nem haladhatja meg az alábbi értékeket:

távolság m :	20	40	60	80	100	150	200
megengedett eltérés cm :	15	20	25	25	30	35	40

Az ellenőrző méret számított értékét a mérési vázlaton a mért érték mellé "szám" megjelöléssel be kell jelölni. A második- és negyedrendű részletpontokra ellenőrző mérést nem kell végezni. Ha az összemért pontok távolsága nem számítható ki, akkor az elsőrendű részletpontok bemérésének helyességét a térképezés után kell ellenőrizni. A térképről lemert és a természetben megmért távolságok közt az eltérés nem haladhatja meg a 36. § /4/ bekezdésében közölt értékeket.

- /17/ Előfordulhat, hogy a bemérendő részletpont az ordináta talppontjáról nem látható vagy az ordináta közvetlen hossz-méréssel nem mérhető meg. Ilyenkor előnyös a Kondér-féle négy szintű szögprizma használata; a prizma segítségével a talppont helye és az ordináta mérete egyszerűen meghatározható.
- /18/ Ha a térképlap keretvonalával metszett idomvonalaknak a keretvonal mindkét oldalára eső töréspontját /végpontját/ a szomszédos térképlapok egyikén térképezni nem lehet, az idomvonalat a keretvonal közelében a könnyebb térképezhetőség érdekében - ha arra mód van - be kell mérni.

20. §

A mérési vázlat szerkesztése

- /1/ A részletpontok meghatározására végzett mérések eredményeit mérési vázlaton kell feltüntetni.
- /2/ A földmérési térkép és a melléktérképlapok részére általában külön-külön mérési vázlatot kell szerkeszteni /9. minta/ kivéve azt az esetet, amikor az 1:2000 méretarányban térképezendő földrészletek valamely szelvénynek /szelvényeknek/ egész

területén szétszórva találhatók; ebben az esetben a földmérési térkép és a melléktérképlap céljára közös mérési vázlatot kell készíteni.

- /3/ A földmérési térképek mérési vázlatát, ha a bemért részlet-pontok sűrűsége megengedi, a térkép méretarányában - 1:4000-ben - kell szerkeszteni. Ha a felméréendő területen vagy annak egy részén a bemérendő részletpontok száma nagy vagy a mérési vázlaton ábrázolandó alakzatok bonyolultak, tehát a térkép méretarányában szerkesztett mérési vázlat áttekinthetetlen, bejegyzései pedig zavarosak lennének, a mérési vázlatot az egész külterületre vagy annak egy részére térkép-negyedlapokénti elhatárolással nagyított /1:2000/ méretarányban kell készíteni. Ha azonban a térkép méretarányában készített mérési vázlaton csak néhány adatot nem lehet kellően feltüntetni vagy ilyen esetek az 1:2000 méretarányú mérési vázlaton is előfordulnának, akkor a mérési vázlat jobboldali keretvonalán kívül vagy melléklapon kell a kérdéses területről méretarány nélküli alakhelyesen nagyított részletrajzot készíteni. Ilyenkor a mérési vázlatra csupán az alakzatot kell kirajzolni, a méreteket pedig a nagyított mellékrajzra kell beírni. A mellékrajz mellé és a mérési vázlat megfelelő helyére azonossági jelet /A,B,C... stb. betűket/ kell írni.
- /4/ A földmérési térkép mérési vázlata a szelvényhálózat beosztásában térképlaponként - a mérési vázlat méretarányától függően - több lapon készül. Az 1:4000 méretarányú mérési vázlat négy negyedlapra oszlik. Jelzésük: a dél-nyugatié I, a dél-keletié II, az észak-nyugatié III. és az észak-keletié IV. Az 1:2000 méretarányú mérési vázlatnál a térképlap minden negyedlapja további négy részre, tehát tizenhatodlapokra oszlik, amelyeket a negyedlap római számának betűaláosztásával jelölünk meg /7. ábra/.
- /5/ A /3/ és /4/ bekezdésekben foglalt rendelkezések érvényesek az országos szelvényhálózatba illően térképezendő melléktérképlapok /30. § /5/ bek./ céljára készülő mérési vázlatok szerkesztésénél is. A melléktérképlapon összevontan ábrázolandó területekről külön mérési vázlatlap /vázlatlapok/ készíten-
dő.

- /6/ A mérési vázlatot, melynek lapmérete mintegy 50x43 cm, könnyen hajtogatható rajzpapíron rajzeszközökkel /vonalzó, lépték/ alak- és mérethelyesen kell szerkeszteni. Hogy a méretek könnyen bejegyezhetők és jól olvashatók legyenek, a rajz kismérvű torzítása szükség esetén megengedhető. A méretek beírásához és a bemért tárgyak kirajzolásához kemény /kb. 2H/ grafitceruzát kell használni. A teljesen kész vázlatlapokat elkészítésük után vagy a térképezés megkezdése előtt rögzítőanyag ráfuvásával rögzíteni kell. A mérési vázlat készülhet tussal is.
- /7/ A mérési vázlatlapokat a helyszíni munka megkezdése előtt elő kell készíteni. A lapoknak azokat a keretvonalait, amelyek a térképlap keretvonalával egybeesnek, vastag, a többi keretvonalat pedig vékony fekete ceruzavonallal meg kell húzni. A mérési vázlatlapokra fel kell rakni az alappontokat /esetleg a kisalappontokat/ és számukat egyelőre ironnal kell beírni. /Véglegesen akkor írjuk be a mérési vázlatba a pontok számát piros tintával párhuzamosan a kelet-nyugati keretvonallal, amikor a negyedlapon a bemérés készen van./
- /8/ A mérési vázlatot a terepen tisztán, világosan, jól olvashatóan úgy kell szerkeszteni, hogy a bejegyzések helyes értelmezéséhez kétség ne férhessen. A feltüntetendő idemokat, vonalakat, alap- és részletpontokat minőségüknek megfelelő kirajzolású minta /10.minta/ szerint kell jelölni és az ugyanott közölt minták szerint kell megírni. Tilos a mérési vázlatot a helyszíni feljegyzések átmásolásával irodában elkészíteni.
- /9/ Különös gondot kell fordítani arra, hogy a szomszédos vázlatlapok és a szomszédos térképlapok vázlatlapjai közt az átmenő mérési vonalak és ábrázolások csatlakozása kifogástalan legyen.
- /10/ A mérési vázlat szerkesztésénél az alábbi szabályokat kell betartani:
- a/ A mérési vonalakat, amelyeken mérés történik, szaggatott piros vonallal kell megjelölni. A talpponttól a részletpontra vetett merőleges jelzése fekete pontozott vonal.
 - b/ A bemért részletpont helyét minden esetben pont jelzéssel kell megjelölni.
 - c/ Ha a mérési vázlat zsúfoltsága miatt a mérés kezdőpontjára

nak helye félreérthető lehetne, akkor a mérés kezdőpontját és irányát az alappont /kisalappont/ mellé rajzolt nyíllal jelölni kell.

- d/ Az ordinátát jelző pontozott vonal elé a mérési vonalnak arra az oldalára, amelyre a részletpont esik, a merőleges jelzésére jelet $\perp$ kell tenni.
- e/ A mérési vonalon leolvasott átmetszések /földrészlet határ- és művelésiág-vonalak/ méretét a mérési vonallal párhuzamosan a leolvasás helye elé kell beírni, az átmetszés helyét pedig keresztjelzéssel $\times$ kell megjelölni.
- f/ A talppontra vonatkozó méretet - az abszcisszát - a mérési vonalnak arra az oldalára kell bejegyezni, amelyikre a részletpont esik, mégpedig közvetlenül a mérési vonal mellé, azaz párhuzamosan, ügyelve arra, hogy az abszcissza mérete a mérés haladási irányát tekintve az ordinátát jelző vonal elé kerüljön. Ha az ordinátavonalak oly sűrűn következnek egymás után, hogy nincs elegendő hely az abszcisszáik bejegyzésére, akkor az abszcisszákat a mérési vonallal párhuzamosan egymás fölé vagy alá is lehet írni. A folytatólagosan mért abszcisszáik mellé - de minden egyéb folytatólagosan mért méret mellé is - a haladás irányában folytatólagossági jelet $-$ kell tenni. A zárópontnál kapott leolvasást /a végméretet/ zárójelbe kell tenni. A végméret akkor is gömbölyű zárójelbe kerül, ha a mérési vonal meghosszabbításában a zárópont után is végeztünk mérést; ilyenkor a zárópont után végzett méréseket a kezdőponttól kiinduló folytatólagos méretekként jegyezzük be, az egyenes meghosszabbításában végzett utolsó leolvasást pedig szögletes zárójelbe kell tenni. A mérési vonalon levő és mérési vonalpontként meghatározott kisalappontoknál végzett leolvasások bejegyzését, amely kisalappontok koordinátáit nem számítottuk ki, hanem a pontokat a térképre méretükkel rakjuk fel, alá kell husni. A merőleges méretet /az ordinátát/ a merőleget jelző pontozott vonal elé, azaz párhuzamosan, tehát a mérési vonalra merőlegesen kell bejegyezni. Ha az ordinátán folytatólagosan több méretet olvastunk le, a méreteket a merőleget jelző pontozott vonal elé egymás után /szükség esetén egymás mellé/ kell írni; a végméret ez esetben is

gömbölyű zárójelbe kerül. Az esetben, ha a bejegyzésre nincs elegendő hely, a méreteket egymás fölé is lehet írni. Ha a méretek zsúfoltsága miatt az ábrák torzítására kerül sor és egyes talppontok nem a méretüknek megfelelő helyre kerülnek, a talppont helyét a részletponttal pontosított, megtört vonallal kell összekötni; a merőlegességi jelet az ordináta elé ez esetben is ki kell tenni.

g/ Ha a mérést valamely távoli alap- vagy kisalappont felé végeztük, azonban a hosszmerést vagy nem lehetett vagy nem kellett a távoli alappontig elvégezni, akkor a mérési vázlaton a mérési vonalat nem kell az irányzott pontig végig kihuzni, hanem az utolsó méret feltüntetése után a mérési vonalat a távoli alappont /kisalappont/ felé irányított nyíllal kell befejezni. A nyíl elé, a mérési vonal mellé fel kell írni annak a pontnak a számát, amely felé a mérés irányult. Ha a mérés valamely mérési vonal meghosszabbításában haladt, a mérési vonal meghosszabbítására a mérési iránnyal ellentétes irányu kettős nyilat kell rajzolni.

h/ A mérési vázlaton valamennyi állandósított alappontot, belterületi és községi határpontot jelző kör belsejét kék írónnal színezni kell.

/11/ Ha az idem két töréspontja közötti egyenes határvonalán részletpontok vannak, amelyeket a töréspontok közt folytatólagosan mértünk be, a méreteket az egyenes mellé avval párhuzamosan írjuk be.

/12/ Ha két vagy több térképlapra eső földrészlet egyenes határvonalainak térképi szerkesztése végett keretvonal átmetszéseket kell számítani, akkor a keretvonalat metsző határvonal egyik végpontját a mérési vázlaton piros színnel olyan tesszőleges magas számmal kell jelölni, amilyen sorszám a mérési vázlaton nem fordul elő. A határvonalnak másik végpontját ugyanennek a számnak eggyel, a metszéspontokat pedig folytatólagos alátörésével jelöljük meg. A keretvonal átmetszési pontjának távolságát a keret-sarokponttól ugyancsak piros színnel kell a metszéspont mellé beírni a mérési vázlatba.

/13/ Ha valamely a természetben nem látható határvonalat /pl. vízfolyásban vagy tóban levő községi határvonalat vagy olyan kisajátítási határvonalat, melynek határpontjait nem tűzték ki/

régebbi térképről lemért méretekkel vagy kisajátítási munkarészek alapján lehet csak térképezni, akkor a határvonalat szaggatott vonallal, a kisajátítási munkarészekben esetleg szereplő határvonalakat egyszerű körrel kell a mérési vázlaton jelezni, a régebbi térképről lemért, illetve a kisajátítási munkarészekből átvett méreteket pedig piros színnel kell bejegyezni.

- /14/ A belterületek, illetve az ipar- és bányatelepek felmérési utasítása szerint felmért területeknél /15. § h/ /2/ bek./ a következő bejegyzést kell tenni: "Belterület /ipar-, bányatelep/. Lásd a belterület /ipar-, bányatelep/ mérési vázlatán" vagy ha a terület még nincs felmérve, azonban a belterület, illetve az ipar- és bányatelepek felmérési utasítása szerint mérendő fel: "Felméretlen terület".
- /15/ A külterületen levő katonai és korlátozott mértékben felmérhető egyéb, valamint titkos létesítmények üresen maradt területénél /15. § i/ /1/ - /3/ bek./ a terület megnevezését és rendeltetését beírni nem szabad, hanem a megfelelő helyre a következő bejegyzést kell tenni: "Felméretlen terület".
- /16/ Azoknál a területeknél, amelyeknél 1:2000 méretarányu mellék mérési vázlatlap készül, a következő bejegyzést kell tenni: "Lásd az 1:2000 méretarányu mellék mérési vázlaton".
- /17/ A mérési vázlaton valamennyi határvonalat /földrészlet, alrészlet, patak, ut, vasut, épület stb. határvonalát/ egyforma vastag vonallal kell jelezni. Azokon a helyeken, ahol az áttekinthetőség miatt szükséges, a földrészletek határvonalát kb. két centiméterenként keresztjelzéssel /X/ kell megjelölni.
- /18/ Ugyanahhoz a földrészlethez tartozó alrészletek és egyéb nem pontosan ábrázolt tereptárgyak /pl. épületek/ összetartozóságát kapcsolójellel jelöljük.
- /19/ A mérési vázlaton a földrészlet ábrájába a 8. §-ban foglalt utasítások szerint be kell írni az ingatlantulajdonos /ingatlantulajdonosok/ nevét és lakcímét, a részarányt, a művelési ág megjelölését, a művelés alól kivett területeknél minőségük jelzését /pl. árok, folyó, stb./. A patakok, folyók

és tavak nevét, középületeknél az épület rendeltetését be kell írni. Romok ábrázolásánál a rom jellegét és elnevezését fel kell tüntetni. Vízfolyásoknál a vízfolyás irányát nyíl jelzi. Lakóházak /tanyák/ házzsámát az épület ábrája mellé be kell jegyezni. A mérési vázlatra be kell írni a dülő közhasználatban levő nevét, és a határvonalat legalább 5 centiméterenként 1 mm átmérőjű piros ponttal jelölni kell. Ha az általános használatban levő dülönév a régi térképen levőtől eltér, de ez utóbbit a lakosság még ismeri és használja is és a dülönév történelmi vagy nyelvészeti jelentőséggel bír, azt az általános használatban levő név alá zárójelben be kell írni. A több mérési vázlatlapra kiterjedő földrészletekre és dülőkre vonatkozó jelzéseket és bejegyzéseket minden egyes lapon meg kell tenni.

- /20/ A mérési vázlat minden lapjára, a keretvonalon kívül, a lap felső szélének közepén fel kell tüntetni a méretarányt, felső jobb sarokban a község nevét, felső bal sarkában a szelvény számjelét /pl. 2437-5/ és a vázlatlap jelzését /pl. II./ Az északi keretvonalnál a méretarány jelzése alá, a másik három keretvonalnál pedig a keretvonalon kívül középen fel kell tüntetni a csatlakozó vázlatlap jelét. A szerkesztő, a térképező és a vizsgáló minden egyes vázlatlapot írjon alá. Fel kell tüntetni a vázlatlap készítésének idejét "Készült ...-tól ...-ig." bejegyzéssel. A mérési vázlatot annak a dolgozónak is alá kell írnia, aki a vázlatlapot a térképpel összehasonlította
/33. § /16/ bek./.

- /21/ A melléktérképek mérési vázlatlapjait általában a fenti rendelkezések szerint - a szükséges módosításokkal - kell szerkeszteni. A melléklapot is égtáj szerint tájékozottan kell szerkeszteni. A mellék vázlatlap is a felrakott alap- /kis-alap/ pontokra felépítve alak- és mérethelyesen szerkeszteni-
dő.

- /22/ A mérési vázlatlapokat külső borító címlappal /ll. minta/ el látva bal szélükön fűzeté kell összefűzni. A címlapra vázlatot kell rajzolni, amely feltünteti a szelvényhálózatot, a szelvényeken belül szaggatott vonallal jelezve a mérési vázlap lapjait, a szelvények jelzését és a község, valamint a belsőség határvonalát.

IV. Fejezet

A poláris koordinátamérés és a tahiméteres felvétel

21. §

A poláris koordinátamérés módszere

- /1/ Az ortogonális koordinátamérésnél is előfordulhat, hogy egyes, az alappont /kisalappont/ közelében levő különálló részletpontokat poláris koordinátaméréssel határozzuk meg, amikor szögmérő műszer segítségével meghatározzuk a részletponttra menő irányszöveget és mérőszalaggal megmérjük a távolságot. Ezt a felvételi módszert kiterjedten is alkalmazhatjuk egyes nehezen hozzáférhető részletpont-csoportok felvételénél /17. § /4/ bek./; amikor tömegesen akarunk ezzel a módszerrel részletpontokat meghatározni, akkor a vízszintes távolságot a szögmérő műszerrel /tahiméterrel/ optikai úton határozzuk meg /tahiméteres felvétel/.
- /2/ Valamennyi részletpontot ennél a felvételi módszernél sem helyes tahiméteresen meghatározni, hanem poláris koordinátaméréssel meghatározott részletpont-pár /vagy pontpárok/ között ortogonális koordinátaméréssel kell bemérni a többi részletpontot.

22. §

A részletpontok kiövekelése, a mérési vázlat szerkesztése

- /1/ A tahiméteres felvétel érdekében létesített kisalappontok kitűzésénél figyelemmel kell lenni arra, hogy a kisalappontok minél közelebb kerüljenek a bemérendő részletpontokhoz és hogy az álláspontként kijelölt kisalappontokról, a részletpontok csoportosulását és a látási viszonyokat figyelembe véve, minél több részletpont legyen bemérhető. A részletpontok szélső távolsága az alappontoktól, illetve a kisalappontoktól első- és másodrendű részletpontoknál 100, egyéb pontoknál 150 méternél nagyobb nem lehet.
- /2/ Mivel a poláris koordinátamérés és az ortogonális koordinátamérés módszerét az adottságoktól és a bemérési lehetőségektől függően vegyesen alkalmazzuk, mindkét módszerrel végzett

mérési adatokat általában ugyanazon a mérési vázlaton tüntetjük fel. Szükség esetén a poláris koordinátákkal végzett mérésnél is sor kerülhet melléklap szerkesztésére.

- /3/ A vegyes módszerrel végzett felmérésnél a mérési vázlat szerkesztésére vonatkozólag a 20. § valamennyi rendelkezése, az alábbi /8/ - /10/ bekezdésekben közölt kiegészítésekkel érvényes.
- /4/ A mérési vázlat előkészítése után /20. § /7/ bek./ a takiméteresen felveendő részletpontokat a terepen helyes megjelölni, /cővekelni/, mégpedig minden szabatosan meg nem jelölt részletpontnál egy ásonyomnyi széles és mély gödröt ajánlatos ásni egyik oldalán ferde részüvel a következő részletpont felé. Ebben az esetben a gödörbe, valamint a szabatosan megjelölt részletpontok /pl. mezegekővek/ mellé a pont számát feltüntető cőveket /zsindelyt/ kell ferdén beverni úgy, hogy a cővek abba az irányba mutasson, amelyben a következő sorszámú részletpont található.
- /5/ Minden így kőcővekelte részletpont helyét a mérési vázlaton a kőcővekeléssel egyidejűleg rajzi uton, megközelítő méréssel /a távolságoknak lépéssel való megmérésével/ meg kell határozni.
- /6/ A részletpontok tahiméteres meghatározásánál csoportokat kell alkotni. Egy felvételi csoportot alkotnak azok a részletpontok, amelyeket ugyanarról az alapponttól vagy kisalapponttól kell meghatározni. Az egy csoportban levő részletpontokat olyan törtszámmal kell megjelölni, melynek számlálója a meghatározásra szolgáló alap- vagy kisalappont száma, nevezője pedig csoportonként eggyel kezdődő folytatólagos sorszám, pl. $\frac{86}{12}$. Ha valamely tört szám kisalappont megjelölésére már fel van használva /18. § /15/ bek./, azzal részletpontot is megjelölni nem szabad.
- /7/ A szomszédos pontcsoportok között az összefüggést egyes csatlakozó pontok kettős meghatározásával kell biztosítani. Ilyen esetben a csatlakozó /kettős/ pontot mindkét meghatározó pont számával és külön-külön a megfelelő sorszámmal is meg kell jelölni, pl. $\frac{86}{17} = \frac{87}{3}$. A csatlakozó pontokhoz két cőveket

kell ütni, amelyek közül az egyik a részletpontnak az egyik, a másikon pedig a másik csoport szerinti sorszámát tüntetjük fel; mindkét cőveket a saját csoportjának haladási irányába kell leverni.

- /8/ A mérési vázlaton az egyes idomok töréspontjainak összekötését, műtárgyak és épületek berajzolását a cővekeléssel egyidejűleg kell elvégezni. Ha egyes cővekek az idom éles sarkát vagy műtárgyak, épületek valamely pontját jelölik, akkor a felveendő pont helyét a vázlaton erőteljesebb ponttal kell jelölni. Tompasszögű töréseknél a természetben levő hajlásnak megfelelően a hajlást ki- vagy beszögellő jellel kell $\diagup \diagdown$ megjelölni. A részletpontok számát /zsufolt mérési vázlatnál csak a sorszámát/ a mérési vázlatba be kell írni.
- /9/ A tahiméteresen meghatározott két pont között esetleg szükséges ortogonális koordinátaméréseket a cővekeléssel egyidejűleg kell elvégezni és a mérési vázlaton a bemérés adatait fel kell tüntetni.
- /10/ Minden egyes részletpontra vonatkozólag meg kell jelölni, hogy a pontot melyik alap- vagy kisalapponttól kell meghatározni. Azokat az alap-, illetve kisalappontokat, amelyekről tahiméteres mérés történik, a mérési vázlaton 3 mm átmérőjű piros körrel kell megjelölni. A részletpontról a meghatározáshoz szolgáló alap- /kisalap-/ pont felé mintegy 1 cm hosszú piros szaggatott vonalat kell húzni. A mérési vázlat jobboldali keretén kívül fel kell jegyezni a részletpontok irányzásához álláspontul szolgáló minden alappont-, illetve kisalappont számát és alája fel kell tüntetni az állásponttól irányzandó részletpontok számát, pl: $\frac{86}{1-9}$.

23. §

A részletpontok meghatározása

- /1/ Az iránymérés megkezdése előtt a mérési vázlat alapján a szög-
mérési jegyzőkönyvben elő kell írni a mérendő irányokat. Az előírás sorrendje a következő: alappontoknál először a tájékoztató irányokat kell előírni. Tájékoztató irányként legalább két, a meghatározandó pontoknál távolabb levő alappontra menő irányt

kell mérni. A tájékozás céljára felhasznált alappontok az állásponttal szomszédosak is lehetnek. A tájékozó irányok után a meghatározandó kisalappontokat írjuk elő, majd pedig - a szögmérési jegyzőkönyv egy sorát üresen hagyva - az óramutató járásával egyező értelemben haladva a részletpontok következnek. A meghatározandó kisalappontoknál először a saját meghatározásukra szolgáló irányokat kell előírni, majd itt is egy sort üresen hagyva a részletpontokra menő irányok következnek.

- /2/ Mind a tájékozópontokra, mind pedig a részletpontokra menő irányokat - akármilyen leolvasóképeségű igazított tahiméterrel is mérünk - egy távosóállásban kell mérni és a vízszintes szögeket elegendő $1'$ élességgel leolvasni. Az alappontokon először megmérjük a tájékozó irányokat, kisalappontokon pedig a pont meghatározásához szükséges irányokat és optikailag az oldalak hosszát, majd pedig az esetleg még meghatározandó kisalappontok irányát és távolságát, végül a részletpontok irányát és távolságát. Az utolsó részletpont mérése után valamelyik tájékozó irányt ellenőrzésként újból mérni kell és a mérés eredményét a szögmérési jegyzőkönyvbe be kell jegyezni.
- /3/ Ha valamely alappontból sok részletpontot kell mérni, akkor minden tizedik pont után a limbusz mozdulatlan voltát a tájékozó irányok újbóli megirányzásával ellenőrizni kell. Ha az elmozdulás $1'$ -nél nagyobb, de $2'$ -nél kisebb, akkor a limbuszkört - valamelyik tájékozó irányt megirányozva - a megfelelő tájékozó irányra kell forгатni. Ha az eltérés $2'$ -nél nagyobb, az iránymérést meg kell ismételni.
- /4/ A tahiméteres felvételnél a kisalappontok koordinátáit csak abban az esetben kell kiszámítani, ha a kisalappontból községi vagy belterületi határpontot /elsőrendű részletpontot/ határozzunk meg.
- /5/ Az elsőrendű részletpontok meghatározásának helyességéről ellenőrző méréssel meg kell győződni. Az ellenőrző mérés lehet: két elsőrendű részletpont közvetlen összemérése, az elsőrendű részletpont összemérése valamely közeli alap- vagy kisalapponttal; egyéb lehetőség hiányában az elsőrendű részletpontra végzett iránymérést elforgatott limbuszállással, az optikai

távmerést pedig újabb léccleolvasásokkal meg kell ismételni. Tahiméteresen meghatározott elsőrendű részletpontok egymástól számított távolsága és a közvetlenül megmért hossz között mutatkozó eltérés nem haladhatja meg a 19. § /16/ bekezdésében közölt értékeket. Ha az ellenőrzésként mért távolságot a bemérési adatokból nem számítottuk ki, akkor a pontok bemérésének helyességét a térképezés után kell ellenőrizni. A természetben megmért és a térképről lemért távolságok közt az eltérés nem haladhatja meg a 36. § /4/ bekezdésében közölt értékeket.

V. Fejezet

A részletpontok meghatározása előmetszéssel

24. §

A részletpontok kicövekelése és a mérési vázlat szerkesztése

- /1/ Nyílt, jól áttekinthető, dombos vagy enyhén dombos terepen, ahol a részletpontok nincsenek sűrűn egymás mellett, a részletpontok felvételére előnyösen alkalmazhatjuk az előmetszést; más felvételi módszernél adott esetben egyes különálló, hozzá nem férhető részletpontokat előmetszéssel kell meghatározni.
- /2/ Ha a részletpontokat előmetszéssel határozzuk meg, akkor kívánatos az alapponthálózatot ötödrendű háromszögelési pontokkal és keretpontokkal oly mértékben sűríteni, hogy 2-4 háromszögelési pont ugyanazt a minél nagyobb tereprészt lássa be, tehát minél több egy csoportban levő részletpont ugyanazokról az alappontokról legyen meghatározható.
- /3/ A mérési vázlat előkészítése /20. § /7/ bek./ után a részletpontokat a 22. § /4/ bekezdésében előírt módon kell a terepen megjelölni, kicövekelni és meg kell állapítani a meghatározó irányokat, melyeket úgy kell kiválasztani, hogy az általuk a meghatározandó ponton alkotott szög 40° -nál kisebb vagy 140° -nál nagyobb ne legyen. Minden részletpont meghatározására általában elegendő két jó metszést adó irány kiválasztása. Az elsőrendű részletpontokat ellenőrizni kell. Ellenőrzés lehet az előző két iránnyal jó metszést adó harmadik irány megmé-

rése, vagy ellenőrző hossz mérés.

- /4/ A részletpont helyét a mérési vázlaton megközelítő méréssel kell meghatározni.
- /5/ A részletpontokat az alappontok utolsó számát követő száz-eggyel kezdődő arab számmal folytatólagosan kell számozni /pl. ha az utolsó alappontszám 365, akkor az első részletpont száma 401/; a számozás meneténél tekintettel kell lenni arra, hogy az álláspontonként mérendő pontok számozásának sorrendjében minél kevesebb ugrás legyen.
- /6/ A mérési vázlaton a részletpontok jelzésére, a rajzon ábrázolt idomok és vonalak jelölésére, valamint a részletpontok számának megírására érvényesek a 22. § /8/ bekezdésében foglalt rendelkezések.
- /7/ Minden egyes részletpontnál a meghatározó pontok felé huzott másfél centiméter hosszú piros szaggatott vonallal meg kell jelölni a meghatározó irányokat. A mérési vázlat jobb oldali keretén kívül a részletpontok irányzásához álláspontul szolgáló minden alappont számát és alája az irányzandó részletpontok számát ki kell írni, például: $\frac{41}{4-17, 20-24, 31}$.
- /8/ A mérendő irányok számának csökkentése és az előmetszéssel meghatározott pontok helyességének ellenőrzése végett egyes egymáshoz közel levő részletpontokat alkalmasan választott előmetszett pontok között ortogonális koordinátaméréssel kell bemérni.

25. §

A részletpontok meghatározása

- /1/ A részletpontok meghatározása céljából álláspontonként két, esetleg három, a meghatározó irányoknál hosszabb tájékozó irányt kell mérni.
- /2/ Az irányokat legalább 20" leolvasó képességű, igazított műszerrel a leolvasóképesség teljes kihasználásával egy távcső-állásban kell mérni. A műszer limbuszát úgy kell beállítani, hogy a tájékozó irányokra tájékozott mérési sorozat középtájékozási szöge 0^0 -hoz közeli pozitív szögérték legyen.

- /3/ Célszerű az iránymérést csoportenként mind a két alapponton egyidejűleg elvégezni.
- /4/ Ha valamely alappontról sok részletpontot kell mérni, akkor minden tizedik pont után a limbusz mozdulatlan voltát a tájékozó irányok újbóli megirányzásával ellenőrizni kell. A limbusz mozdulatlanságára vonatkozólag érvényesek a 23. § /3/ bekezdésében mondottak 1' - 2' helyett 20" - 40" határértékkel.
- /5/ A részletpontra pontjelölésként legfeljebb négy méter hosszú jelzőrudat kell központosan tartani, amelyet léolibellával teszünk függőlegessé.
- /6/ A jelzőrudat a pont irányzása után adott zászló- vagy kürtjelre a következő számú övekhez tovább kell vinni. A jelzőrudat kezelő segédmunkásnak a felvétel megkezdése előtt írásban meg kell adni a felkeresendő részletpontok számát, külön jelezve a bejárásból /futtatásból/ kihagyandó számokat. Pontosere megelőzése végett a segédmunkásnak az ötös és a tízes sorszámú részletpontokon előre megállapított zászló- vagy kürtjelzést kell adnia; eltérés esetén az ugyanezek előre megállapított jelzéssel a segédmunkást az előző ötös vagy tízes számú övekhez vissza kell irányítani.

VI. Fejezet

26. §

A busszolás felvétel

- /1/ Nagyobb kiterjedésű földrészletekben /állami gazdaságok, termelőszövetkezetek, erdőgazdaságok földrészleteiben/ levő negyedrendű részletpontok bemérése érdekében kitűzött sokszögpontokat busszolás sokszögeléssel is meg lehet határozni. A sokszögeléssel egyidejűleg a megfelelő helyen levő részletpontok is meghatározhatók az optikai távmérésre alkalmas busszolás műszerrel.
- /2/ A busszolás sokszögvonal, melynek nem kell nyújtottnak lennie, ne haladja meg az 1000 métert. Törekedni kell arra, hogy a sokszögoldalak 50 méternél hosszabbak ne legyenek.
- /3/ A sokszögpontokat ideiglenesen - a mérés tartamára - 25 cm hosszú övekkel kell megjelölni. Végleges pontjelölés mind

a föld alatt, mind pedig a föld felett szükségtelen.

- /4/ A busszolás műszerrel az irányoknak a mágneses azimutját mérjük, amelyet úgy kapunk, ha az iránytű északi és déli végén végzett leolvasás számtani közepét képezzük.
- /5/ Busszolás sokszögelésnél elegendő minden második sokszögpon-
ton felállni a műszerrel /mérés ugróállásokkal/ és mérni mind
a hátra, mind pedig az előre menő irány mágneses azimutját.
Fontosabb méréseknél valamennyi sokszögponton felállunk és
minden iránynak két mágneses azimutot, valamint minden oldal-
ra két hosszát határozzuk meg, amelyek számtani közepét fo-
gadjuk el végleges értéként.
- /6/ Busszolás mérést zavaros mágneses viszonyoknál végezni nem
szabad.
- /7/ A sokszögpontokat akár szögfelrakóval, akár koordinátáikkal
kivánjuk a térképre felrakni, az irányszög és a mágneses azi-
mut különbségét - a mágneses tájékozásszöget / $\vartheta - t$ / - meg kell
határozni. Ebből a célból egy-két ismert alapponton meghatá-
rozzuk ismert alappontra menő irány mágneses azimutját és az
irányszögek és a mágneses azimutok különbségeként a mágneses
tájékozásszöget. Végleges értéként az egyes állásokon kapott
tájékozásszögek számtani középértékét fogadjuk el.
- /8/ A sokszögoldalak hosszát általában optikailag kell mérni.
- /9/ A részletpontokat mint poláris pontokat a busszolás sokszö-
geléssel egyidejűleg kell meghatározni. A sokszögpontokra
végzett irányzás és leolvasások után sorra megirányozzuk a
részletpontokat és meghatározzuk a részletpontokra menő mág-
neses azimutot és a távolságot.

VII. Fejezet

A rajzi felvétel

27. §

A rajzi felvétel eljárási módjai

- /1/ Az Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal előírhatja az
arra alkalmas terepen, gazdaságosság okából az alappontsü-
ritésnek és a részletmérésnek rajzi végrehajtását.

- /2/ Rajzi felvételre alkalmas a jól áttekinthető, enyhén dombos vagy dombos terep lehetőleg széles völgyekkel és annyi fedettséggel, ami a szükséges összelátásokat nem akadályozza.
- /3/ A rajzi felvételnek a terepi adottságoktól függően két módja van.
- /4/ Az első felvételi módnál, amelyet a kevésbé áttekinthető terepen alkalmazunk, csupán az alappontsűrítést végezzük rajzi úton /grafikus háromszögeléssel/, míg a részletpontok bemérése a kellő számú grafikus háromszögelési pont közt ortogonális koordinátaméréssel történik. A grafikus háromszögelés végrehajtását a vízszintes alappontsűrítési Utasítás H A T O D I K R É S Z -ének II. Fejezete részletesen szabályozza.
- /5/ A második felvételi mód az inkább áttekinthető terepen alkalmazható és abból áll, hogy valamennyi részletpontot rajzi előmetszéssel határozzuk meg részben az országos és az ötödrendű háromszögelési pontokról, részben pedig a szükséghez mérten létesített grafikus háromszögelési pontokról. A rajzi előmetszéssel hozzá nem férhető helyen levő részletpontokat, vagy a sűrűn egymás mellett levő pontok közül a megfelelően kiválasztottakat ortogonális koordinátaméréssel kell ennél a mérési módszernél is bemérni. Szükség esetén egyes különálló részletpontokat rajzi poláris koordinátaméréssel is meg lehet határozni.

28. §

A rajzi felvétel végrehajtása

- /1/ A 27. § /4/ bekezdésében említett felvételi módnál az ortogonális koordinátamérést a 19. §-ban előírt rendelkezések szerint kell végrehajtani, a mérési vázlatot pedig a 20. § rendelkezései szerint kell elkészíteni.
- /2/ A rajzi előmetszéssel meghatározott részletpontokat általában elegendő két pontból meghatározni, azonban egyes, főként kevésbé jól meghatározott részletpontokat harmadik iránnyal ellenőrizni kell.
- /3/ A meghatározó irányok által a részletpontnál keletkezett szög 50° -nál kisebb és 130° -nál nagyobb nem lehet.

- /4/ A részletpontok kijelölésénél /kieövekelésénél/ törekedni kell arra, hogy ugyanazokról az alappontokról meghatározott részletpontok a folyamatos számozás szerint egy csoportba kerüljenek.
- /5/ Figyelemmel kell lenni arra, hogy az álláspontként felhasznált, meghatározó háromszögelési és grafikus háromszögelési pontok, valamint az azokról meghatározandó részletpontok ugyanabba a szelvénybe essenek és hogy az álláspontokon a mérőasztal tájékozására a meghatározandó irányoknál hosszabb tájékozó irányok legyenek.
- /6/ A mérési vázlat előkészítésére a 20. § /7/ bekezdésében, a részletpontok terepi kieövekelésére a 22. § /4/ bekezdésében, a részletpontok helyének meghatározására a kitűző /övekelő/ asztalon a 24. § /4/ bekezdésében, a részletpontok számozására a 24. § /5/ bekezdésében, a mérési vázlat kirajzolására és megírására a 22. § /8/ bekezdésében, a mérési vázlaton a meghatározó irányok jelzésére, valamint az álláspontként megírandó részletpontok számának feljegyzésére a 24. § /7/ bekezdésében foglalt rendelkezések érvényesek.
- /7/ Az egyes álláspontokról a részletpontokon /a öveken/ sorjában léccsillító libellával függőlegesre állított három-négy méter hosszú jelzőrudat az igazított távesőves vonalzóval meg kell irányozni és a helyesen felállított mérőasztalon//8/ bekezdés/ az irányugarakat élesre /laposra/ csiszolt ceruzával a térképen a részletpont valószínű helyén kellő hosszú vonallal meg kell húzni. A részletpont számát a meghúzott vonal végére rá kell írni. A túl hosszú irányvonalak elkerülése végett a részletpontok helyét a térképen a mérési vázlat alapján ceruzakörrel előre ki kell jelölni. A mérőasztal tájékozását munka közben időközönként ellenőrizni kell. A jelzőrudat vivő segéd munkást a 25. § /6/ bekezdésében közöltek szerint kell jelekkel irányítani.
- /8/ A mérőasztal akkor tekinthető helyesen felállítotttnak, ha:
- a/ az alappontnak a rajztáblán levő képe a pont helyszíni megjelölése felett, annak függőlegesen van;
 - b/ a rajztábla felső lapja vízszintes;
 - c/ az igazított távesőves vonalzót az álláspontnak és egy

másik jól látható alappontnak a rajslapon tűszurással megjelölt helyéhez illesztve, a szálkereszt metszéspontja a megfelelő alappont jelének képén vagy közvetlen mellette van.

- /9/ A felvételi csoport cövekeinek megírányítása után a kiválasztott másik állásponttól minden pontot újból meg kell irányozni és az előbbi állásponttól meghúzott irányugár-vonalakat ceruzavonallal metszeni kell. A kapott metszéspontot tűszurással és a részletpont számával meg kell jelölni.
- /10/ Ha mód van rá, egyes részletpontokat ellenőrzésül két szomszédos csoportban meg kell határozni. Az így meghatározott pontok mellé a különböző csoportok haladási irányának megfelelően két cövet kell leverni.
- /11/ A szelvényvonal közelében levő pontokat lehetőség szerint mindkét szelvényben meg kell határozni. Azokat a pontokat, melyek mindkét szelvényben meghatározhatók, a szelvényeknek megfelelően két számmal kell megszámozni és a terepen két cövekkel megjelölni. Ha az eltérés a két meghatározás közt 0,3 mm-nél nem nagyobb, akkor a pont helyének mind a két térképlapon a középhezlyezetet kell elfogadni és a környező részletpontok helyét ezek közé kell beilleszteni. A két szelvényen meghatározott és az ezek közé beillesztett pontokat csak a végleges elhelyezés után szabad a térképen tűszurással megjelölni.

VIII. Fejezet

29. §

Általános rendelkezések a vizsgálatról, a vizsgálati jegyzőkönyv, a részletmérés vizsgálata

- /1/ A külterület felmérésének minden munkaszakaszát végrehajtásának időbeli sorrendjében általánosságban és részleteiben meg kell vizsgálni. A vizsgálatok eredményét, valamint a vizsgálatok alapján szükségessé vált rendelkezéseket vizsgálati jegyzőkönyvben kell rögzíteni /14. minta/.
- /2/ A vizsgálati jegyzőkönyvet a munka megkezdésével egyidejűleg

kell megnyitni. Abba bejegyzést tenni illetékesek: a felmérést végző kirendeltség vezetője és dolgozója, a felmérést végző szerv vizsgálói, a földmérési felügyelőség vizsgálója, továbbá az ÁPTH esetenkénti ellenőre.

- /3/ A vizsgálati jegyzőkönyv két részből áll. Az első rész napló-szerű bejegyzéseket tartalmaz. Ebbe a részbe a kirendeltség vezetője jegyzi be az egyes munkaszakaszok megkezdésének és befejezésének, a különböző szervek vizsgálatainak, illetve ellenőrzéseinek az időpontját, továbbá a munka végrehajtása során bekövetkezett fontosabb eseményeket. A második részbe kell bejegyezni időbeli sorrendben a vizsgálatok, illetve ellenőrzések alatt szerzett tapasztalatokat, a talált hibákat és hiányosságokat tételesen felsorolva, továbbá a munka folytatására vonatkozó esetleges intézkedéseket. Az ÁPTH ellenőre ugyanitt ad engedélyt - ha az szükségessé válik - a műszaki tervben előírttól eltérő megoldásokra. Bejegyzést abban az esetben is kell tenni, ha a vizsgálat, vagy ellenőrzés hibát nem talált. Nagy községnél, vagy ha a vizsgálatot egy időben többen végzik /pl. a területszámítás vizsgálatánál/, a vizsgálati jegyzőkönyv több füzetből is állhat, amelyeket a felmérés befejezése után /a munka átadása előtt/ egy kötetbe kell összefűzni. Minden bejegyzést alá kell írni.
- /4/ A felmérést végző szerv vizsgálói kötelesek minden munkaszakaszt menet közben, illetve annak befejezése után - a munkaszakasz természetétől függően - a helyszínen, illetve az irodában megvizsgálni és észrevételeiket a vizsgálati jegyzőkönyvbe bejegyezni /belső vizsgálat/.
- /5/ A földmérési felügyelőség vizsgálója köteles a felmérési munkálatokat mind a helyszínen, mind pedig írodailag menet közben is - megfelelő gyakorisággal - megvizsgálni. Köteles ellenőrizni, hogy a belső vizsgálat minden munkaszakaszra kellő részletességgel és alapossággal kiterjedt-e; figyelemmel kell kísérnie - a vizsgálati jegyzőkönyv bejegyzései alapján - a hibák és hiányosságok mennyiségét és természetét; ellenőriznie kell - ugyancsak a vizsgálati jegyzőkönyv bejegyzései alapján -, hogy a hibákat kijavították-e és a hiányosságokat pótolták-e.

- /6/ A vizsgálónak /az ellenőrnek/ a vizsgálati jegyzőkönyvbe be kell jegyeznie a vizsgálat időpontját, a vizsgálat tárgyát kellő részletességgel /munkaszakasz, a térképlap száma, a területszámítási csoport betűjele stb./, majd az észrevételeit részletesen, tételenként felsorolva, végül az esetleges intézkedéseit, utasításait.
- /7/ A kirendeltség vezetője köteles gondoskodni arról, hogy a felmérést végző dolgozók a hibákat haladéktalanul helyesbítsék és a hiányokat pótolják. A dolgozóknak a vizsgálati jegyzőkönyv megfelelő tételénél aláírással és keltezéssel ellátott bejegyzéssel kell igazolniuk a hibák kijavításának, illetve a hiányosságok pótlásának a megtörténtét.
- /8/ A részletpontok bemérését és a mérési vázlat szerkesztését - függetlenül a térképezéstől - térképlaponként meg kell vizsgálni. A vizsgálat a térképezés után, annak vizsgálatával együttesen is lebonyolítható, azonban kívánatos a vizsgálatot a térképezés előtt végezni, hogy a bemérésben elkövetett hibák a térképezést ne terheljék.
- /9/ A vizsgálat során a helyszínen ellenőrizni kell a mérési vonalhálózat és a kisalappontok /esetleg a grafikus alappontok/ kitűzésének a helyességét, valamint azt, hogy a részletpontokat a műszaki és a gazdaságossági szempontok figyelembevételével választott mérési módszerrel és a vonatkozó rendelkezések /19. - 28.§/ szerint mérték-e be. Meg kell állapítani, hogy a bemérő az elsőrendű részletpontokra mért-e ellenőrző méretet /17. § /7/ bek./. Ellenőrzés céljából összemért pontok távolságát a bemérési adatokból ki kell számítani és meg kell vizsgálni, hogy a számított és a mért távolságok különbsége a megengedett hibahatár alatt van-e /19. § /16/ bek./. A helyszíni vizsgálat során a mérési vázlatokat teljességük ellenőrzése végett össze kell hasonlítani a természetbeni állapottal. Végül a mérési vázlatokat meg kell vizsgálni abból a szempontból, hogy kellő világosan, áttekinthetően készültek-e és hogy megfelelnek-e a mérési vázlat szerkesztésére vonatkozó rendelkezéseknek /20., 22., 24.§/. A bemérés pontosságának vizsgálatára - az /8/ bekezdésben foglaltakon kívül - a bemérés és a térképezés együttes vizsgálata ad módot.

- /10/ A vizsgáló a megvizsgált mérési vázlatlapokat keltezza és írja alá.
- /11/ A vizsgálat céljából összemért részlet-, illetve alappontokat a mérési vázlaton zöld szaggatott vonallal össze kell kötni és a vizsgálati vonalakat szelvényenként eggyel kezdve meg kell számozni.
- /12/ A vizsgálónak a vizsgálat alkalmával tett rövid megjegyzéseit és a hibáknak általa végzett javítását a mérési vázlaton és az egyéb munkarészekben zöld színnel kell bejelölnie.

H A R M A D I K R É S Z

A mérési eredmények irodai feldolgozása

I. Fejezet

A térképezés

30. §

Általános rendelkezések a térképezésről

- /1/ A részletmérés eredményét az országos felmérési szelvényhálózatba /3. § /5/ bek./ illő térképlapokon, illetve a mellék-térképlapokon /16. minta/ kell térképezni.
- /2/ Az országos szelvényhálózat minden egyes szelvényéről egy eredeti földmérési térképlap készül, tehát több község ugyanarra a szelvényre eső terület részének térképezését, tekintet nélkül arra, hogy a különböző községek felmérése egy időben vagy különböző években történik, valamint arra, hogy a különböző községek felmérését ugyanaz a munkacsoport vagy különböző munkacsoportok végzik, egy és ugyanarra a térképlapra kell elkészíteni.
- /3/ A földmérési térkép lapjaira a keretvonalon belül eső részleteket kell térképezni, a kereten kívül eső részeket még abban az esetben sem, ha térképezésük által egyes földrészletek tel-

jes kiterjedésükben egy térképlapon feltüntethetők volnának. Kivételt képeznek azokról a mérési vonalakról bemért és a keretvonalat metsző mezsgyevonalak, amely mérési vonalaknak a kereten kívül eső végpontja térképlap szegélyén /31. § /1/ bek./ ábrázolható. Ezeknek a mezsgyevonalaknak a kereten kívül eső végpontját is térképezni kell, hogy a keretet metsző mezsgyevonalak megszerkeszthetők legyenek; a vonalaknak a kereten kívül eső részét és a keretvonalon kívül levő alappontokat azonban tussal kihuzni nem szabad. Ha az 1:2000 méretarányu melléktérképlapon valamely föld- vagy alrészlet ábrája két vagy több térképlapra esik, azonban azok egyikén /a kereten belül és a térképlap szegélyén/ teljes egészében előér, ezen a lapon a kereten kívül eső részt is térképezni kell és ki kell huzni tussal; a csatlakozó térképlapokon ezeknek a részleteknek csak a keretvonalon belül eső részét kell térképezni és tussal kihuzni. Ha azonban a keretvonalal metszett részlet akkora, hogy teljes egészben egyik lapon sem térképezhető, akkor mindegyik csatlakozó térképlapon csak a keretvonalon belül eső részt kell feltüntetni.

- /4/ A térképezést alumíniumlemezre ragasztott jóminőségű rajzpapíron kell végezni. Az alumíniumlemez vetemedésének megelőzése végett a lemez hátoldalát a rajzpapírral azonos minőségű papírral kell beragasztani.
- /5/ A melléktérképlapon feltüntetendő területek /4. § /2/ bek./ közül a földrendezések során zártkerteknek minősített, valamint a földrészletek zsufoltsága, továbbá a belterjes művelés miatt nagyobb méretarányban ábrázolandó területeket az országos szelvényhálózatba beleilleszkedő /3. § /5/ bek./, alumíniumlemezre ragasztott melléktérképlapokon kell térképezni. A község területén szétszórtan fekvő, magántulajdonban levő földrészleteket összevontan egy /szükség esetén több/ melléktérképlapon kell térképezni. Az ilyen melléktérképlapnak keretet nem kell szerkeszteni, csupán az ötcéntiméteres őrpontokat kell feltüntetni s a földrészleteket alkotó tömböket az őrpontokhoz viszonyítva kell térképezni. A magántulajdonban levő földrészleteket feltüntető melléktérképlapok anyaga jó minőségű rajzpapír.
- /6/ Térképezés közben a térképlap tisztántartására nagy gondot

kell fordítani. A ráarakódott port és törlőgumi-törmeléket puha ruhával le kell törölni; azokat a részeket, amelyeken nem dolgozunk, vászonnal, vagy flannelal be kell takarni. A rajzlapokat napsütéstől, erős felmelegedéstől és nedvességtől /nedves levegőtől/ óvni kell.

- /7/ A térképezést lehetőleg a felmérés alatt álló községben a részletméréssel párhuzamosan kell végezni.
- /8/ Rajzi /mérőasztal/ felvételnél az alumíniumlemezre ragasztott rajzpapírt súllyesztett fejű apró csavarokkal kell a rajztáblára erősíteni.

31. §

A térképlap méretei

- /1/ A földmérési térképlap mérete /a keretvonalak hossza/ - függetlenül a térkép méretarányától - az y tengely irányában 62,5, az x tengely irányában 50 centiméter. A kereten kívül a térképlapnak mind a négy oldalán 5-5 centiméter széles üres szegélyt kell hagyni. A rajzpapír mérete tehát 72,5 x 60 centiméter.
- /2/ A melléktérképlap mérete ugyancsak 62,5 x 50, illetve 72,5 x 60 centiméter.

32. §

A térképkeret és a koordinátákkal adott pontok felrakása

- /1/ A térképezésnél először a térképkeretet kell felrakni a térképlapra. A keret megszerkesztésére hálózathelrakó lemezt vagy különféle rendszerű szabatos kerethelrakót /Szovátay-féle T helrakót, Hellebranth-Kövesi-féle helrakót/, illetve koordinatográfot használhatunk. Ezek hiányában megfelelő hosszúságú helrakóvonalzóval kell a keretet felrakni. Bármilyen helrakóeszközzel végezzük is a keret helrakását, azal egyidőben a keretnek mind a négy oldalán a keretvonalat minden kerek ötsentiméteres helyénél tűszurással, illetve helrakóvonalzó használata esetén ceruzavonással meg kell jelölni. Mivel a térképlap Y tengellyel párhuzamos keretvona-

lának hossza /62,5 cm/ maradék nélkül nem osztható 5-ttel, így minden térképlapon az X tengellyel párhuzamos egyik keretvonal mellett 2,5 cm-es sáv keletkezik. Ezért az Y tengellyel párhuzamos keretvonalak 5 cm-es helyeinek a kijelölését a következők szerint kell elvégezni. Ha a térképlap nyugati keretvonalának koordinátája 1:4000 méretarány esetében kétszázszal, 1:2000 méretarány esetében pedig százszal maradék nélkül osztható, akkor a 2,5 cm-es sáv a térképlap keleti szélén keletkezik. Ha a koordináta maradék nélkül nem osztható kétszázszal, illetve százszal, akkor a 2,5 cm-es sáv a térképlap nyugati keretvonalára mellett lesz. Az így egymással szemben levő megjelölt pontok összekötésével előállítható négyzethálózat egy-egy négyzetének területe 1:4000 térképen négy hektár; a négyzethálózatot hektárnégyzethálózatnak nevezzük.

- /2/ A különböző koordinátafelrakó, koordinatográf vagy felrakó vonalzó használata esetén a koordinátákkal adott pontokat a keret megszerkesztésével együtt kell felrakni. Olyan háromszögelési pontoknál, amelyeknél a kő mellé ideiglenes jelet /jelrudat/ állítottunk, csupán a követ kell a térképre felrakni.
- /3/ A keret megszerkesztése után a keretvonalon szemben levő minden második ötcentiméteres /tehát a tízcentiméteres/ jelet össze kell kötni és a keletkezett metszéspontokat tűszúrásal meg kell jelölni. Az így keletkezett pontokat őrpontoknak nevezzük. Hálózatfelrakólemez használata esetén a metszési pontok közvetlenül leszúrhatók.
- /4/ A keret átlóinak a hossza az elméleti hosszától - 80,04 centimétertől - legfeljebb 0,1 milliméterrel térhet el.
- /5/ Az /1/ bekezdésben említett négyzethálózat vonalaihoz viszonyítva kell felrakni azokat a pontokat, amelyeknek a koordinátáit a keret felrakása után számítjuk ki. Ebben az esetben a kereten belül nemcsak a tíz-, de az ötcentiméteres jeleket összekötő vonalaknak a metszéspontjait is meg kell szerkeszteni és le kell szurni. Ha a keretet hálózatfelrakó lemezzel szerkesztettük meg, akkor valamennyi adott /koordinátás/ pontot az őrpontokat összekötő vonalakhoz viszonyítva kell felrakni.

- /6/ Minden egyes koordinátáival felrakott pont térképezésének helyességét ellenőrizni kell azzal, hogy távolságát a tizecentiméteres metszéspontokat összekötő vonalaktól léptékekkel lemérjük. Ezen kívül néhány alappont egymás közötti távolságát koordinátáikból ki kell számítani és a térképlapról le kell mérni. A két távolság közötti különbség nem lehet nagyobb, mint 0,2 milliméter.
- /7/ Az alappontok felrakása és ellenőrzése után a keretsarokpontokat 1 mm átmérőjű körrel kell megjelölni, a keretet pedig tussal ki kell húzni. A keretvonal tűszurással megjelölt ötcentiméteres pontjain 3 mm, tizecentiméteres pontjain pedig 5 mm hosszú tusvonalat kell húzni a keretvonalon kívül. A keretvonalak tizecentiméteres pontjainak összekötése által keletkezett metszéspontokat /az árpontokat/ tussal kihúzott 6 mm nagyságú kereszttel úgy kell megjelölni, hogy a metszéspontnál a vonalak 1 mm hosszban megszakadjanak.
- /8/ A melléktérképlapra koordinátáival felrakott alappont felrakásának helyességét a /6/ bekezdésben foglaltakhoz hasonlóan ellenőrizni kell.

33. §

A részletpontok térképezése

- /1/ A 14. és 15.§ rendelkezéseinek értelmében bemért részletpontokat a mérési vázlat alapján térképezni kell és a részletpontok összekötésével a bemért tereptárgyak térképi ábráját meg kell szerkeszteni.
- /2/ Ortogonális koordinátaméréssel bemért részletpontok felrakásának megkezdése előtt - a mérési vonalhálózatnak megfelelően - az alappontokat /kisalappontokat/ összekötő vonalat éles-laposra hegyezett kemény ceruzával meg kell húzni és a vonal hosszát a felrakóeszközzel meg kell állapítani. A végméret a térképről lement értéktől 1:2000 méretarányu térképezésnél 100 méterig 45 cm, 400 méterig 50 cm, 600 méterig 55 cm, 1:4000 méretarányu térképezésnél 100 méterig 90 cm, 400 méterig 100 cm, 600 méterig 110 centiméterrel térhet el szélső értékben. A végméretben mutatkozó eltérést a részletpontok abszcisszaméretére az abszcisszák hossza arányában kell elosztani.

- /3/ Ha a mérés végmérete és a térképről lement távolság között mutatkozó eltérés az előző bekezdésben közölt értéket meghaladja és a vizsgálat megállapítja, hogy az alappontok felrakásában hiba nincs, a mérési vonalról bemért valamennyi részletpont bemérését meg kell ismételni.
- /4/ Azokat a kisalappontokat, amelyeket mérési vonalpontként határoztunk meg, de koordinátáit nem számítottuk ki, a részletpontok abszcisszáinak felrakásával együtt kell térképezni.
- /5/ Felrakó háromszögpár használata esetén a részletpontok felrakásánál előbb a mérési vonal mindkét oldalán bemért valamennyi részletpont abszcisszáját, azután pedig ordinátáját kell felrakni.
- /6/ Ha a sokszögeléssel meghatározott kisalappontokat távolságfelrakásra is alkalmas szögfelrakóval térképezünk, akkor a térképen mutatkozó vonalas záróhibát a sokszögoldalak arányában rajzi uton kell elosztani.
- /7/ A poláris koordinátaméréssel és tahiméteres felvétellel meghatározott részletpontokat csak olyan poláris felrakóval szabad felrakni, amellyel az iránnyal együtt a távolság is kijelölhető és amelynek használatával a /2/ bekezdésben, valamint a 36. § /4/ bekezdésében előírt hibahatárok betarthatók. Felrakás közben a poláris felrakó mozdulatlanságát időközönként ellenőrizni kell.
- /8/ Az előmetazéssel meghatározott részletpontok számított koordinátáikkal is felrakhatók. Gazdaságosabb azonban a térképezés rajzi uton a Péterfalvy-féle felrakó használatával.
- /9/ A busszolás sokszögvonalat a mágneses tájékozószögre beállított, hosszfelrakásra is alkalmas szögfelrakóval kell felrakni a térképre. A vonalas záróhiba szélső megengedett értéke 1:4000 méretarányu térképnél a sokszögvonala hosszának 1/300 része. A záróhibát az oldalhosszak arányában grafikusán kell elosztani.
- /10/ Amennyiben síkvidéken megfelelő légifényképek /nagyítások, vagy transzformátumok/ állnak rendelkezésre, azokról művelésiág-határvonalak és egyes különálló tárgyak /pl. tanyák/ a megfelelő módszerrel a térképre átszerkeszthetők.

- /11/ A felrakott részletpontokat finom tűszurással kell megjelölni, a részletpontokat a mérési vázlaton ábrázolt idomok szerint ceruzavonallal kell összekötni. A térképen egymáshoz 0,3 mm-re vagy még közelebb levő pontok közül csak az egyiket kell tűszurással megjelölni.
- /12/ A térkép egy-egy összefüggő nagyobb részének térképezése után a ceruzával rajzolt idomokat 0,16 mm vonalvastagsággal tussal ki kell húzni. A kihúzáshoz rudtusból káliumbikromátos desztillált vízben dörzsölt teljesen fekete oldatot kell használni.
- /13/ A térképkeretet, a földrészletek határvonalait, az épületek és a műtárgyak rajzát, valamint a vasuti tengelyt teljes, a földrészleteken belül az alrészletek határvonalát pontozott, a betervezett határvonalakat /20. § /13/ bek./ szaggatott vonallal kell kihúzni. Az utóbbi esetben a kisajátítási munkarészekben esetleg feltüntetett határköveket és határkarókat 1 milliméteres körrel és a megfelelő jelzéssel kell jelezni. A töltések lábát /15. § e/ /5/ bek./ vonallal kell kihúzni. A határrészlet /10. § /9/ bek./ közepén haladó eszmei községhatárvonalat a megfelelő kirajzolási minta szerint kell ábrázolni és kihúzni.
- /14/ A határrészletek mindkét szélét ki kell húzni, míg a határrészletet nem alkotó határároknak, illetve utnak és csatornának csak a község határvonaláig terjedő részét kell az illető község térképezésénél kihúzni.
- /15/ A bemérésnél és a mérési vázlat szerkesztésénél elkövetett hibákat, valamint hiányosságokat a vizsgálati jegyzőkönyvbe /29. § /1/ bek./ térképlaponként kell bejegyezni. Gondoskodni kell arról, hogy a bemérő a hibákat minél hamarabb kijavítsa és a hiányokat pótolja; ezek elvégzését a vizsgálati jegyzőkönyvben - a bejegyzések után - igazolni tartozik.
- /16/ A kihúzás után a térképet a mérési vázlatral részletről-részletre haladva össze kell hasonlítani és meg kell állapítani, hogy minden részlet és minden tereptárgy térképezése megtörtént-e, továbbá, hogy a felrakott részletpontok a mérési vázlat szerint helyesen vannak-e összekötve. Az összehasonlítás megtörténtét az ábrába tett piros színű jellel kell jelölni.

Az összehasonlítást végző dolgozónak a munka elvégzését minden egyes mérési vázlat-negyedlapon aláírásával igazolnia kell.

/17/ Végül a térképező a mérési vázlatot írja alá.

34. §

A térképlapok csatlakozása

- /1/ Amint valamely térképlap, illetve a térképlapnak a keretvonal mentén levő része ceruzarajzban elkészült, a csatlakozást az ugyancsak ceruzarajzban kész szomszédos térképlapokkal meg kell vizsgálni. A vizsgálat során a keretvonalon áthaladó minden vonal metszéspontját a csatlakozó térképlap megfelelő metszéspontjaival a keret mindkét szomszédos ötecentiméteres pontja között össze kell hasonlítani. Össze kell hasonlítani az ötecentiméteres vonalakat, valamint a kereten kívül felrakott /de tussal ki nem húzott/ alap- és részletpontokat is a szomszédos térképlapon felrakott pontokkal. Ha a talált eltérés 0,2 mm-nél nagyobb, az érintett pontok felrakását mindkét csatlakozó lapon meg kell vizsgálni és a hibás felrakást helyesbiteni kell.
- /2/ Meg kell vizsgálni a melléktérképlapon feltüntetett terület határvonalán, illetve annak közelében levő alap- és részletpontok felrakásának a helyességét is. A vizsgálatnak ki kell terjednie annak megállapítására, hogy az eredeti földmérési térkép megfelelő részén térképezett alap- és részletpontok kivétel nélkül szerepelnek-e a melléktérképlapon. A pontok felrakásának helyességét az öt, illetve a tízcentiméteres metszéspontok /őrpontok/ közt körzővel /aránykörzővel/vagy pausz-, illetve műanyaglap csik alkalmazásával kell ellenőrizni.

35. §

A térképlapok kirajzolása és megírása; a műanyaglap-másolat

- /1/ A térképezés befejezése után a véglegesen megjelölt alappontokat, műtárgyakat és tereptárgyakat a kirajzolási mintájuk

- /10. minta/ szerint ki kell rajzolni. Az alappontok, a belterületi, valamint a községi határjelek számát, a művelésiág-jelzéseket, a folyók, patakok, vízfolyások, tavak, dűlők nevét a betűminták közt feltüntetett, megfelelő típusu betűkkel be kell írni, illetve ki kell rajzolni. Minden térképlapra a keretvonalon belül, a község ábrázolásának megfelelő részén, alkalmas helyre, lehetőleg a rajzos rész közepére be kell írni a község nevét. A vízfolyás irányát nyíllal kell jelölni. A romok jellegét és nevét, valamint középületeknél az épület rendeltetését ugyancsak be kell írni.
- /2/ A belterületek, illetve az ipar- és bányatelepek felmérési utasítása /15.§ g/ /2/ bek./ szerint felmért területeknél a következő bejegyzést kell tenni: "Belterület /ipar- bányaterület/. Lásd az 1:2000 méretarányu térképen". vagy ha a felmérés még nem történt meg: "Belterület /ipar- bányaterület/. Felméretlen terület." Melléktérképlapon térképezett területeknél a térképlap megfelelő helyére "Lásd az méretarányu térképen" szöveget kell írni.
- /3/ A külterületen levő katonai és korlátozott mértékben felmérhető egyéb, valamint a titkos létesítmények üresen maradt területénél /15.§ i/ /1/-/3/ bek./ a következőt kell beírni: "Felméretlen terület."
- /4/ A térképlap szegélyén az északi keretvonal felett középen a térkép méretarányát, az északkeleti sarokpont fölé 1 cm nagyságu álló betűkkel a TITKOS jelzést, a délkeleti sarokpont alá a szelvény számjelét s végül mind a négy keretvonal közepénél a térképlap szegélyére a csatlakozó szelvény számjelét kell feltüntetni.
- /5/ Az országos szelvényhálózatban készült melléktérképlapra a következőt kell felírni: "Melléktérképlap a . . . jelű térképlaphoz." A cím alatt a melléktérképlap méretarányát kell feltüntetni. A magántulajdonban levő földrészleteket összevontan feltüntető melléktérképlap felirata: "Melléktérképlap község földmérési térképéhez." Alája a méretarányt kell feltüntetni.
- /6/ A térképlapokat - több község esetén községenkénti csoportosításban - vállalati /felügyelőszéki/ bélyegzővel kell ellátni, az egyes lapokat aláírja: a vállalati főmérnök /fel-

ügyelőség vezető/, a térképező /esetleg a térképezők/ és a vizsgálók.

- /7/ A térkép és a melléktérképlapok összehasonlítása /33.§ /16/ bek./ és vizsgálata /36.§/ után a térkép sokszorosítása céljára valamennyi térképlapról és melléktérképlapról műanyaglapon másolatot kell készíteni. A másolatoknak - amelyek készítésénél a szélső pontosságra kell törekedni és amelyeknek az eredetivel kivitelezés tekintetében egyenlő értékeknek kell lenniük - a földmérési térkép, valamint a melléktérképlapok adatait a következő eltérésekkel kell tartalmazniuk:
- a/ a vonalakat sokszorosításra alkalmas módon 0,20 mm vastagsággal kell kihuzni,
 - b/ a keret sarokpontjait nem nullkörrel kell jelölni, hanem a keretvonalat a metszésponton 5 mm-el túl kell huzni,
 - c/ az örkereszteknél az egy mm-es köz elmarad,
 - d/ az alappontok számát nem szabad feltüntetni,
 - e/ a műanyaglap másolatokra a térképlap számjelét felírni nem szabad.
- /8/ A műanyaglap másolatokról az átvételi vizsgálat során feltárt hibák ^{kijavítása} után községenként 2 példányban a község egész területére kiterjedő fénymásolatot kell készíteni, amelyek a birtokvalósításnál munkatérképül szolgálnak. A fénymásolatok úgy hajtogatandók térképnegyedlap nagyságra /36,25 x 30,00 cm/, hogy a térképlap első negyedlapjának hátoldalára a következő legyen írható: ". . . . község munkatérképe /térképlap jelzése, 19.../".

36. §

A térképezés vizsgálata

- /1/ A térképezés pontosságát és kiállítását a térképezés során és befejezése után részletesen meg kell vizsgálni.
- /2/ A térképlaponként végrehajtott vizsgálat során meg kell állapítani, hogy a térképezés a vonatkozó rendelkezések /30.§-34.§/ szerint történt-e.
- /3/ A térképezés pontosságáról egyrészt a mérési adatok újbóli felrakásával, másrészt a bemérés során végzett ellenőrző mérések felülvizsgálásával, továbbá vizsgálati vonalak mérésével lehet meggyőződni.

- /4/ Vizsgálati vonalakként alappontokat /kisalappontokat/ részletpontokkal vagy részletpontokat részletpontokkal kell összemérni; a vizsgálati vonal térképi hosszát pedig léptékekkel kell a térképről lemérni. Vizsgálati vonalat csak I. és II. rendű részletpontok között kell mérni. A természetben mért és a térképről lement érték közt mutatkozó eltérés szélső megengedett értékét méterben kifejezve az alábbi táblázat tünteti fel:

1:4000 méretarányu térképnél

távolság m	20	100	200
I.r.részletp.	1,0	1,1	1,2
II.r.részletp.	1,4	1,5	1,6

1:2000 méretarányu térképnél

távolság m	20	100	200
I.r.részletp.	0,5	0,7	0,8
II.r.részletp.	0,7	0,9	1,0

Ha az összemért részletpontok különböző rendűek, akkor a II. rendű részletpontokra előírt hibahatárok érvényesek.

A vizsgálati vonalak helyét a mérési vázlaton zöld színű szaggatott vonallal jelezni kell. A vizsgálati vonalakat szelvényenként eggyel kezdve számozni kell s a sorszámot a mérési vázlaton a zöld szaggatott vonal mellé be kell írni.

- /5/ Részletesen ki kell térni a csatlakozás vizsgálatára és a keretvonalat metsző valamennyi vonal metszéspontjának helyességét ellenőrizni kell. A csatlakozás vizsgálatánál különös figyelemmel kell lenni annak megállapítására, hogy a keretvonalon átmenő egyenes vonalak helytelen térképezés következtében a keretvonalnál nem törnek-e meg.
- /6/ A vizsgálatnak a belső érték vizsgálata mellett a külalak vizsgálatára is ki kell terjednie. Meg kell vizsgálni a kihúzás pontosságát, a vonalak vastagságát, egyenletességét, a nullkörök központosságát, a kirajzolások és a megírások szabályszerű és tetszetős voltát. Különös figyelemmel kell lenni arra, hogy az alappontok kör- és számjelzése és az állاندósitás módjának jelzése megfelel-e a mérési vázlaton, valamint a koordinátajegyzékben található bejegyzéseknek.

- /7/ A 35.§ /7/ bekezdésében említett valamennyi térképlap-másolatot is meg kell vizsgálni mind pontosságra, mind kiállításra, mind pedig arra nézve, hogy tartalmazzák-e az eredeti térkép valamennyi adatát.
- /8/ A vizsgálat eredményét a vizsgálati jegyzőkönyvbe /29. § /1/ bek./ - térképlaponkénti csoportosításban - kell bejegyezni. Ugyancsak be kell írni a vizsgálati jegyzőkönyvbe a vizsgálati vonalak természetben mért és a térképről lemért hosszát, valamint a köztük mutatkozó és alatta a megengedett legnagyobb különbséget. A vizsgálati jegyzőkönyvbe kell bejegyezni azokat az intézkedéseket is, melyeket a vizsgáló a térképezés folytatására vonatkozólag tesz.

37. §

Az átnézeti térkép

- /1/ A földmérési térképről földbirtokpolitikai, mező- és erdőgazdasági üzemrendezési és üzemi célra 1:10 000 méretarányu községhatáros és szelvényhatáros átnézeti térképet kell készíteni.
- /2/ Az átnézeti térképet műanyaglapra kell megszerkeszteni.
- /3/ A szelvényhatáros átnézeti térkép térképlapjainak beosztása beleillik az országos szelvényhálózatba és minden egyes átnézeti térképlap függetlenül a község- és a megyehatártól egy-egy szelvénycsoport nagyságu területet /3.§ /7/ bek./ tüntet fel. A szelvényhatáros átnézeti térképlapoknál a 75 x 60 cm méretű kereten kívül minden irányban 5 cm széles szegélyt kell hagyni.
- /4/ A szelvényhatáros átnézeti térkép /17. minta/ a megfelelő jelzésekkel feltünteti a községi és a belterületi határvonalakat, vasutakat, utakat, csatornákat, folyókat, patakokat, általában a földrészletek határvonalait. Nem kell feltüntetni az épületeket, műtárgyakat, alappontokat és - a határjelek kivételével - a földmérési térképen pontoszerűen ábrázolt egyéb tárgyakat. Fel kell tüntetni a terepre jellemző, összefüggő művelési ágakat. A melléktérképekről az átnézeti térképre ugyancsak az előbb említett tárgyakat kell átszerkeszteni. A magántulajdonban levő földrészletek mezsgyevonalait az átnézeti térképen feltüntetni nem kell. Valamennyi földrészletbe

be kell írni a helyrajzi számát. Az idom közepére a kelet-nyugati keretvonallal párhuzamosan be kell írni a község nevét. A folyóknál, patakoknál és csatornáknál nevükön kívül fel kell tüntetni a vízfolyás irányát. Fel kell írni a dűlők nevét is.

- /5/ Az átnézeti térképeket a földmérési térképről fényképi kicsinyítés útján kell elkészíteni.
- /6/ Az átnézeti térképeket földrészletről-földrészletre haladva össze kell egyeztetni a földmérési térképpel.
- /7/ A szelvényhatáros átnézeti térképlap délkeleti sarkába a keretvonalon kívül a szelvénycsoport számjelét /3.§ /12/ bek./ nem szabad feltüntetni. A községhatáros átnézeti térképen a szelvényszámokat nem szabad feltüntetni.
- /8/ Az átnézeti térképeket a földmérési felügyelőség tárolja. A megyei határral érintett szelvényekről mindkét szomszédos megye földmérési felügyelősége részére el kell készíteni a teljes térképlapra kiterjedő átnézeti térképet. A szelvényhatáros átnézeti térképek szerkesztése előtt a felügyelőségtől a korábbi felmérések során megkezdett átnézeti térképlapokat ki kell kérni.

II. Fejezet

A helyrajzi számozás

38. §

A helyrajzi számozás végrehajtása

- /1/ Minden egyes földrészletet külön-külön helyrajzi számmal kell megjelölni.
- /2/ A helyrajzi számozást a vizsgálati jegyzőkönyvben felvett hibák kijavítása és a hiányok pótlása után, lehetőleg még a felmért községben kell végrehajtani.
- /3/ A helyrajzi számok elé- megkülönböztetésül a belterület helyrajzi számaitól - 0-t kell írni /nullás helyrajzi szám/.
01-gyel a belterület összességét jelöljük meg, majd a földrészleteket 02-től kezdve folytatólagosan úgy kell számozni, hogy a helyrajzi számozás folyamatosságában ugrás lehetőleg ne legyen.

- /4/ A külterületen magántulajdonban levő földrészletek számozása is a fentiek szerint történik. Ha azonban egymás mellett két vagy több magántulajdonban levő földrészlet zárt tömböt alkot, akkor a tömb a helyrajzi számozás sorrendjében soron következő nullás helyrajzi számot kapja. A tömbön belül a földrészleteket törtszámmal jelöljük meg, amelynek számlálója a tömb nullás helyrajzi száma, nevezője arab eggyel kezdődő folytonos szám /pl. $\frac{075}{1}$, $\frac{075}{2}$.../.
- /5/ Az országos szelvényhálózatba illő melléktérképlapokon /30. § /5/ bek./ ábrázolt területeknél /zártkerteknél/ utak, árkok vasutak, stb. - általában természetes tereptárgyak - által körülzárt területeket /a korábbi szóhasználat szerint "táblákat"/ a soron következő egész helyrajzi számmal kell számozni. A területen belül levő földrészletek helyrajzi száma törtalakú, amelynek számlálója az említett helyrajzi szám, nevezője pedig a számozás iránya szerint haladóan eggyel kezdődő folytonos sorszám.
- /6/ Helyrajzi számozás közben a hosszan elnyúló földrészletek elágazó részeit szükség szerint a 6. § /3/ a/ bekezdésben előadottaknak megfelelően rajzilag mind a földmérési térképen, mind pedig a mérési vázlaton le kell zárni és önálló földrészletként kell számozni.
- /7/ Határrészletek, valamint a be nem mérhető vagy más méretarányban felmért ipar- és bányatelepek /15. § h/, i/ külön helyrajzi számot kapnak.
- /8/ A helyrajzi számokat a térképlapra ideiglenesen ceruzával, a mérési vázlatra pedig kék írónnal kell beírni.
- /9/ A helyrajzi számokat a térképlapon a földrészlet ábrájának lehetőleg a közepére kell beírni, kivéve a keskeny, hosszú és szétágazó ábrákat, melyekbe a földrészlet számát több helyre is - végeiknél és elágazásaiknál - be kell jelezni. Több térképlapra eső földrészletek számát minden lapra be kell írni.

39. §

Az alrészletek betűjelzése

- /1/ A földrészleteken belül levő, a 7. és a 14. § rendelkezései értelmében elkülönített alrészleteket az abc kisbetűivel kell megjelölni oly módon, hogy - az "a" betű kivételével - a magánhangzókat és a kettős mássalhangzókat használni nem szabad.
- /2/ Ha valamely földrészleten belül az alrészletek száma olyan nagy, hogy megjelölésükre az abc-nek az előző bekezdés szerint felhasználható betűi nem elegendők, az alrészleteket a megfelelő sorrendben elsősorban az /1/ bekezdésben meghatározott betűkkel, majd folytatólagosan al, bl, el ..., a2, b2, c2 ... jelzéssel kell ellátni.
- /3/ Az alrészletet jelölő betűt az alrészlet térképi ábrájának lehetőleg a közepébe a nyugat-keleti keretvonallal párhuzamosan kell beírni. Abba az alrészletbe, amelyikben helyrajzi szám látható, az alrészletet jelző betűt nem a helyrajzi szám mellé, hanem attól távolabb - lehetőleg alája - kell beírni.
- /4/ Oly földrészletnél, amelyen lakóház áll, "a" betűjelzéssel a lakóházzal kapcsolt alrészletet jelöljük.
- /5/ Ha a földrészletben több, nem könnyen áttekinthető alrészlet van, az utolsó betűjelet alá kell húzni.
- /6/ Nagy kiterjedésű, több alrészletből álló földrészletnél a betűjelzéseket a helyrajzi számozás haladásának megfelelő sorrendben kell az alrészletek térképi ábrájába beírni.
- /7/ A több térképlapra eső alrészlet betűjelzését minden térképlapra be kell jelölni.
- /8/ Az alrészletek betűjelzését, az egyesítéseket és a kapcsolásokat a térképlapokon a helyrajzi számozáskor - ideiglenesen - ceruzával, a mérési vázlaton pedig kék írónnal kell jelölni.
- /9/ Ügyelni kell arra, nehogy valamely földrészlet vagy alrészlet helyrajzi szám, illetve betűjel nélkül maradjon vagy két részletet ugyanazzal a számmal, illetve betűjelzéssel jelöljünk meg.

40. §

Vegyes rendelkezések a helyrajzi számozásról

- /1/ A helyrajzi számozás befejezése után, de még a területszámítás megkezdése előtt a helyrajzi számokat, az alrészletek betűjelzését, az önálló alrészletet nem képező részek kapcsoló jeleit és a művelési ágak jelzését tussal ki kell írni, illetve rajzolni.
- /2/ Nagyobb földrészleteknél a helyrajzi számokat és az alrészletek betűjelzését a nyugat-keleti keretvonallal párhuzamosan, kisebb, keskenyebb földrészleteknél pedig az idom fekvésének megfelelően úgy kell beírni, hogy a térképlap elforgatása nélkül könnyen olvasható legyen. Ha a földrészlet oly kicsi, hogy ábrájába a szám összes számjegyeit beírni nem lehet, akkor az utolsó számjegyekből annyit kell beírni, amennyi olvashatóan feltüntethető. A művelési ágak jelzését mindig a nyugat-keleti keretvonallal párhuzamosan kell beírni.
- /3/ Ha valamely földrészlet /vagy egymás után több földrészlet/ a számozásból kimaradt, akkor a kimaradt földrészletet vagy földrészleteket és a megelőző földrészletet tört alaku helyrajzi számmal jelöljük meg. A megelőző földrészlet új, tört-alaku helyrajzi számának számlálója a korábbi helyrajzi szám, nevezője 1 lesz. A kimaradt földrészletek tört alaku helyrajzi számának számlálója ugyanaz, mint a megelőző földrészleté, nevezőjük 2,3,...stb.
- /4/ Ha a község területe több, egymással területileg össze nem függő részből áll, akkor a helyrajzi számozást azzal a részzel kell kezdeni, amelyben az igazgatási központet tartalmazó belterület van, majd a különálló részek számozásával kell folytatni. Minden rész helyrajzi számozását az előző résznél felhasznált utolsó számot követő számmal kezdve folytatólagosan kell végezni.
- /5/ A helyrajzi számozást a területszámítás előtt meg kell vizsgálni. A vizsgálat eredményét a vizsgálati jegyzőkönyvbe /29.§ /1/ bek./ az előző bejegyzések után folytatólagosan kell beírni.

III. Fejezet

A területszámítás

41. §

A területszámítás menete, általános rendelkezések

- /1/ Elsősorban térképlaponként meg kell állapítani a községnek a szelvényekre eső területét, illetve, ha valamely szelvényre több községrész esik, külön-külön a községrészek területét és a térképlapokra eső községrészek területének összegezésével a község egész területét. Majd a község területét számítási csoportokra bontjuk és kiszámítjuk az egyes csoportok területét. A csoportra bontásnak két módszere van:
- a/ a község területét a földrészletek alakjának figyelembevételével lehetőleg vonalas létesítmények vagy hosszú egyenes vonalak mentén mintegy 400-600 hektár területű csoportokra bontjuk és területüket megfelelő módszerrel számítjuk. A község belterületét és a numerikusan számítandó kisajátított területeket külön csoportként kell kezelni. A csoportokra kiszámított /előzetes/ területek összege és a község egész területének korábban már számított területe közt mutatkozó különbséget, ha az a megengedett hibahatártul nem lépi, a csoportok számított /előzetes/ területére el kell osztani. A csoportok javított területe összegének a község egész területével egyeznie kell. A csoporton belül kisebb részeket, alcsoportokat kell alakítani és ezek előzetesen kiszámított területét az előbbiekhöz hasonlóan ki kell egyenliteni úgy, hogy területösszegük a csoport területével egyező legyen.
- b/ A csoportok alakításának másik módszerénél az egyes térképlapokon ábrázolt községterületrészeket bontjuk fel csoportokra, mégpedig a teljesen községi területtel borított térképlapokat a földrészletek alakja és száma szerint kettő-ötökre, a részben községi területtel fedetteket ennek megfelelően kevesebbre. Adott esetben a térképlapon feltüntetett egész terület egy csoportnak minősülhet. A csoportok számított területének összege és - teljes szelvény-

nél - a szelvény egész területe /500 ha/ között, nem teljesen községi területtel borított térképlapnál a rajta ábrázolt és a község egész területének számításakor megállapított részek területe és a csoportok számított területének összege közt különbség mutatkozik, amelyet a csoportok előzetesen kiszámított területére úgy kell elosztani, hogy a csoportok kiegyenlített területének összege a szelvényen ábrázolt községrész kiszámított területével egyezzen. Ennél a módszernél a csoportoknak alcsoportokra bontása elmarad.

A csoportrabontás célja az, hogy a leggazdaságosabb és kellő pontosságot nyújtó módszerekkel a csoportok területét megállapítva az első módszernél az alcsoportok, a második módszernél a csoporton belül található földrészletek, illetve a keretvonal által átmetszett földrészletek részei területének számításához megfelelő ellenőrzést kapjunk. A csoportra bontást lehetőleg hosszú egyenes vonalak mentén úgy kell végrehajtani, hogy a csoportok alakja minél egyszerűbb és területük minél könnyebben számítható legyen. Kerülni kell a hosszán elnyúló vagy szétágazó alakú csoportok /alcsoportok/ alakítását. A belterületet amelynek területét numerikusan kell számítani, külön csoportnak kell tekinteni. Ha a belterület felmérése már megtörtént és az országos szelvényhálózatba illeszkedő szelvényeken ábrázolt belterületi részek területe ki van számítva, azt mint csoport-/csoportrész/ területet változatlanul át kell venni. Ugyancsak külön csoportként kell kezelni a melléktérképlapokon - 1:2000 méretarányban - térképezett területek elhatároló vonalán belül eső részeket is. Az első módszernél az alcsoporton belül, a másodiknál pedig a csoporton belül a földrészletek /a második módszernél ezenkívül azoknál a földrészleteknél, amelyeket a keretvonal átmetsz, a földrészletek részeinek/ területét ki kell számítani és az előbbiekhez hasonlóan kiegyenlített területük összegének egyeznie kell az alcsoport, illetve - a b/ esetről - a csoport területével. Végül a földrészleteket /átmetszett földrészleteknél a földrészlet részeket/ alkotó alrészletek területének számítására kerül sor. Kiegyenlített területük összegének - az előzőkhöz hasonlóan - egyenlőnek kell lennie a földrészletek /földrészlet részek/ korábban kiszámított területével.

/2/ Az /1/ bekezdésben közöltek szerint a melléktérképlapokon térképezett területeket csoportoknak kell tekinteni, még pedig az /1/ bekezdés a/ esetében egy, a b/ esetében annyi csoportnak, ahány szelvényre esik a melléktérképlapon ábrázolt terület. Ez utóbbi esetben a melléktérképlapon ábrázolt részek egész területét a csoportterületek összegzésével kapjuk. A továbbiakban a melléktérképlapokon ábrázolt területeket alcsoportokra bontjuk. Az alcsoportok kiszámított területének összege és a melléktérképlapon ábrázolt részek területének korábban meghatározott értéke közt mutatkozó különbséget az alcsoportok előzetesen kiszámított területére úgy kell elosztani, hogy az alcsoportok kiegyenlített területének összege a melléktérképlapon ábrázolt részek kiszámított területével egyezzen. Az alcsoporton belül a földrészletek, azokon belül pedig az alrészletek területét kell kiszámítani, a kiszámított területeket összegezni kell, az összeg és a magasabbrendű területi egység már számított területe közt mutatkozó különbséget a földrészletek, illetve az alrészletek területére kell elosztani. A földrészletek kiegyenlített területe összegének az alcsoport-, az alrészletek kiegyenlített területe összegének pedig a földrészlet végleges területével kell egyenlőnek lennie.

/3/ Ha a jóváhagyott műszaki terv előírja, akkor a község egész területét /a község területének az egyes szelvényekre eső részét/ és - amennyiben a belterület felmérése korábban nem készült el - a belterület területét koordinátákkal /numerikus eljárással/, a többi területszámítási elem területét egyéb megfelelően választott módszerrel kell kiszámítani.

/4/ Ha az idom töréspontjainak koordinátái ismeretesek, akkor területét a

$$2T = \sum X_n / Y_{n+1} - Y_{n-1} /$$

vagy a

$$2T = \sum Y_n / X_{n+1} - X_{n-1} /$$

képlettel kell kiszámítani.

A képletben T az idom területét, Y és X a töréspontok koor-

dinátáit, n pedig a töréspontoknak a haladási irány szerinti folytatólagos számát jelenti. A töréspont koordinátái vonatkozhatnak az országos koordináta-rendszerre vagy mint ortogonális koordinátamérés bemérési adatai, helyi koordináta-rendszerre.

- /5/ Össze nem függő több részből álló községnél az egyes községrészek területét külön-külön kell kiszámítani és kimutatni, majd a községrészek területének összegezésével az egész község területét is meg kell állapítani.
- /6/ A területszámítás analitikai műveletei végezhetőek lyukkártyás számológéppel is.

42. §

A község területe számításának előkészítése

- /1/ A területszámítás megkezdése előtt - kivéve a sűrűn egymásután következő községi határpontokat /10. § /11/ bek./ - valamennyi határjelnek, valamint a határvonal és a keretvonalak metszéspontjainak koordinátáit külön számítási füzetben, térképlaponkénti csoportosításban ki kell számítani és kiszámított koordinátáikat - amennyiben az alappontsűrítés községenként történt - az alappontsűrítések koordinátajegyzékébe a sokszögpontok koordinátái után /Alappontsűrítések utasítása 5. §/ be kell írni. A koordináták számítása előtt a keretvonal és a határvonal metszéspontjait - a numerikus számítás érdekében - ideiglenesen meg kell számolni.
- /2/ Abban az esetben, ha a községi határvonal határrészletben halad és a töréspontok koordinátáinak kiszámítása ezen a szakaszon vagy nem lehetséges vagy aránytalanul nagy munkatöbbletet jelentene, a térképen megszerkesztett határvonal töréspontjainak a koordinátáit a térképről le kell mérni. A lemerést az őrpontokat /32. § /3/ bek./ összekötő egyenesektől mindkét irányban el kell végezni; a koordináták végleges értékét úgy kapjuk, ha az egyik leolvasás értékéhez hozzáadjuk a másik leolvasásnak az őrpontok elméleti távolságára kiegészítő értéket és az összeget osztjuk kettővel. A lemért koordinátákat az alappontsűrítések koordinátajegyzékébe a koordinátás határjelek után külön cím alatt számuk sorrendjében kell

bevezetni. A térképről lemért koordinátákat még felhasználásuk előtt a bemérési munkában részt nem vett dolgozóval ellenőriztetni kell.

- /3/ Abban az esetben, ha a község területét a 41. § /1/ bekezdésének a/ pontjában foglaltak szerint bontottuk több csoportra, kialakított csoportokat 1:25 000 - kisebb községnél 1:10 000 - méretarányu területszámítási vázlaton /18.minta/ fel kell tüntetni. A területszámítási vázlaton a kerethálózatot, valamint a község és a belterület határvonalát vékonyabb, a csoportok határvonalát pedig vastagabb vonallal kell jelezni. Ezen kívül a térképlapok jelzését /3. § /13/ bek./, továbbá a csoportoknak a helyrajzi számozás szerinti A,B,C... betűjelzését kell a vázlatra beírni. Az utóbbiak alá be kell írni az abban a csoportban foglalt földrészletek első és utolsó helyrajzi számát is. A csoport betűjelzését az érintett térképlapokra puha írónnal be kell írni. Ha a csoportban levő földrészletek számai nem folytatólagosak, akkor az egyes folytatólagos számcsoportok első és utolsó helyrajzi számát kell beírni. Ha a területszámítási csoport határvonala valamely hosszan elnyúló földrészletet /pl. vasutat/ átmetsz, a megosztott földrészlet számához e.r. /egy része/ megjegyzést kell tenni. A területszámítási vázlatot a későbbiekben a területszámítási jegyzőkönyv címlapja /19. minta/ után a jegyzőkönyvhöz kell csatolni.
- /4/ A területszámítások és ellenőrzésük rendszerezesebbé tétele végett a községi és amennyiben a belterület területe még nem volna kiszámítva, a belterületi határvonallal metszett minden térképlapról külön-külön térképlap vázlatot /20. minta/ kell készíteni. A vázlatot negyedív nagyságu írópapíron oly méretarányban kell szerkeszteni, hogy a község /és a belterület/ határvonalának valamennyi töréspontját áttekinthetően feltüntethessük rajta. A határvonal egyes túlszűrt részén a térképlapvázlatot a szükséghez mérten torzítani lehet. A vázlaton a töréspontokon kívül a keret- és a határvonal metszéspontjait is fel kell tüntetni és 1 mm átmérőjű körrel kell jelölni. A vázlaton a határjeleket számukkal, a többi töréspontot és a keretvonal átmetszési pontjait a 42. § /1/ bekezdésében említett ideiglenes számmal kell megjelölni. A határ-

vonatra eső alappontokat is meg kell jelölni folytatólagos sorszámmal. Valamennyi sorszámot a mérési vázlatra be kell írni. A térképlap sarokpontjainak jelzése az égtájak szerinti helyzetüknek megfelelően: Ék, DK, ÉNY, DNY. A térképlap vázlaton a községhez tartozó rész ábrájába K, a szomszéd községhez tartozó rész ábrájába Sz betűt kell írni. Ha a határvonal menete olyan, hogy ugyanazon a térképlapon akár a községhez tartozó, akár a szomszéd községhez tartozó tervet több egymással össze nem függő részből áll, akkor az így keletkező területrészeket $K_1, K_2, \dots$, illetve $Sz_1, Sz_2, \dots$ betűkkel jelöljük.

- /5/ Térképlapvázlatot abban az esetben is kell készíteni, ha a térképlap területét bontottuk fel csoportokra /41. § /1/ bek. b pont/. Ekkor területszámítási vázlatot készíteni nem kell, hanem a csoportok betűjelzését /A, B, C.../ kell a térképlapra puha ceruzával beírni és a határvonalát apró ceruzakeresztezással a területszámítás idejére bejelölni.
- /6/ A község egész területének grafikus módon végzett számítására a 44. § megfelelő bekezdései érvényesek.

43. §

A község egész területének számítása

- /1/ A község egész területét a térképlaponként számított részterületek összegezésével kapjuk. A község egész területe egyes térképlapokat teljes egészében, másokat azonban csak részben fed. Az utóbbi térképlapoknál ki kell számítani egyrészt a község, illetve a belterület határvonala és a keret által elhatárolt, a község területéhez tartozó idomnak - K-nak - másrészt a szomszéd községhez /községekhez/ tartozó idomnak - Sz-nek - a területét. Előfordulhat, hogy a térképlap két vagy több egymással össze nem függő, a községhez tartozó és a szomszéd községhez tartozó részből áll. Ilyen esetben minden egyes rész számítását külön-külön kell előírni és területét számítani. A községhez és a szomszéd községhez tartozó részek területe összegének a térképlap egész területét ki kell adnia.
- /2/ Ha valamely térképlapon ábrázolt szomszédos község /községek/

/vagy a község belterületének/ területét a korábbi felmérés-kor már kiszámították, azt /azok összegét/ mint a szomszéd község területét a korábbi munkálatokból változatlanul át kell venni, azonban a községhez tartozó rész területét ellenőrzésként ki kell számítani.

- /3/ Azokon a határvonalrészeken, amelyeken a határpontok sűrűsége miatt valamennyi határpont koordinátáit nem számítottuk ki /42. § /1/ bek./, a községhez tartozó részt két lépésben kell kiszámítani. Először kiszámítjuk a kérdéses határszakaszon a mérési vonallal /19. § /2/ bek./ elhatárolt ideiglenes területét, majd pedig a mérési vonal és a községi határvonal közé eső kiegészítő rész területét kell a mérési vonalra, mint helyi koordinátarendszerre vonatkozó koordinátákkal kiszámítani. A községhez tartozó rész területét a két részterület előjelhelyes összegezése adja.
- /4/ A községi határvonallal metszett térképlapok terület számítását a szelvényrétegeknél nyugatról keletre, a szelvényoszlopoknál pedig délről északra haladva a területszámitási jegyzőkönyv külön-külön ívére /esetleg oldalára/ kell előírni /21. minta/. A számítás az /5/ - /7/ bekezdésben foglaltak szerint kell elvégezni.
- /5/ Az első oldalon fel kell ragasztani a térképlap vázlatot /42. § /4/ bek./.
- /6/ A területszámitási jegyzőkönyvben, valamelyik keretsarokpontból /keretvonal metszéspontból/ kiindulva és oda-visszatérve az óramutató járásával egyező értelemben haladva elő kell írni valamennyi határtöréspontot, keretmetszéspontot és keretsarokpontot. Az eljárást mind a községhez, mind pedig a szomszéd községhez tartozó részre el kell végezni. A pontok koordinátáit csak a koordinátajegyzékből szabad kiírni; átírni egyik számításból a másikba tilos. A koordinátákban előforduló azonos helyértékű és nagyságú számjegyeket - tízezresek, százezresek - az előírásnál el lehet hagyni. Fel lehet használni a keretvonalakra vonatkoztatott koordinátákat is.
- /7/ A koordináták beírása után, de még a gépi számítás előtt ellenőrizni kell, hogy az előírásból nem maradt-e ki töréspont; a kiírt koordinátákat pedig össze kell hasonlítani a koordináták

nátajegyzék adataival, illetve csupán a területszámítás céljára számított koordinátákat a számítási jegyzőkönyvvel. A területszámítási jegyzőkönyvbe kiírt koordináták helyességét a térképről végzett leméréssel is ellenőrizni kell. Ha az eltérés 1:4000 méretarányú térképnél 1,00 méternél, 1:2000 méretarányúnál pedig 0,50 méternél nagyobb, akkor az eltérés okát /ami származhat kiírásból, térképezésből vagy koordinátaszámításból/ meg kell állapítani és a hibát ki kell javítani.

- /8/ Miután valamennyi térképlapon elvégeztük a községhez és szomszéd községhez tartozó részek területszámítását, a területszámítási jegyzőkönyvben - folytatólagosan, külön oldalon - a csonkatérképlapok községhez tartozó részének és a teletérképlapok elméleti területének összegezésével kapjuk a község végleges területét.

44. §

A számítási csoportok területének számítása

- /1/ Ha a község területét a 41. § /1/ bekezdésének a/ pontjában foglaltak szerint bontottuk fel csoportokra, akkor a csoportok területét a /2/ - /15/ bekezdések rendelkezései szerint kell kiszámítani.
- /2/ A község egész területének számítása után a csoportterületek kiszámításának egyik módja a hektárnégyszethálózatra való bontás /22. minta/.
- /3/ A területszámításnál a térképlapok sorrendjében /a szelvényrétegeknél nyugatról keletre, a szelvényoszlopoknál délről északra/ haladva térképlaponként meg kell határozni a rájuk eső csoportrészek területét.
- /4/ A számítás megkezdése előtt a térképlapon vékony ceruzavonallal meg kell húzni az őrpontok között a hektárnégyszetbeosztást /32. § /1/ bek./.
- /5/ A csoportok határvonalát a térképen puha ceruzával rajzolt kis keresztekkel meg kell jelölni és szaggatott ceruzavonallal el kell különíteni a számítás tartamára azokat a hektárnégyszeteket, amelyeket csoport- vagy községhatárvonal metsz

át. A csoportthatárok megjelölése után minden csoport, illetve csoportrész alakzatának közepébe feltűnő nagyságban be kell írni a csoportot jelző betűt /42. § /3/ és /5/ bek./.

- /6/ A községi és a csoportthatárvonallal metszett hektárnégyszeteknek csak egy része tartozik valamely csoporthoz, azért ezeket az érintett csoportokra vonatkozóan csonkahektár-négyszeteknek, a teljes egészükben egy-egy csoporthoz tartozó hektárnégyszeteket pedig teljes hektárnégyszeteknek nevezzük.
- /7/ Meg kell szerkeszteni minden csonkahektár-négyszetben azt a felező vonalat, amelyik az átalakított csoport- /község/ határvonallal jobb metszést ad.
- /8/ Minden egyes csonkahektár-négyszeten belül a törtvonalu csoport- /község/ határvonalat egyenes vonallá kell átalakítani. Az átalakított vonalak a csonkahektár-négyszetet annyi trapézalakú idomra bontják, ahány csoportrész van a hektárnégyszetben. A trapézok két-két párhuzamos oldalának középhosszúsága - a trapézok középmagassága - a felező vonalon körzővel lemérhető. Ha az átalakított vonal a hektárnégyszet középvonalával 60° -nál kisebb metszést ad, akkor a törtvonal ismételt átalakításával ellenőrző metezésről kell gondoskodni.
- /9/ Az egyes csonkahektár-négyszetekben levő trapézok középmagasságát ütközőszáras körzővel kell térképlaponként és csoportonként /csoportrészenként/ összegezni. Az ütközőszáras körző helyes beállításáról a területszámítás megkezdése előtt egy teljes keretvonalhossz lemérésével meg kell győződni. A középmagasságok összegét szorozva a trapéz elméleti alaphosszával - 1:4000 méretarányu térképnél 200 méterrel - az eredmény a csoportnak a csonkahektár-négyszetekre eső előzetes területét adja. A középmagasságokat kétszer kell lemérni. A végleges értékek a két mérési eredmény számtani közepét fogadjuk el. A csonkahektár-négyszetek előzetes területösszegének és a teljes hektárnégyszetek területének összege adja a csoport /csoportrész/ előzetes területét.
- /10/ Az egyes térképlapokra eső csoportrészek rajzi eljárással meghatározott előzetes területének összege és a térképlap elméleti területe között, illetve községi határvonallal metszett térképlapoknál a csoportrészek előzetes területe és a község

egész területének számításakor a község területéhez tartozó részek már megállapított területe között jelentkező eltérés a területmérési hiba. A területmérési hiba megengedett értéke a csonkahektár-négyzetek m^2 -ben kifejezett területösszegének $1/500$ része, azaz hektáronként $20 m^2$. A területmérési hibát az egyes csoportrészekre a hozzájuk tartozó csonka-négyzethektárok területének arányában kell elosztani. A csoportrészek előzetes területének és a megfelelő javításoknak összevonása a csoportrészek végleges területét adja. Ezek összegének a térképlap elméleti területével, illetve - azoknál a szelvényeknél, amelyeket a községi határvonal metsz - a községhez tartozó rész területével kell egyeznie.

- /11/ Kiszámíthatók a csoportterületek úgy is, ha a határvonalat a hektárnégyzet-sarokpontokat összekötő sokszögvonallal burkoljuk. A sarokpontoknak a keretvonalra vonatkoztatott koordinátáinak ismeretével kiszámítjuk /előnyösen géppel/ a burkoló idom területét. A burkoló sokszögvonal és a határvonal közt levő idom területét területszámító eszközzel /Alder-hárfával vagy planiméterrel/ kétszeri méréssel kell kiszámítani. A burkoló idom és a területszámító eszközzel kiszámított idom területének előjelhelyesen összevont értéke adja a csoport területét. A területmérési hibát a csoportokra a területszámítóeszközzel számított területek arányában kell elosztani.
- /12/ Egy további módja a csoportok területszámításának az, hogy a csoportok határpontjait ideiglenesen megszámozzuk, koordinátáikat a térképről lemérjük, a területszámítási jegyzőkönyvhöz csatolt koordináta jegyzékbe írjuk és a csoportrészek /csoportok/ területét térképlaponként számológéppel számítjuk. Hasonlóan a 42. § /4/ bekezdésében foglaltakhoz, ebben az esetben is térképlaponként térképlapvázlatot kell készíteni. Ugyanazon térképlapon levő csoportok /csoportrészek/ területének összege a szelvény elméleti területével tartozik egyenlő lenni. A csoportrészek összegezésével kapjuk a csoportok területét, a csoportok területének összege pedig a község korábban kiszámított egész területét adja.
- /13/ A csoportok területének a meghatározása, főként szabálytalan alaku csoportoknál, végezhető szabatos planiméterrel /gömb- vagy tárcsás planiméterrel/ is.

- /14/ Ha a község belterületének területét korábbi felméréskor meghatározták s a belterület határvonala időközben nem változott meg, a csoportnak tekintett belterület /41. § /1/ bek. a/ és b/ pontok/ területét el kell fogadni és a külterület területszámításánál - kellő ellenőrzés után /43. § /2/ bek./ - változatlanul érvényesíteni kell.
- /15/ A térképlaponként számított csoportrészek végleges területét csoportonként összeadva a csoportok végleges területét kapjuk, amelyek összegének a község már meghatározott területével /43. § /8/ bek./ egyeznie kell.
- /16/ Ha az egyes térképlapokon ábrázolt községterületrészeket bontottuk csoportokra /41. § /1/ bek. b/ pont/, akkor a csoportok területét az alábbiak szerint kell kiszámítani. A csoportok határvonalát a térképen puha ceruzával rajzolt kis keresztekkel meg kell jelölni és minden csoport közepébe feltűnő nagyságban be kell írni a csoportot jelző betűt /42. § /3/ bek./. A továbbiakban a csoportok területének számítása a /6/ - /10/ bekezdésekben leírt módon történik. A kiegyenlített csoportterületek összegének a szelvény elméleti területével, illetve a községhez tartozó rész területével egyeznie kell.

45. §

A község egész területe és a számítási csoportok területszámításának vizsgálata

- /1/ Amint a község és a csoportok területszámítása elkészült, a területszámítást meg kell vizsgálni.
- /2/ A községhez és a szomszéd községhez tartozó területek, valamint, ha a csoportok területének számítása a 44. § /12/ bekezdésében foglaltak szerint készült, a csoportok, illetve csoportrészek számítása vizsgálatánál meg kell nézni, hogy a község /és a csoportok/ határvonalának valamennyi pontja elő van-e írva a területszámítási jegyzőkönyvben. A töréspontok koordinátáit léptékkal a térképről le kell mérni és a területszámítási jegyzőkönyvben levő adatokkal össze kell hasonlítani. A két érték különbsége nem lehet nagyobb a 43. § /7/ bekezdésében közölt értéknél. A gépi számítást nem kell megismételni, a tört határvonalak átalakításának helyességét azon-

ban egyszerűbb esetben rátekintéssel, bonyolultabb esetben, elsősorban azokban a hektárnégyszetekben, ahol a csoporttartárvonal csomópontban találkozik, az átalakítás megismétlésével meg kell vizsgálni. Meg kell vizsgálni, hogy a területmérési hiba nem haladja-e meg a 44. § /10/ bekezdésében megállapított hibahatárt és hogy az eltérés elosztása a rendelkezésnek megfelelően történt-e. Meg kell vizsgálni, hogy a községhez és a szomszéd községhez tartozó részek területének összege egyezik-e a térkép egész területével és a csoportok, illetve a csoportok és a csoportrészek összege megfelel-e a községhez tartozó rész területének. Végül ellenőrizni kell a község és a csoportok területének összeállítását. A vizsgálat során talált hibákat a vizsgálati jegyzőkönyvbe /29. § /1/ bek./ kell bejegyezni.

46. §

Az alcsoportok területének számítása

- /1/ A 41. § /1/ bekezdésének a/ pontja értelmében, ha a község területét osztottuk csoportokra, azok továbbosztásával alcsoportokat kell alakítani. Ugyancsak alcsoportokra kell bontani - a 41. § /2/ bekezdése értelmében - a melléktérképlapon ábrázolt részeket is.
- /2/ Az alcsoportokat mindkét esetben közel egyenlő nagyságu, azonosan szabályos vagy szabálytalan alaku és a helyrajzi számok sorrendjében megjelölt földrészletekből kell alakítani. A 41. § /1/ bek. a/ pontjában tárgyalt esetben egy alcsoport területe átlagosan 100-250 ha legyen. A melléktérképlapon 5-15 földrészletből kell alakítani egy alcsoportot. A kisebb területű földrészletekből többet, a nagyobb területekből pedig kevesebbet kell egy-egy alcsoportba foglalni. Az alcsoportok alakításánál figyelemmel kell lenni arra, hogy ugyanabba az alcsoportba foglalt földrészletek területének meghatározási módja lehetőleg azonos legyen.
- /3/ Olyan hosszan elnyúló és rendszerint keskeny földrészleteket, amelyek az átlagos alcsoport területét eléri, valamint a nagyobb földrészleteket egy-egy földrészletből álló önálló alcsoportnak kell tekinteni. Keskeny, hosszan elnyúló és

esetleg szétágazó földrészlet, ha önálló alcsoport alakítására kiesi, megosztva más földrészletekkel együtt több alcsoportba foglalható és végleges területe az egyes részek területének összegezésével határozandó meg.

- /4/ Az alcsoportok határvonalát a térképen puha ceruzával rajzolt kis körökkel kell megjelölni s az alcsoportokat csoportonként eggyel kezdődő arab számokkal folytatólagosan számozni kell.
- /5/ Az alcsoportokat a részletes területezítés, a földrészletek és alrészletek területének számítása elé, az egyes számítási csoportok elején kell előírni, számítani és a csoport területére kiegyenlíteni /23. minta/.
- /6/ Abban az esetben, ha a község egész területét bontottuk fel alcsoportokra, az alcsoportok területe számítható:
- a/ szabályos alaku idomnál /négyyszögnél, trapéznál/ a térképről lement méretekkel abban az esetben, ha a szabályos alaku alcsoport területének meghatározásához szükséges elemeket /a szélességet és a hosszúságot/ a térképről mértük le;
 - b/ szabálytalan alaku idomok területe számítható: négyzethálózattal, a tört határvonal rajzi átalakításával /44. § /2/ - /10/ bek./;
 - c/ négyzethálózattal, a határvonal és a burkoló sokszögvonal kötti részek területének Alder-hárfával való meghatározásával;
 - d/ a csoporthatár töréspontjainak a térképről lement koordinátaival, gépi számítással.
- /7/ Abban az esetben, ha a melléktérképlapon ábrázolt területeket bontottuk alcsoportokra, az alcsoportok területe számítható:
- a/ szabályos alaku idomnál /négyyszögnél, trapéznál/ részben számszerű eljárással, abban az esetben, ha a szabályos alaku alcsoport területének meghatározásához szükséges egyik elemet /szélességet vagy hosszúságot/ a természetben mértük, a másikat pedig a térképről mértük le. Ha az idom szomszédos oldalai nem merőlegesek egymásra, akkor valamelyik oldalt a melléke levő oldal merőlegesére vetíteni kell. Ha a szemben levő oldalak nem egyforma hosszúak, de

a különbség közöttük 2 méternél kisebb, akkor a terület a két-két szemben levő megmért vagy a térképről lemért oldal-hosszak középértékének összeszorzásával számítható;

b/ mindkét számítási elem lemérésével a térképről.

c/ Szabálytalan alaku idomok területe számítható:

Alder-féle hárfával;

idomra bontással;

rajzi átalakítással;

szabatos /gömb- vagy tárcsás/ planiméterrel;

egyéb, engedélyezett módszerekkel.

/8/ A /6/ bekezdés b/ és c/, valamint a /7/ bekezdés c/ pontjainál említett számítási módszereknél az al csoport területét kétszer kell meghatározni; az al csoport előzetes területe értékeként a két mérés számtani közepét kell elfogadni. A két mérési eredmény közt az eltérés nem lehet nagyobb 1:4000 méretarányu térképnél, mint

$$D = 0,036 \sqrt{TK}$$

1:2000 méretarányu térképnél /melléktérképlapnál/ pedig mint

$$D = 0,025 \sqrt{TK}$$

ahol D a megengedett hiba négyzetméterben, T az idom területe ugyancsak négyzetméterben, K az idom hosszúságának és szélességének méterben kifejezett összege. Szabálytalan idom hosszát a kerület egymástól legtávolabb fekvő két áttelleges pontjának távolsága, szélességét pedig a terület és a hosszúság hányadosa adja. A négyzethálózattal /rajzi átalakítással/ végzett meghatározásoknál T a csomakéktár-négyzetek területét jelenti. A megengedett eltéréseket a táblázat /lásd a minták után/ tünteti fel. A részben számszerű eljárással /7/ bek. a/ pont/ végzett számításhoz a megengedett eltérés értéke a fenti értékek fele. Amennyiben a kétszeri mérés közt mutatkozó eltérés a megengedettnél nagyobb, a mérést meg kell ismételni.

/9/ Az al csoportok számított területének összege és a csoport /a térképlap vagy a térképlaprész/ adott területe közt mutatkozó különbség a területmérési hiba.

A területmérési hiba megengedett szélső értéke:

$$D = c \sqrt{KT + \sum kt}$$

ahol D a megengedett hiba négyzetméterben, T a csoport egész területe hektárakban, K az idom /csoport/ 100 méteres egységben kifejezett hosszúságának és szélességének összege, t az egyes alcsoportok területe hektárakban, k pedig az egyes alcsoportok 100 méteres egységben kifejezett szélességének és hosszúságának összege. Ha az alcsoportok nem nagyon különbözőek, akkor a $\sum kt$ érték helyettesíthető az $n \cdot k_0 \cdot t_0$ értékkel, amelyben k_0 és t_0 egy átlagos alcsoportra vonatkozik és n az alcsoportok száma. Ehhez hasonlóan a csoportban levő alcsoportok két, esetleg több átlagos idom szerint is csoportosíthatók; ez esetben $\sum kt = n_1 k_1 t_1 + n_2 k_2 t_2 + \dots$. A c szorzó értéke 1:4000 méretarányú térképnél: 73, 1:2000 méretarányú térképnél: 52.

- /10/ A megengedett területmérési hibát a területszámítási jegyzőkönyvben a területmérési hiba számított értéke után zárójelben ki kell írni.
- /11/ A területszámítási jegyzőkönyv "javítandó terület" rovatába hektáregységben, két tizedes élességgel ki kell írni: a természetben mért hosszakból számított alcsoportoknál az előzetesen számított terület negyedrészt, a részben természetben mért hosszakból számítottaknál a terület felét, az Alder-féle hárfával, valamint az idomokra bontott és kizárólag térképi méretekkel meghatározott alcsoportoknál a teljes területet, míg a rajzi átalakítással meghatározott területű alcsoportoknál a csonkahektárnégyszetek területének a félértékét. A területmérési hibát az alcsoportok számított /előzetes/ területére a "javítandó területek" arányában kell elosztani.
- /12/ Az alcsoportok végleges területét az előzetes területek és az egyes alcsoportokra megállapított javítások összegezésével kapjuk.
- /13/ Az alcsoportok végleges területe összegének a csoport már meghatározott területével egyeznie kell.
- /14/ Az alcsoportok területszámítását a földrészletek területszámításának megkezdése előtt meg kell vizsgálni.

- /15/ A vizsgálat során meg kell győződni arról, hogy az alcsoportok kétszer számított területe közt mutatkozó különbség a megengedetten alul van-e. Ellenőrizni kell a területmérési hiba kiszámításának helyességét és végül a javítások helyes elosztásával az alcsoportok előzetes területének a csoport végleges területére történt kiegyenlítését/az alcsoportok végleges területének a meghatározását/.
- /16/ Azoknak az alcsoportoknak a területszámítását, amelyeknek a területe kétesnek mutatkozik és a szükséghez mérten néhány más alcsoportnak a területszámítását ellenőrzésképpen újra el kell végezni.

47. §

A földrészletek és az alrészletek területének a meghatározása

- /1/ A földrészletek területét - alcsoportonkénti csoportosításban - a helyrajzi számok sorrendjében, az alrészletek területét pedig a földrészleteken belül betűjelzésük sorrendjében kell számítani /24. minta/.
- /2/ A földrészletek és az alrészletek területe általában ugyanazokkal a számítási eszközökkel és módszerekkel számítható, mint az alcsoportoké /46. § /6/ és /7/ bek./ . 20 négyzetcentiméternél nagyobb rajzi területű, főként szabálytalan alakú idom területe poláris vagy ortogonális planiméterrel is számítható, úgy, hogy az idom határvonalán a mérőtűt kétszer kell körülvezetni, egyszer az óramutató járásával egyező, egyszer pedig ellenkező irányban. A második körüljárás előtt a mérőkart a póluskar alatt át kell hajtani. Mérési eredménynek a két körülvezetésnél megállapított területértékeknek a számtani közepét kell elfogadni.
- /3/ A földrészletek és az alrészletek területét egyszer kell meghatározni.
- /4/ Ha szabályos alakú földrészleteknél a terület kiszámításához szükséges adatokat megmértük vagy hosszakból arány alapján kiszámíthatók, akkor a területet a mért, illetve a kiszámított értékeknek alapján kell kiszámítani.

- /5/ Hosszu és keskeny, szalagalaku földrészletek, állandó szélességű utak és árkok területét rendszerint a természetben mért szélességi adatokkal kell kiszámítani. Ezért már a bemérésnél figyelemmel kell lenni arra, hogy a területszámítás ilyen módon a szükséges méretekből közvetlenül elvégezhető legyen.
- /6/ Az 50 méternél nem szélesebb, olyan földrészletnél, amelynél a hosszirányu birtokhatárvonalak megközelítően párhuzamosak, de ezek iránya a mérési vonalra nem merőleges és az eltérés a merőlegestől legfeljebb 20° , a merőleges szélességét a mérési vonalon mért s' ferde szélességből kell az $s = s' \cos \alpha$ képlet szerint kiszámítani. A képletben α a birtokhatárvonalak merőlegeseinek a mérési vonallal bezárt szöge. A térképről transzportórral legalább $20'$ élességgel lemért szögmértéket a számítási jegyzőkönyvben mind a ferde, mind a redukált hosszértékkel együtt fel kell tüntetni. A térképről lemért méreteket a területszámítási jegyzőkönyvben zárójel közé kell tenni.
- /7/ Az egy alcsoportba tartozó földrészletek előzetes területének összege és az alcsoportok végleges területe közt mutatkozó különbség a területmérési hiba, amelynek megengedett szélső értéke értelemszerűen azonos a 46. § /9/ bekezdésben közölt értékkel.
- /8/ A területmérési hibát a földrészletekre a 46. § /11/ bekezdésében foglaltak szerint kell elosztani, ami által a földrészletek végleges területét kapjuk.
- /9/ A földrészletek végleges területe összegének az alcsoportok végleges területével egyeznie kell.
- /10/ Ha a számítási csoportokat a 41. § /1/ bek. b/ pontjában tárgyaltak szerint alakítottuk ki s a csoportok területének összegét a szelvény elméleti, illetve a térképlapon a községhez tartozó rész területére egyenlítettük ki, a keretvonallal metszett földrészletek területét annyi térképlapon számítjuk, ahány lapra esik a földrészlet. A földrészletek végleges területének a meghatározása a földrészlet-területek összeállításának a jegyzőkönyvében történik, amelyben valamennyi földrészletet /és alrészletet, a belterületét is/ szám- és betűsorrendben annyi rovatban kell előírni, ahány térképlapra a

földrészlet esik. Minden rovatba be kell írni annak a térképlapnak a számát, amelyikbe a földrészlet-rész esik, valamint a földrészlet-rész végleges területét, ezek összege a földrészlet területét adja. A földrészletek területét összegezni kell, összegüknek a község egész területével kell egyeznie.

- /11/ A földrészleten belül levő minden egyes alrészlet területét külön-külön ki kell számítani.
- /12/ Ettől csak a következő esetekben térhetünk el:
- a/ ha egy nagyobb földrészleten belül egy nagyobb és egy vagy több aránytalanul kisebb alrészlet fordul elő. Ilyen esetben a kisebb alrészletek területét két-két meghatározásból külön-külön megállapítva, a nagyobb alrészlet területét a földrészlet területének és a kisebb alrészletek terület-összegének különbségképezésével kell megállapítani;
 - b/ ha valamely földrészletben egy vagy több olyan alrészlet fordul elő, amelynek területe a természetben mért hosszakból megállapítható és a fennmaradó rész egyetlen alrészletet alkot. Ebben az esetben az előbbieket területét külön-külön kiszámítva, az utóbbi alrészlet területét a földrészlet és a kiszámított alrészletek területe összegének különbsége adja.
- /13/ A földrészlet végleges területe /8/ bekezdés- és az alrészletek számított /előzetes/ területének összege közötti különbség nem haladhatja meg a kétszer mért területek közt megengedett eltérés /lásd a mintákhoz csatolt táblázatot/ másfélszeresét.
- /14/ Az alrészletek területének számításánál a területmérési hibát és a megengedett eltérést nem kell a területszámitási jegyzőkönyvben kimutatni.
- /15/ A területmérési hibát az alrészletek előzetes területére területük arányában kell elosztani.
- /16/ Ha a csoportokat a 41. § /1/ bekezdésének b/ pontjában tárgyaltaak szerint alakítottuk ki, a kerévonallal metszett alrészleteket két vagy több térképlapon számítottuk. Ebben az esetben az alrészletek területének összeállítására a /10/ bekezdésben foglaltak szerint történik.

- /17/ A földrészletek és az alrészletek területének számítását a munka befejezése után meg kell vizsgálni. Ennek során az alaki vizsgálaton kívül meg kell állapítani, hogy a számító a megfelelő számítási módszereket alkalmazta-e. Egyes részletek számításánál meg kell állapítani a területmérési hibát és ellenőrizni kell, hogy alatta marad-e a megengedettnek. Meg kell nézni, hogy a területmérési hiba elosztása utasítászerűen történt-e. Területeserék és durva hibák elkerülése végett minden egyes földrészlet és alrészlet területét az idomoknak egymással való összehasonlításával, esetleg a térképi méreteknak léptékekkel végzett lemérésével, kétes esetben, valamint szűrőpróbaeszerűen egyes más részleteknél is, a területet újbóli számításával ellenőrizni kell. Az észrevett hibákat a vizsgálati jegyzőkönyvbe be kell írni.
- /18/ A vizsgálatot végző dolgozó a területszámítási jegyzőkönyvben a vizsgálat megtörténtét igazolni tartozik. A vizsgálat során készült munkarészeket a területszámítási munkarészekhez csatolni kell.

IV. Fejezet

Az írásbeli munkarészek

48. §

A területjegyzék

- /1/ A földrészletek és az alrészletek területét területjegyzékbe kell bejegyezni /25.minta/.
- /2/ A területjegyzéket a helyrajzi számok és azon belül az alrészletek betűjelzésének sorrendjében kell előírni. A területjegyzék oldalait minden esetben földrészlettel kell kezdeni. A számozásból kimaradt számoknál "átugrott" bejegyzést kell tenni.
- /3/ Minden oldalon a földrészletek területét összegezni kell, a területjegyzék végén pedig valamennyi oldalösszeg felsorolásával és összegezésével - szükség esetén főoldalak révén - a község egész területét kell megkapnunk.

49. §

A katasteri telekkönyv

- /1/ A 26. minta szerint a helyrajzi számok és azon belül a betű-jelölések sorrendjében valamennyi földrészletet és alrészletet magában foglaló katasteri telekkönyvet kell szerkeszteni. A nyomtatvány bal oldali lapszélére valamennyi földrészlet mellé be kell jegyezni a felmérést megelőzően érvényben volt helyrajzi számokat.
- /2/ A katasteri telekkönyv rovataiba bejegyzendő adatokat a nyomtatvány fejezete jelöli meg az alábbiak szerint, hogy magántulajdonban levő földrészleteknél "A tulajdonos neve és lakcíme" rovatba több azonos tulajdoni állású földrészletnél a tulajdonos nevét, lakcímét és tulajdoni illetőségét csak a legalsóbb helyrajziszámú földrészletnél kell bejegyezni, míg a többi földrészletnél csak utalni kell erre a helyrajzi számra. Pl. ha a 027/1, 027/7, 064/2 helyrajzi számú földrészletek tulajdonosai és azok részarányai azonosak, a megfelelő adatokat a 027/1 helyrajzi számú földrészletnél kell beírni, a 027/7 és a 064/2 helyrajzi számú földrészleteknél pedig a következőt kell bejegyezni: "Lásd a 027/1 hrsz-nál". Azoknál a földrészleteknél, amelyeken háromszögelési pont található, a jobboldali margón a következő megjegyzést kell tenni: "háromszögelési pont."
- /3/ Ha a földrészlet alrészletekből áll, a helyrajzi számot csak az első alrészletnél kell feltüntetni, míg a többi alrészletnél a helyrajzi szám rovatát üresen kell hagyni. A földrészlet területét, melyet az alrészletek területének összegezésével nyertünk, az utolsó alrészlettel egy sorban a "Terület összesen" rovatba kell bejegyezni. Törtszámú helyrajzi számnál a számlálót és a nevezőt vízszintes vonallal kell egymástól elválasztani.
- /4/ A nem mező- vagy erdőgazdasági jellegű részleteknél /művelési ág alól kivett területeknél/ a földrészlet /az alrészlet/ rendeltetését /pl. lakóház és udvar, tanácsolóház, ovoda, malom, kendergyár, stb./ az alosztályozás rovatában jelezni kell.

- /5/ A "telek vagy tábla területe" rovatba a földrészlet területét akkor is be kell írni, ha a földrészlet nem oszlik alrészletekre.
- /6/ A több térképen ábrázolt földrészletnél az érintett valamennyi térképlap számát fel kell tüntetni; a felsorolást annak a térképlapnak a számával kell kezdeni, amelyre a legnagyobb terület esik, a többi lap számát pedig számsorrendben kell felsorolni.
- /7/ A kataszteri telekkönyv oldalait minden esetben földrészlettel kell kezdeni, illetve lezárni, még abban az esetben is, ha emiatt az oldal végén néhány sor kitöltetlen maradna. Rovatot megosztani nem szabad.
- /8/ Ha a helyrajzi számozásnál valamely szám vagy számok felhasználatlanul kimaradtak, akkor a kataszteri telekkönyvbe a megfelelő sorrendben ezeket is elő kell írni. Ilyenkor a tulajdonos rovatba "átugrott" bejegyzést kell tenni. Ha egymás után következő több szám maradt felhasználatlanul, akkor az átugrott számesortok számhatárait "-tól -ig" jelzéssel kell feltüntetni. A 15. § 1 /1/ bekezdése értelmében be nem mért részeknél a megfelelő helyre: "Felméretlen terület" bejegyzést kell tenni.
- /9/ Ha a földrészleten belül alrészletek is vannak, azok jelzését a megfelelő rovatba a betűk sorrendjében kell bevezetni, mégpedig - tekintet nélkül a tulajdonosok számára - egymásután következő sarakba.
- /10/ A kataszteri telekkönyvben mind az egyes művelési ágak, mind pedig a földrészletek területét oldalanként külön-külön össze kell adni. A művelési ágak oldalanként összegezett területének a földrészletek oldalanként összegezett területével egyeznie kell.
- /11/ Valamennyi oldal összegezése után az oldalösszegek művelési ágak szerinti felsorolásával és összegezésével el kell készíteni az oldalösszegeztetést /és szükség esetén a földoldalösszegeztetést/. A zárlati eredményt /valamennyi oldalösszeg összegezésének eredményét/ tartalmazó sor elé "A község területe összesen" megjelölést kell beírni. A község így nyert egész területének egyeznie kell a területjegyzék végösszegével.

- /12/ Ha a község több különálló részből áll, akkor a kataszteri telekkönyvben a különböző részek közt egy sort üresen kell hagyni, amelynek 21. rovatába a községrészek területösszegét kell beírni.
- /13/ A kataszteri telekkönyv végére, az összegezés után a következő záradékot kell írni:

"A kataszteri telekkönyvet összeállította
Keltezés

Aláírás".

50. §

A műszaki leírás

- /1/ A felmérési munkák befejezése után - a vizsgálati jegyzőkönyv bejegyzései alapján - műszaki leírásban /27. minta/ kell összefoglalni a munkára, az egyes munkaszakaszokra vonatkozó valamennyi jellemző adatot, időpontot és az alkalmazott módszerek leírását.
- /2/ Indokolni kell a jóváhagyott műszaki tervtől a munka végrehajtása során az ÁFTH által engedélyezett esetleges eltéréseket /29. § /3/ bek./.
- /3/ A műszaki leírásban meg kell jelölni a munkát végző szervet, a munkában résztvett dolgozók nevét. Külön ki kell emelni a munka elkészítéséért felelős vezető nevét. Meg kell emlékezni a különböző munkaszakaszok vizsgálatáról, vizsgálójáról.
- /4/ Fel kell tüntetni a munkarészek végösszehasonlításában résztvett dolgozók nevét /51. § /2/ bek./.

V. Fejezet

51. §

A zárómunkák

- /1/ A részletes területszámítás befejezése után a térképlapokat a ceruzavonalaktól és bejegyzésektől, valamint egyéb szennytől puha radírgumival meg kell tisztítani, ügyelve arra, hogy

a tussal kihuzott vonalak, kirajzolások és egyéb bejegyzések el ne vékonyodjanak. Azokat a tusvonalakat és jelzéseket, melyek mégis elvékonyodtak, utána kell huzni.

- /2/ A vizsgálati jegyzőkönyvbe bejegyzett hibák helyesbitése és a hiányok pótlása, továbbá a térképlapok tisztítása után a mérési vázlatot, a térképet, a területjegyzéket és a kataszteri telekkönyvet össze kell hasonlítani /végösszehasonlítás/. A kataszteri telekkönyvet kezelő dolgozó a helyrajzi számok sorrendjében haladva felolvassa a földrészletekre és azokon belül az alrészletekre vonatkozó valamennyi bejegyzést. A munkacsoport tagjai ügyelnek arra, hogy a felolvasott adatok az általuk ellenőrzött munkarész bejegyzéseivel egyeznek-e. Különösen ügyelni kell a területeserékre, amelyeket az idomok területének szemre való összehasonlításával - szükség esetén a területnek lépték segítségével végzett meghatározásával - lehet megállapítani. A végösszehasonlítókat nevét a műszaki leírásban fel kell tüntetni.
- /3/ A munkarészeket alakilag is meg kell vizsgálni, hogy kiállításuk az utasítás rendelkezéseinek megfelel-e.
- /4/ Kisebb hibákat azonnal ki kell javítani, a kisebb hiányokat pedig pótolni kell. Nagyobb hibákat és hiányokat a vizsgálati jegyzőkönyvbe be kell jegyezni; a helyesbitésekre és pótlásokra a végösszehasonlítás után kerül sor. Az esetleges területszámítási hibának meg kell keresni az ellenhibáját és a hibát azzal együtt kell kijavítani. A végösszehasonlítás után a mérési vázlat és a területjegyzék címlapjára a következő záradékot kell írni: "A térképpel, a területjegyzékkel /mérési vázlattal/ és a kataszteri telekkönyvvel összehasonlított: /keltezés és a végösszehasonlító csoport aláírása/."
- /5/ A munkarészeket átadás előtt az előírt méretre kell vágni, hajtogatni, összefűzni és csoportosítani. A térképlapokat jobb alsó sarkán a község nevével ellátott borítólapba kell helyezni.
- /6/ Valamennyi felmérési munkarész az állam tulajdona és azokat három példányban készült átadási /átvételi/ jegyzék ellenében, melyen a munkarészek munkafajtáiként a munkamenet sorrendjében fel vannak sorolva, a földmérési felügyelőségnek

át kell adni. Az átadási /átvételi/ jegyzőkönyv egyik példány a ÁFTH-é, a másik a munkát végző szervnél marad, a harmadikat a földmérési felügyelőség kapja. A térképlapokat és a műanyaglapokat postán vagy vasuton csak vizmentes és tűzbiztos ládában szabad szállítani. A műanyaglapokat összegyűjtve sem tárolni, sem szállítani nem szabad.

/7/ A munkarészekkel együtt a földmérési felügyelőséghez be kell adni a munkára jellemző végleges adatok jegyzékét is, amely az alábbi adatokat tartalmazza:

- a/ a község és a megye nevét,
- b/ a munkának az ÁFTH nyilvántartási, valamint a vállalati /illetve a földmérési felügyelőségi/ munkaszámát és a kivitelezési utasítás /illetve jóváhagyás/ ügyiratszámát,
- c/ a felmért területet /ha, kat.hold/,
- d/ a területre eső, valamint a szomszédos területeken levő, de az alappontsűrítésnél felhasznált adott országos és ötödrendű háromszögelési pontok számát,
- e/ a felmérés során meghatározott ötödrendű háromszögelési és sokszög-, továbbá keret- és kisalappontok számát,
- f/ fajtanként az állandósított pontok számát,
- g/ a bemért föld- és az alrészletek számát,
- h/ a bemért épületek számát,
- i/ végül a végelszámoláshoz szükséges, a díjszámítást befolyásoló egyéb adatokat.

A végleges adatok jegyzékét cégszerűen aláírva, 4 példányban kell elkészíteni, a vizsgálatra átadni. Miután a végleges adatok jegyzéke alapján történik a végszámla összeállítása, a földmérési felügyelőség erkölcsi és anyagi felelősségének tudatában köteles a jegyzéket felülvizsgálni. Amennyiben az adatokban a földmérési felügyelőség hibát talál, a hibás adatokat minden példányon javítani kell. A felülvizsgált és esetleg javított végleges adatok jegyzékeit el kell látni az átvévő felügyelőség bélyegzőjével, a felülvizsgáló aláírásával és keltezéssel. A négy példányból egy az átvételt végző földmérési felügyelőségé, kettő a munkát végző szervé /melyből

egyét a végszámlához kell csatolni/, egy példányt pedig a zárójelentéssel együtt az ÁFTH műszaki főosztályhoz kell felterjeszteni.

- /8/ A földmérési felügyelőség elvégzi az elkészült munkarészek átvételi vizsgálatát. Ennek során megvizsgálja, hogy a kész munka megfelel-e a jóváhagyott műszaki tervnek, a felmérést végző vállalat a munka megkezdésekor a földmérési felügyelőség által kiszolgáltatott valamennyi alapadatot /visszintes alappontot, korábbi időben készült térképet/ felhasználta-e, továbbá, hogy a felmérést végző vállalat a munkát a felmérés tartama alatt érvényben volt utasítások szerint hajtotta-e végre. Megállapítja azt is, hogy a vállalat a munkarészeket hiánytalanul adta-e át. Felülvizsgálja, hogy a vállalat a belső vizsgálatokat az előírt időben és kellő mennyiségben foganatosította-e és hogy a vizsgálat során felfedezett és a vizsgálati jegyzőkönyvbe bejegyzett hiányosságok pótlása és a hibák kijavítása megtörtént-e és azt, hogy a munkarészeket szerkesztőik aláírták-e. Fentiekben tulmenően elvégzi mindazokat a vizsgálatokat, amelyeket a 118/1961./T.17./sz. ÁFTH utasítás az átvételi vizsgálatról előír. Az átvételi vizsgálatot a munkarészek beérkeztétől számított 15 napon belül meg kell kezdeni és a megkezdéstől számított 60 napon belül be kell fejezni. A megadott határidőtől a földmérési felügyelőség csak az ÁFTH előzetes írásbeli engedélye alapján térhet el.
- /9/ Az előző bekezdés értelmében végrehajtott vizsgálat során a munka egyes részeinek megbízhatóságát a helyszínen is meg kell vizsgálni.
- /10/ A földmérési felügyelőség az irodai és a helyszíni vizsgálat során felfedezett hibákat a belső vizsgálat során megkezdett vizsgálati jegyzőkönyvbe foglalja és azt a vizsgálat után a munkarészekkel együtt a felmérést végző vállalatnak a hibák kijavítása és a hiányok pótlása végett a javítási határidő megjelölésével visszaküldi. A munkarészeket a vállalat a szükséges helyesbitések után a földmérési felügyelőségnek visszajuttatja.
- /11/ A földmérési felügyelőségnek az átvételi vizsgálat által ta-

lált hibák és hiányok kijavítása, illetve pótlása után a munkarészek közül a koordináta-jegyzéket és a területjegyzéket a következő záradékkal, kelettel és aláírással kell ellátnia: "Megvizsgáltuk és műszaki szempontból átvehetőnek találtuk". A záradékot az átvevő földmérési felügyelőség bélyegzőjével, a felülvizsgáló aláírásával és keltezéssel is el kell látni.

/12/ Az átvételi vizsgálatról részletes zárójelentést kell készíteni öt példányban; egyet az átvevő földmérési felügyelőség, kettőt a munkát végző szerv, egyet az ÁFTH műszaki főosztálya és egyet az ÁFTH földnyilvántartási önálló osztálya részére. A munkát végző szerv az egyik példányát köteles a végszámlához csatolni. A zárójelentést akkor kell elkészíteni, ha az átvevő vizsgáló meggyőződött arról, hogy valamennyi hibát kijavították és a hiányokat pótolták. A zárójelentéssel a munka átvételét megtörténtnek kell tekinteni.

/13/ A zárójelentésben ki kell térni az átvett munka általános minősítésére, esetleges hiányosságaira, a vonatkozó utasítások és rendelkezések betartására. Tartalmaznia kell az átvételi vizsgálat és a munka végzésének lényegesebb időpontjait. Ki kell térni még a végzett munkamennyiség tételes felsorolására, a térképlapok számára. A zárójelentésnek átfogó képet kell adni a munkáról.

T Á R G Y M U T A T Ó

Oldal

A, Á

Aknanyílás	36
Alagut	37
Alapadat	5
Alaptérkép	6, 10
Alaptérkép tartalma	6
Alcsoportok területének számítása	97
Alcsoportok területének számítása melléktérképlepon	98
Alcsoportok területszámításának vizsgálata	100
Alrészlet	14, 15, 30
Alrészletalakítás	15, 16
Alrészletek bemérése	30, 31
Alrészletek betűjelzése	84
Alrészletek területének számítása	101, 103
Alrészletek területszámításának vizsgálata	104
ÁG-k határpontjainak állandósítása	28
ÁG-k területének elhatárolása	27, 28
Állomás	33
Árok	34
Árok bemérése	45
Árvédelmi töltés	34
Átadási jegyzék	108
Átalakítás /határvonal á. területszámításnál/	94
Áteresz	33
Átló /keret átlója/	73
Átmetszés /határvonal á./	54
Átnézeti térkép	5, 6, 8, 81
Átvételi jegyzék	108
Átvételi vizsgálat	110

B

Bányatelepek	37
Bányák, bányászati létesítmények	37
Bányatelepek feltüntetése a mérési vázlaton	55

	Oldal
Belterjes művelés	11
Belterület elhatárolása	27
Belterület feltüntetése a mérési vázlaton	55
Belterület határvonalának bemérése	35
Bemérés vizsgálata	67
Bevágás	33
Birtokrendezés	11
Birtokrendezési térkép	5
Bizonytalan határvonal	22, 23, 29
Bizonytalan községi határvonal bemérése	39
Bizottság községhatárolásnál	22, 23
Busszolás felvétel /részletpontok meghatározása/	63

C, Cs

Céltérkép	6
Címlap /mérési vázlatlapokhoz/	56
Csapás	32
Csatorna	34, 35
Csatornák bemérése	43
Csemetekert	35
Csepegővonal	36
Csonka hektárnégyszet	94
Csoportok alakítása területszámításnál	86
Csoportok területének összeállítása	96
Csoportok területének számítása	93
Csoportok területének számítása burkoló sokszögvonallal	95

D

Diszkert	35
Dűlőut	32

E, É

Elhatárolás /községhatárolás/	21
Elhatárolás /földrészletek/	27

	Oldal
Elhatárolás határátosátolás után	25
Elhatárolási jegyzőkönyv	25
Ellenőrzőmérés	50
El nem határolt földrészletek bemérése	27
El nem határolt ut /vasut/	33, 34
Előmetzés /részletpontok meghatározására/	61
Elpusztult határjelek pótlása	23
Emlékmű	38
Erdei ut	32
Erdő	35
Erdőgazdasági üzemterv	35
Eredeti földmérési térkép	11
Eredeti melléktérképlap	11
Eszmei határvonal	22
Eszmei határvonal feltüntetése mérési vázlaton	55
Eszmei határvonal feltüntetése térképen	76
Épületek	33, 35
Épületek bemérése	43, 49
Épületrom	39

F

Falsik ki- és beugrásai	36
Feljegyzések elhatárolási jkv. részére	24
Felszólítás elhatárolása	27
Fénymásolat munkatérkép céljára	79
Folyók	31
Forrás	38
Földalatti vezeték	36
Földfeletti létesítmények /vezetékek/	36
Földfeletti tereptárgy	6
Földmérési és földnyilvántartási felügyelőség	5
Földmérési felügyelőség vizsgálata részletes felmérésnél	68
Földmérési térkép	5, 10
Földnyilvántartás	6
Földrészlet	14, 30
Földrészletek bemérése	30
Földrészletek /társadalmi tulajdonban levő.../elhatárolása	27

	Oldal
Földrészletek területszámítása	101
Földrészletek területszámításának vizsgálata	104
Földszinti tereptárgy	6
Furólyuk	37
Fűzes	16, 35

G, Gy

Gauss-Krüger-féle vetület	7
Gazdasági épület	36
Gépállomás	37
Gémeskut	38
Gyárkémény	37
Gyümölcsös	12

H

Halastavak	32
Hálózatfelrakó lemez	72
Haszonélvező	17
Háromhatárpont	23
Háromszögelési /sokszög-/ pontok mint határpontok	24
Határátcsatolás	24
Határjel községi határvonalnál	22
Határjelek /községi határvonalon/ fennmaradása	23
Határpontok /földrészleteknél/ betervezése	29
Határpont /földrészleteknél/ helyességének ellenőrzése	28, 29
Határpontok /községi és a belterület/ bemérése	42
Határpontok /községi határvonalon/ ideiglenes megjelölése	23
Határpontok /községi határvonalon/ számozása	25
Határpontok /községi határvonalon/ végleges megjelölése	24
Határpontok számozása határátcsatolásnál	25
Határ részlet	22, 32
Határvázlat	26
Határvonal /községi/ kijelölése	22
Határvonal /községi/ töréspontjainak kijelölése	23
Ház hely /be nem épített/	14
Hektárnégyszethálózat, hektárnégyszet	73

	Oldal
Helyrajzi számok kiírása tussal	85
Helyrajzi számok földmérési térképen	82
Helyrajzi számok melléktérképlapokon	83
Helyszini vizsgálat /átvétel során/	110
Helyszini vizsgálat részletmérésnél	68
Hibák javítása bemérésnél	69
Hidak	32, 33, 34
Hosszegység	7
Hozzá nem férhető pont bemérése	49

I

Ikerhatárpont	23
Ingtatlantulajdonosok nevének feltüntetése a mérési vázlaton	55
Ipartelepek	37
Ipartelep feltüntetése mérési vázlaton	55
Ipartelep feltüntetése térképen	78
Iparvasút	34

K

Kataszteri telekkönyv	7, 105
Kataszteri térkép	5
Katonai területek	37
Katonai területek feltüntetése mérési vázlaton	55
Katonai területek feltüntetése térképen	78
Kezdőmeridián eltolása	7
Keret /térképkeret/ felrakása	72
Keretvonal	70
Keretvonalra vonatkoztatott koordináta	10
Kerítés	36
Kert	12, 35
Kétszer mért területek közt megengedett különbség	99
Kettős szögprizma használata	48
Kezelő szerv	17
Kilométerkő	33
Kimaradt helyrajzi szám	85

	Oldal
Kirajzolási minták	77
Kisajátított földrészletek elhatárolása	27, 28
Kisajátított területek	31, 33
Kisalappontok	43
Kisalappontok meghatározásának módszerei	44
Kisalappontok megjelölése	44
Kisalappont mint mérési vonalpont	44
Kisalappont meghatározása pontkapcsolással	45
Kisalappont meghatározása ortogonális koordinétaméréssel	45, 46
Kisalappont meghatározása sokszögeléssel és poláris koordinátaméréssel	45, 46, 47
Kisalappontok számozása	46
Kisalappontok térképezése	75
Kondér-féle négy szintű prizma	50
Koordinátás pontok felrakása	73, 74
Koordinátás pontok felrakásának ellenőrzése	74
Korlátolt mértékben felmérhető területek	37
Korlátolt mértékben felmérhető területek a mérési vázlaton	55
Közforgalmu vasut	33
Központi Adat- és Térképtár	5
Közlekedési és Postaügyi Minisztérium	33
Község egész területének számítása	88, 91
Község egész területének számítása, vizsgálata	96
Község - /közigazgatási egység/ elhatárolása	21
Község elhatárolás munkaszakaszai	21
Község elhatárolás vizsgálata	26
Községenkénti munkaszervezés	5
Községi határvonal bemérése	39
KPM rendelkezése alatt álló /nem álló/ ut	33
Kut	38
Különleges célokat szolgáló területek	37
L	
Lakóépület	15
Lakóházrész	36

	Oldal
Lábazat	36
Legelő	12
Légifénykép	75

M

Magántulajdon	11
Magántulajdonban lévő földrészletek elhatárolása	29
Megengedett eltérés bemérésnél	50
Megengedett eltérés térképezésnél	74, 80
Melléktérképlap anyaga	71
Melléktérképlapon alcsoportok területszámítása	97
Melléktérképlapok csatlakozása	77
Melléktérképlapok megírása	78
Melléktérképlapok mérési vázlata	51
Melléktérképlapok mérete	72
Melléktérképlapon térképezendő tereptárgyak	10, 71
Melléktérképlapon térképezett tömb határvonalának bemérése	42
Melléktérképlapon területszámítás	88
Méréssel állandósítási köhöz csatlakozás	48
Mérési vázlat	50
Mérési vázlat beosztása	51
Mérési vázlatlapok címlapja	56
Mérési vázlat csatlakozása	52
Mérési vázlat előkészítése	52
Mérési vázlat lapmérete	52
Mérési vázlat méretaránya	51
Mérési vázlat szerkesztésének szabályai	52, 53
Mérési vonal hossza ortogonális koordinátamérésnél	44
Mérési vonal kitűzése	48
Mérési vonal kitűzése poláris koordinátamérésnél	44
Méretarány	8, 11
Mérőeszköz	48
Mesterséges tereptárgy	31
Metszéspont mérése	49
Mezőgazdasági vasút	34
Munkabeosztás	20

	Oldal
Munkatérkép	79
Műanyag-másolat	79
Műemlék	39
Műszaki leírás	107
Műszaki terv	20
Műtárgy	35
Művelési ág	11
Művelési ágak bemérése	30, 31
Művelés alól kivett területek	11, 12

N, Ny

Nádas	12
Nagyüzemi terület	11
Négyeshatárpont	23
Nem látható határvonal	22
Nullás helyrajzi szám	82
Nyiladók	17, 35
Nyilvántartási térkép	5
Nyomdai másolat	11

O, Ö

Ordináták megengedett hossza	44
Országhatárvonal	21
Országos Vízügyi Főigazgatóság	32
Ortogonalis koordinátamérés	47
Oszlop /vetületi rendszernél/	8
Önálló földrészlet	14
Órpont	75
Öntözőcsatorna	34
Összehasonlítás /térképnek a mérési vázlattal/	76
Össze nem függő külterületrészek helyrajzi számozása	85
Össze nem függő külterületrészek területszámítása	89
Össze nem függő külterületrészek felmérése	5
Összetartozás jelzése /kapcsolás/ mérési vázlaton	55

P

Park	35
Partművek	32
Patak	31, 35
Pályatest /vasuti/	33
Pince	36
Poláris koordinátamérés	57

R

Rajzi felvétel /részletpontok meghatározása/	64
Részletmérés módszerei	41, 42
Részletmérés végrehajtása szelvényenként	41
Részletmérés vizsgálata	67
Részletpontok bemérésének ellenőrzése	43
Részletpontok csoportosítása	30, 39
Részletpontok meghatározása busszolás felvétellel	63
Részletpontok meghatározása előmetesszel	61
Részletpontok meghatározása rajzi felvétellel	64
Részletpontok térképezése	74, 75
Rét	12
Réteg /vetületi rendszernél/	8
Rizstelep	35
Rom, romos épület	39

S, Sz

Sétaut	35
Sorrendje a munkáknak	20
Szabatos keretfelrakó	72
Szabályozási mű /folyóknál/	32
Számítási jegyzőkönyv kisalappontoknál	47
Számjel /szelvénycsoportnál és szelvénynél/	9
Szántó	12
Szegélyárok	16
Szegélyárok /ut mentén/	17, 34
Szelvény	8

	Oldal
Szelvénybeosztás szerinti felmérés	11
Szelvényesoport	8, 9
Szelvény /szelvényesoport/ jelölése	9
Sziget	31
Szobor	38
Szögmérési jegyzőkönyv kisalappontoknál	47
Szűlő	12

T

Tahiméteres felvétel	57
Tahiméteres felvétel ellenőrzése és vizsgálata	60
Tahiméteres felvételnél részletpontok meghatározása	59
Tahiméteres felvételnél részletpontok megjelölése	58
Tahiméteres felvételnél részletpontok számozása	58
Tahiméteres felvételnél részletpontok szélső távolsága	57
Támfal	37
Tartóoszlop	36
Tavak	31
Telekkönyvi nyilvántartás	6
Temető	38
Temetővel összefüggő terület	38
Terepidom	6
Telekkönyvi térkép	11
Teljes hektárnégyszet	94
Termelő szövetkezetek területének elhatárolása	27, 28
Természetes tereptárgy	31
Területadatok területjegyzékben és kataszteri telekkönyvben	7
Területegység	7
Területjegyzék	7, 104
Területi szabvány	15
Területmérési hiba elosztása alcsoportok számításánál	100
Területmérési hiba /megengedett/ alcsoportok számításánál	100
Területmérési hiba /megengedett/ csoportok számításánál	95
Területmérési hiba /megengedett/ földrészletek számításánál	102

	Oldal
Területsszámítási jegyzőkönyv	90, 92
Területsszámítási vázlat	90
Területsszámítás koordinátákkal	88
Területsszámítás melléktérképlapon	88
Területsszámításnál csoportok alakítása	86
Területsszámítás /község egész ter. és a csoportok/ vizsgálata	96. 97
Térkép	5
Térképezés	70
Térképezés a helyszínen	72
Térképezés szelvényhatárossan	70
Térképezés vizsgálata	79
Térképkeret felrakása	72
Térkép kihuzása	76
Térképlap /földmérés/	70
Térképlap /földmérés/ anyaga	71
Térképlap mérete	72
Térképlapok csatlakozása	77
Térképlapok megírása és kirajzolása	77, 78
Térképlapok összehasonlítása a mérési vázlattal	76
Térképlap rajzi felvételnél	72
Térképlapok tisztítása	107
Térképlapvázlat	90
Töltés	33, 34
Töltés koronája és lába	34
Transzformátum	75
Tsz-ek határpontjainak állandósítása	28
Tulajdonos nevének feltüntetése	17
Tulajdonos nevének feltüntetése mérési vázlaton	55

U

Utak	32
Utak bemérése	42
Utak /közégi/ határvonal mentén	34
Utak kertben és gyümölcsösben	32
Utak szőlőben	16, 32
Utak temetőben	38

	Oldal
V	
Vasút	33
Vágány	33
Vágásbeosztás /erdőnél/	35
Vetület	7
Vetületi rendszer	7
Véderdő	35
Végleges adatok jegyzéke	109
Végméretben megengedett eltérés /térképezésnél/	74
Végösszehasonlítás	108
Vizfolyások	31
Vizsgálat /Földm.felügy.a részletes felmérésnél/	68
Vizsgálati jegyzőkönyv	67
Vizlevezető árok	16, 34
Vizmérce	32
Vizmosás	35
Vizszintes alappont	5
Vizsgálati jegyzőkönyv	67, 76, 81, 85, 97, 110
Vizsgálati vonal	79
Vizsgálati vonalak jelzése mérési vázlaton	70
Vonalas létesítmény	15

Z, Zs

Záradék átvételi vizsgálatnál	111
Záradékolás /munkarészek záradékolása/	108
Záróhibabeosztása /busszolás sokszögvonalnál/	75
Zárójelentés	111
Zártkert	11, 15
Zátony	31
Zsilip	32, 34
Zsufoltság /földrészleteknél/	11

13
1900

4. minta
Külter. ut. 10. § (18)

NYÁRÁD

HATÁRVÁZLAT

1:25000

53

KOPPÁNY

SÁNDORHÁZA

Belterület
(Tószeg)

HERMÁN

Belterület
(Egerszeg)

AVARORSZÁG

Belterület
(Óriszeg)

SÁRHÁT

TARD

KÉR

Szerkesztette: X. Y.
196...

a Magyar Állam
Községi Tanács V.B. Nyárad

b Magyar Állam
Közlekedés- és Postaügyi
Minisztérium Budapest,
Ókány-vésetői útszakasz

c Magyar Állam
Községi Tanács V.B. Nyárad

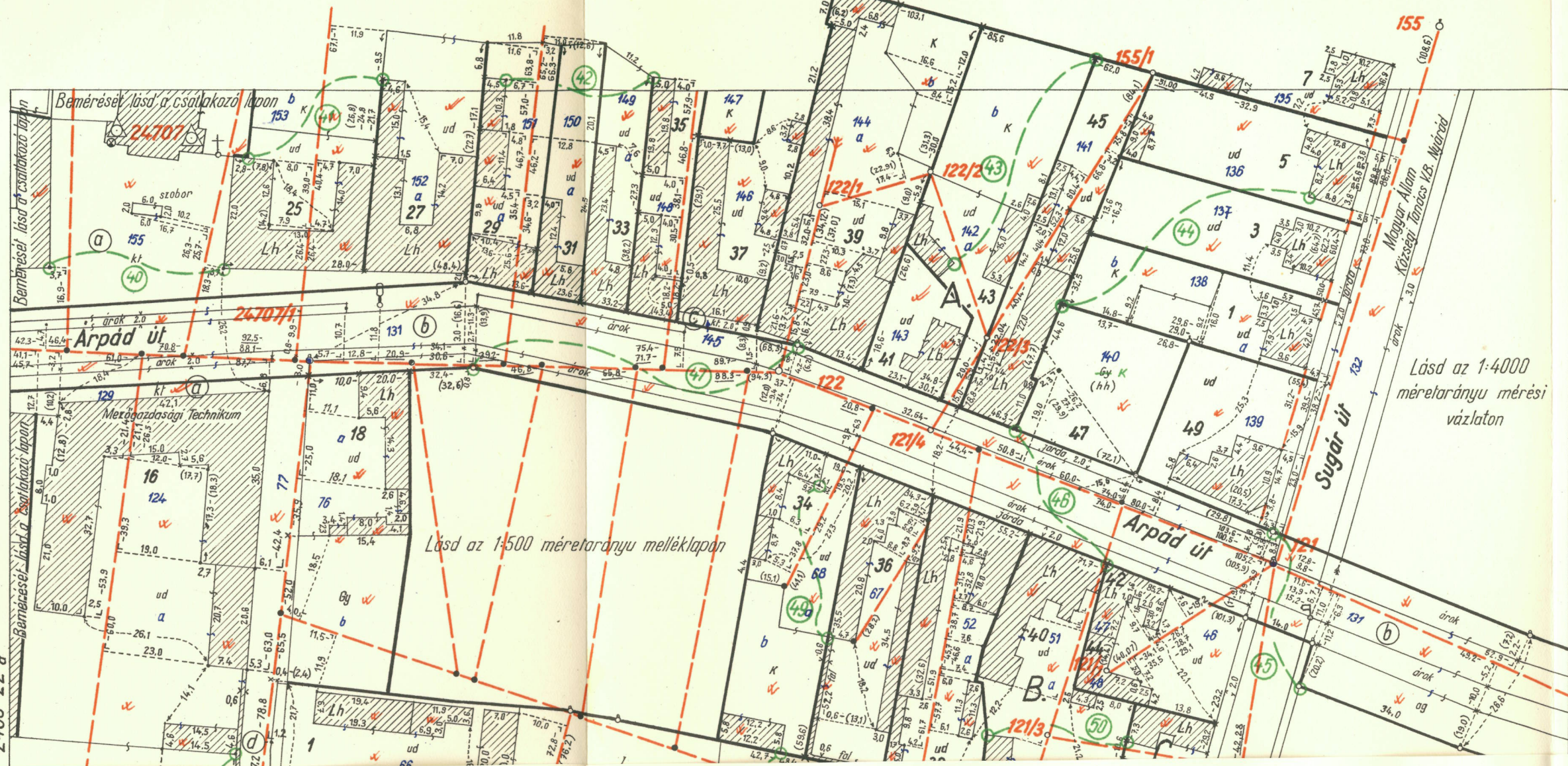
d Magyar Állam
Községi Tanács V.B. Nyárad

f Magyar Állam
Községi Tanács V.B. Nyárad

g Magyar Állam
Községi Tanács V.B. Nyárad

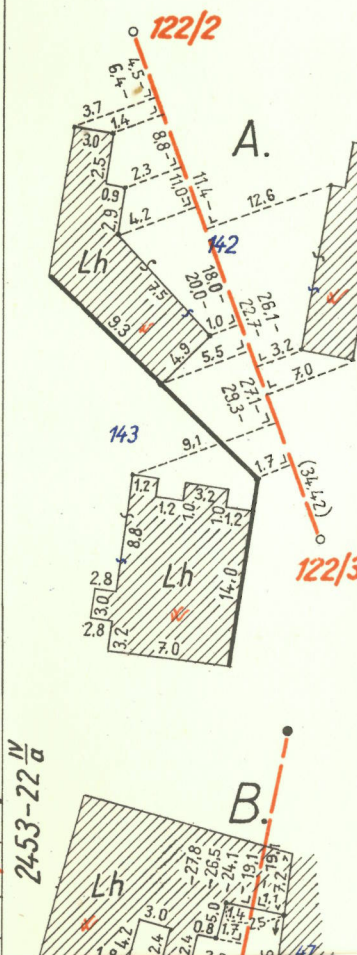
h Magyar Állam
Községi Tanács V.B. Nyárad

i Magyar Állam
Községi Tanács V.B. Nyárad

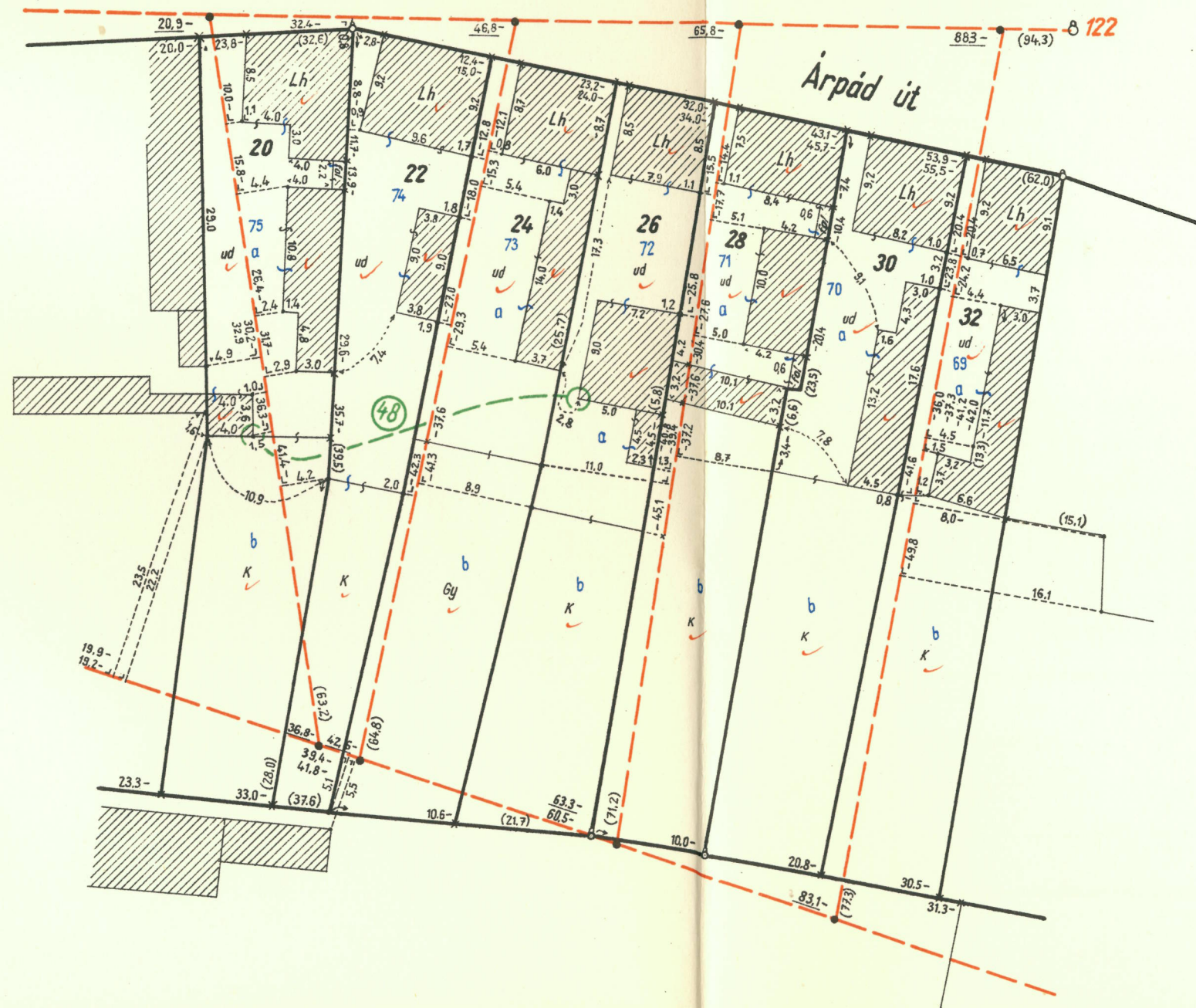

Lásd az 1:500 méretarányú melléklapon

Lásd az 1:4000
méretarányú mérési
vázlaton

NYÁRÁD

2. MELLEKLAP

a 2453-22 $\frac{III}{6}$ jelű mérési vázlat negyedlaphoz

Árpád út 16. Magyar Állam, Földművelésügyi Minisztérium, Budapest

— " — 18. Kovács István (anyja Péter Mária)

— " — 20. Nagy János $\frac{1}{2}$ és felesége Kiss Borbála $\frac{1}{2}$

— " — 22. Nagy Antal (nős Kovács Teréziával)

— " — 24. Kiss Bálint (haszonélvező özv. Kiss Antalné)

— " — 25. Magyar Állam, Községi Tanács V.B. Nyárád

— " — 26. Szabó József (anyja Németh Ilona) $\frac{1}{2}$, Szabó Péter (nős Kerekes Annával) $\frac{1}{2}$

— " — 27. { Kocsis Pál (nős Palaki Irmával) $\frac{1}{3}$, Kocsis András (anyja Koltai Margit), Sugár út 11. $\frac{1}{3}$,
Sik Miklósné szül. Kocsis Margit (Kaposvár, Kinizsi u. 6.) $\frac{1}{3}$

— " — 28. Kanizsa Mihály $\frac{1}{2}$ és felesége Kanizsa Borbála $\frac{1}{2}$

— " — 29. Laczkó Géza (nős Ambrus Máriaival)

— " — 30. Tóth Zoltán (nős Kovács Ágnessel) Rákóczi út 11.

— " — 31. Molnár Sándor $\frac{1}{2}$ és felesége Réti Eszter $\frac{1}{2}$

— " — 32. Mester Károly (anyja Péntek Irén)

— " — 33. Tormási Emil (anyja Koós Erzsébet)

— " — 34. Szarka Zoltán $\frac{1}{2}$ és felesége Németh Zsuzsanna $\frac{1}{2}$ (Szombathely, Petőfi u. 48.)

— " — 35. Szőke Márton (nős Botond Mártával)

— " — 36. Molnár Dezső $\frac{1}{2}$ és felesége Horváth Irma $\frac{1}{2}$

— " — 37. Kereszturi Ilona (anyja Kálmán Rozália)

— " — 38. { Varga Ferenc (nős Joó Évával) $\frac{1}{4}$, Kiss Pálné szül. Varga Emma, Béke u. 6. $\frac{1}{4}$,
Varga István (anyja Horváth Piroška) Szabadság u. 9. $\frac{1}{4}$, Varga Terézia (anyja Horváth Piroška) Malom u. 7. $\frac{1}{4}$

— " — 39. Kádár Antal $\frac{1}{2}$ és felesége Lóránt Erzsébet $\frac{1}{2}$

— " — 40. Tölgyesi József (nős Kulcsár Annával)

— " — 41. Földi Péter (anyja Angyal Klára)

— " — 42. Nagy Tamás $\frac{1}{2}$ és felesége Németh Éva $\frac{1}{2}$

— " — 44. Józsa Pál $\frac{1}{2}$ és felesége Dani Klára $\frac{1}{2}$

— " — 42-44. -hez közös udvar { Nagy Tamás $\frac{1}{4}$ és felesége Németh Éva $\frac{1}{4}$,
Józsa Pál $\frac{1}{4}$ és felesége Dani Klára $\frac{1}{4}$

— " — 43. Kőszegi László $\frac{1}{2}$ és felesége Péteri Mária $\frac{1}{2}$

— " — 45. Tolnai Károly (anyja Vihar Ágnes)

— " — 47. Vitéz Ferenc (nős Verő Margittal) Kiskar u. 24.

— " — 49. Dolgos István $\frac{1}{2}$ és felesége Dénes Ilona $\frac{1}{2}$

Sugár út 1. Gazda Imre $\frac{1}{2}$ és felesége Méhes Anna $\frac{1}{2}$

— " — 3. Nádor Pál $\frac{1}{2}$ és felesége Marton Krisztina $\frac{1}{2}$

— " — 5. Zsolnai Lajos $\frac{1}{2}$ és felesége Vági Erzsébet $\frac{1}{2}$

— " — 7. Berkes Máté $\frac{1}{2}$ és felesége Albert Emilia $\frac{1}{2}$

Semmelweis utca 1. Pándi József (nős Székely Gabriellával)

— " — 3. Kondér Károly (anyja Sárosi Katalin)

— " — 5. Kerékgyártó Géza $\frac{1}{2}$ és felesége Szabó Klára $\frac{1}{2}$

Rákóczi utca 2. Kisházi Zoltán (nős Kondor Veronikával)

— " — 3. Kovács Károly $\frac{1}{2}$ és felesége Nagy Margit $\frac{1}{2}$

— " — 4. Vörös Jenő $\frac{1}{2}$ és felesége Tarnóczi Julianna $\frac{1}{2}$

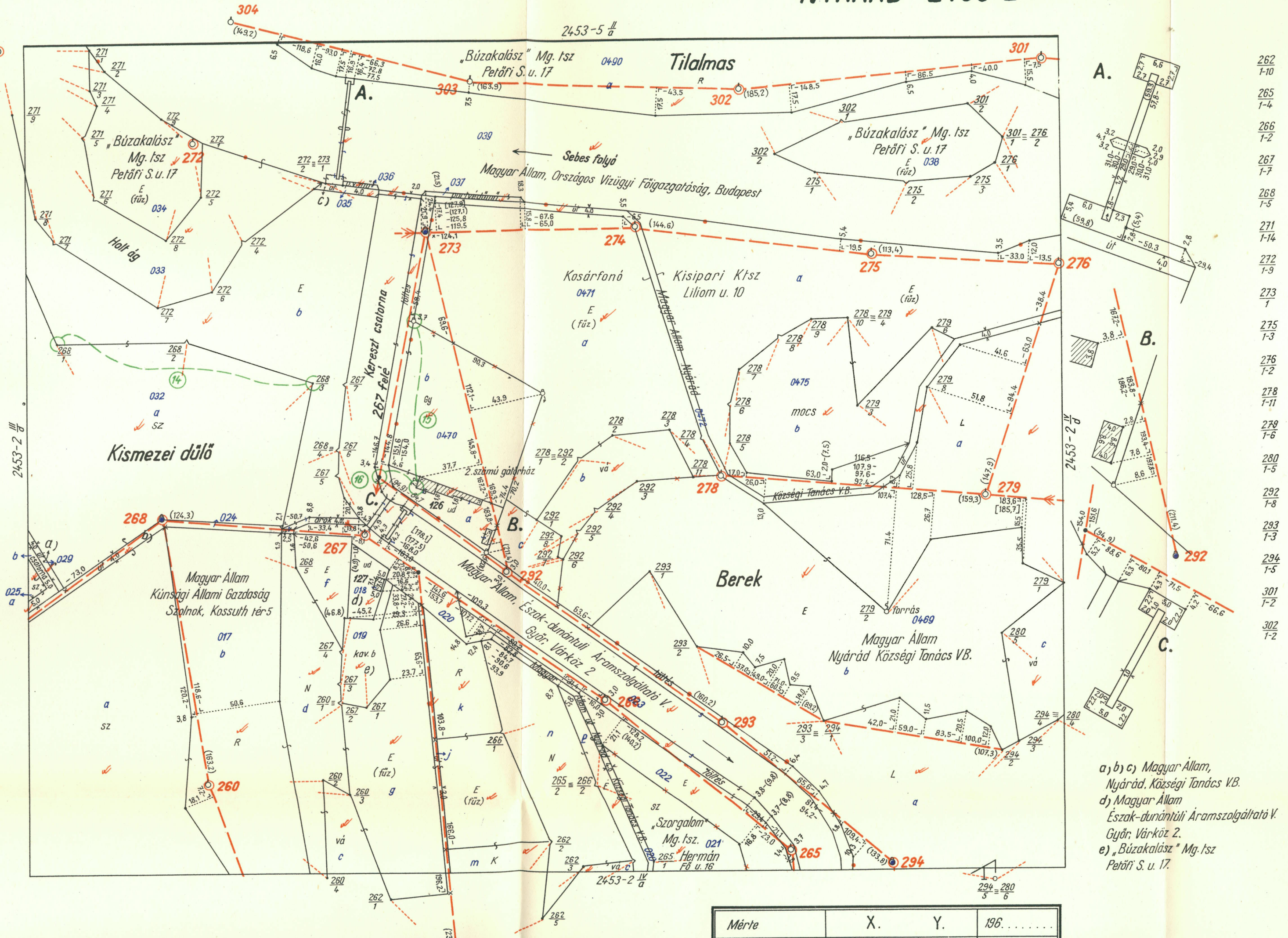
— " — 5. Pogácsás István $\frac{1}{2}$ és felesége Toldi Ilona $\frac{1}{2}$

— " — 6. Márkus László (anyja Endrődi Piroška)

— " — 7. Magyar Állam, Községi Tanács V.B. Nyárád

— " — 8. { Valló Menyhért (nős Kiss Irmával) $\frac{1}{6}$, Valló Ádám (anyja Kiss Terézia) $\frac{1}{6}$,
Valló Péter (nős Nagy Zsófiával) (Budapest, XIV. Thököly u. 68.) $\frac{1}{6}$,
Horváth Kálmánné (született Valló Anna) (Miskolc, Péter u. 6.) $\frac{1}{6}$,
Nagy Jenőné (született Valló Margit) (Pécs, Pozsony u. 6.) $\frac{1}{6}$,
Valló Mihály (nős Szendrődi Magdolnával) (Komló, Fő u. 2.) $\frac{1}{6}$

271

Mérete	X.	Y.	196.

NYÁRÁD

MÉRÉSI VÁZLATAI

196..

Tartalmaz ívet

53

52

24

A térképpel, a területjegyzékkel, és a kataszteri telekkönyvvel összehasonlította :

196.....

X. Y.
X. Y.
X. Y.

HERMÁN

TÖMBRAJZ

1:500

2553-14

96 tömb

Mérte	X.	Y.	196.....
Térképezte	X.	Y.	196.....
A térképpel összehasonlított	X.	Y.	196.....
Vizsgálta	X.	Y.	196.....

MELLÉKLAP

a 9/b tömbrajzhoz

2553-14

- Hársfa u. 2. Kiss Bertalan (nős Tóth Máriaival)
- 4. Tóth Vendelné szül. Kiss Mária
- 2-4. hez közös udvar: Kiss Bertalan (nős Tóth Máriaival) $\frac{1}{2}$
Tóth Vendelné szül. Kiss Mária $\frac{1}{2}$
- 6. Angyal Lajos $\frac{1}{2}$ és felesége Szabó Magdolna $\frac{1}{2}$
- 8. Fitos Árpád (nős Buda Teréziával)
- 10. Szabó Sándor $\frac{1}{2}$ és felesége Horváth Borbála $\frac{1}{2}$
- 8-10hez közös udvar: Fitos Árpád (nős Buda Teréziával) $\frac{1}{2}$
Szabó Sándor $\frac{1}{4}$ és fel. Horváth Borbála $\frac{1}{4}$
- 12. özv. Kovács Pálné szül. Vörös Ilona
- 14. Magyar Állam $\frac{1}{4}$ Zsoldos Lajos (nős Hajos Annával) $\frac{3}{4}$
- 16. Virág József $\frac{1}{2}$ és felesége Hamvas Eszter $\frac{1}{2}$
- 18. Bársony István (nős Kocsis Emiliával)
- 20. Kiss Bálint (anyja Horváth Ilona) (haszonélvező:
özv. Kiss Antalné szül. Horváth Ilona)
- Ligeti u. 2. Halász Lajos $\frac{1}{2}$ és felesége Magyar Anna $\frac{1}{2}$
- Hosszú u. 1/a Magyar Állam, Közlekedés és Postaügyi Minisztérium
Budapest
- 1/b „Szorgalom” Mg. Tsz. Fő utca 16.
- 3. Varga Antal (nős Magyar Herminával)
- 5. Sipos Jenőné szül. Gyenes Jolán
- 7. Gyenes Antal $\frac{1}{2}$ és felesége Németh Janka $\frac{1}{2}$
- 9. Halmos Lajos (anyja Bérczi Zsófia)
- 11. Kondor Pálné szül. Halmos Ida
- 9-11hez közös udvar: Halmos Lajos (anyja Bérczi Zsófia) $\frac{1}{2}$
Kondor Pálné szül. Halmos Ida $\frac{1}{2}$
- 13. Dallos Géza $\frac{1}{2}$ és felesége Kovács Eszter $\frac{1}{2}$
Nyárad, Kültérület 136.
- 15. Varga József (anyja Kiss Anna) $\frac{2}{4}$ Nyárad, Árpád u. 6.
Máté Jánosné szül. Varga Ilona $\frac{1}{4}$ Tard. Fő u. 10.
Varga István (nős Magyar Máriaival) $\frac{1}{4}$ Nyárad, Vasut u. 5.
- Templomtér Magyar Állam, Herman Községi Tanács VB.
- Hermáni Rk. Egyházközség (templom)
- 1. Magyar Állam, Herman Községi Tanács VB.

- Templomtér 3. Braun Ferec $\frac{1}{2}$ és felesége Marton Jolán $\frac{1}{2}$
- Iskola u. 2. Magyar Állam, Herman Községi Tanács VB.
- 4. Doroszlai József $\frac{1}{2}$ és felesége Kondics Zsófia $\frac{1}{2}$
- Forgó utca Magyar Állam, Herman Községi Tanács VB.
- 2. Magyar Állam, Egészségügyi Minisztérium, Bpest
- 4. Földes István (nős Berkes Antóniával)
- 6. Mester Károly (anyja Péntek Irén) Nyárad, Árpád u. 32.